Issued on 11-1-62

Volume. IV

No. 4

16th March, 1961
(Thursday)
25th Phalguna 1882 S.E.

Andhra Pradesh Legislative Assembly Debates

OFFICIAL REPORT

Part II—Proceedings other than Questions and Answers

CONTENTS

	Pages
Privilege Motion:	
re: Pre-publication of the Budget Proposals in 'Andhra Patrika' ...	380-386
Calling attention to matters of Urgent Public Importance:	
re: Supply of water to second crop in Krishna Delta ...	386-388
re: Fire accident in Korlari village, Cheepurupalli Taluq.	388
re: Distribution of lands to political sufferers not belonging to the Congress Party ...	388-389
Annual Financial Statement (Budget) for 1961-62:	
Voting of Demands for Grants:	
Demand No. XXV—Other Miscellaneous Departments Rs. 1,38,31,500 (Passed) ...	390-458
Demand No. XVIII—Medical—Rs. 5,00,70,000 Demand No. XIX—Public Health—Rs. 2,47,99,200 (Not concluded)	458-462
Appendix—Demand No. XVIII " XIX	463-475

NOTE •at the commencement of the speech denotes confirmation from the Member not received in time.

Printed by Ajanta Printers, Secunderabad,
for the Director, Government Printing Press, Hyderabad-A.P.

THE
ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY
DEBATES

[Part II - Proceedings other than Questions and Answers

OFFICIAL REPORT

Thirty first day of the Eleventh Session of the Andhra Pradesh Legislative Assembly

ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY

Thursday, the 16th March, 1961

The House met at Half Past Eight of the Clock

[Mr. Speaker in the Chair]

QUESTIONS AND ANSWERS

(SEE PART I)

PRIVILEGE MOTION

re : Pre-publication of the Budget proposals in Andhra Patrika

Mr. Speaker : Two Members of this House, viz., Sri P. Rajagopal Naidu, Deputy Leader, Swatantra Group and Sri Vavilala Goplakrishayya, Independent Member, have given notice of a motion of a breach of privilege of this House alleged to have been caused by the pre-publication of the Budget Proposals in "Andhra Patrika", a leading Telugu Daily published in Madras on 20-2-1961 prior to their presentation by the hon. Finance Minister in this Assembly. Publication in the case of a newspaper only means the sale or distribution to the public of the copies thereof. In this case, the Budget was presented and the Budget speech was delivered by the hon. Finance Minister before the Legislative Assembly at 4-15 p. m. on 20-2-1961. The copies of the Budget speech and other connected papers were then distributed among the members of the Assembly and among the Representatives of the Press who were present in the press gallery. Besides, a large number of visitors also were present in the visitors' and Speaker's Galleries. So the Budget speech and the Budget propo-

sals became public property then. "The Andhra Patrika" which had got the copies of the Budget speech at about 10 a. m. that morning at Madras from an Officer of the Information Department of the Andhra Pradesh Government along with other Dailies published in Madras with strict instructions not to publish or otherwise use them till 5 p. m. that evening, printed the Budget speech in its Hyderabad edition and despatched bundles of the copies thereof by the plane that left Menumbakam Air Port (Madras) at 3 p. m. and reached Begumpet Air Port (Hyderabad) at 4.35 p. m. that evening. The bundles were taken out of the plane at Begumpet, Hyderabad after 4-35 p. m. and the copies of the paper were sold to the public from about 5-30 p. m. Thus it is clear that there was no pre-publication of the Budget Speech by "the Andhra Patrika" before the hon. Finance Minister delivered it before the Assembly. I therefore disallow the motions of breach of privilege given notice of by the two members. Nor was this a case of leakage of the Budget because nobody got the Budget papers or information of the Budget clandestinely from the Government Officers or the Government press before the presentation of the Budget by the Hon. Finance Minister. Leakage of the Budget does not come under Breach of Privilege but constitutes a positive offence and the culprits are arrested and punished according to law.

But Sri Vavilala Gopalakrishnayya, M.L.A. has subsequently given another notice of a motion of breach of privilege of the House caused by the Government supplying copies of the Budget Speech to the Newspapers and agencies at Vijayawada, Chittoor, Hyderabad and Madras before it was presented by the Hon. Finance Minister to the Legislative Assembly on 20-2-'61. There is no doubt some force and validity in this motion. It is admitted on behalf of the Government that their Finance Department made arrangements to deliver copies of the Budget Speech to the representatives of the various newspapers at those centres through their officers at about 10 A.M. that morning with strict instructions not to publish them or use them otherwise till 5 P M. that evening. This they did to enable those newspapers to publish the Budget Speech in their evening editions

that day or in their morning editions next morning. Copies of the Budget Speech were sent for this purpose to their offices at Madras, Chittoor and Vijayawada in Sealed Covers. At Hyderabad the Finance Secretary himself delivered the copies to the press representatives with the same instructions. This practice has been prevailing in the Andhra Pradesh State ever since its formation. A letter written by Hon. Dr. Gopala Reddi, the then Finance Minister of the Andhra Pradesh State, dated 24th February, 1958 to the Chief Secretary to the Government of Madras reveals that such a practice existed from 1957 in the Andhra Pradesh State, i.e., from the time of the First Budget presented by the Finance Minister, the late Hon. Sri Kala Venkata Rao in the newly formed Andhra Pradesh State. Dr. Gopala Reddi in his letter says "as we did last year through the Finance Secretary, I am sending my Budget Speech both in English and Telugu. The Telugu copies may be given to the representatives of "the Andhra Patrika" and "Andhra Prabha" who will come and meet you at the Secretariat. The English copies may be given to the English dailies and if needed to the Tamil dailies also. The representative will meet you round about 11 o'clock on 26th. I give the speech at 4 p.m. on that day and they should be told not to publish before 5 p.m. on that day." The Finance Secretary also wrote a letter dated 25th February 1958 to the Sub-Collector, Vijayawada which reads as follows: "I am desired by the Finance Minister to send herewith two copies of his Budget Speech in Telugu with a request that they may please be given to the representatives of the local daily, "Visalandhra" with instructions not to publish nor release the contents before 5 p. m. on Wednesday, the 26th February, 1958." Similarly copies of the Budget Speech were handed over to the Press Representatives at Hyderabad at 11 a.m. that day by the Finance Secretary himself in the Government Secretariat. This practice has been continued from that time year after year by the Finance Department. The Present Finance Minister, Hon. Sri Brahmananda Reddy did not initiate this practice. His Department followed it even without any specific instructions from him. Since Dr. Gopala Reddy's time, two dailies one English and the other Telugu, viz., "Indian Express" and "Andhra Prabha"

have been removed from Madras and established both at Vijayawada and Chittoor. Therefore, Budget copies have also been sent by the Finance Department to the Sub-Collector Vijayawada and District Collector, Chittoor respectively for being supplied to their representatives by about 11 A.M. with similar instructious.

In exactly a similar case, the Hon. The Speaker of the Punjab Vidhan Sabha stated in his ruling in March, 1955: "It is an old convention dating back, I believe, to 1937 to give advance copies to the press and this concession to the press has not so far been abused." The same practice holds good in other States............... Leakage is that which leaks out. The Member has not shown that any leakage has taken place which might have had the effect of upsetting the financial markets of the State. I, therefore, hold that there has been no leakage as such." But the Hon. Punjab Speaker doubted the wisdom of such practice, and said in the same ruling; "I would, however, suggest that the Government might examine the present practice in this connection." I do not know what has happened in that State since then. But the practice in the Lok-Sabha is altogether different as seen from the Journal of Parliamentary Information, Volume One Number Two, October, 1955, page 187. It is stated therein that the Budget proposals of the Lok Sabha are divided into two parts 'A & B' Part A (Factual Survey of the Budget Speech) is released to the Press representatives and others at the various State Capitals and a few other selected places outside Delhi at 5 P.M. At Delhi also Part A is released to the Press representatives at 5 P.M. when it was read by the Finance Minister before the Lok Sabha. Part 'B' (Taxation Proposals) of the Budget Speech, the Finance Bill, the Budget Statement and the Explanatory Memorandum are released to the Press representatives only at Delhi after the Finance Minister has finished his speech. Here in our State the Budget Speech or the Budget proposals are not divided into two parts. Only one Budget Speech is always delivered here whether there are indications of levying new taxes or raising any new loans or not. When the Budget Speech is released to the representatives of the various newspapers at Madras, Vijayawada, Chittoor and Hydera-

bad and passes through the hands of so many editors, sub-editors, press workers, proof readers and other members of the staff from 11 A. M. it is presumptuous to think that the contents thereof will not be known to any outsiders till 5 p. m. Some of them might be interested actually in knowing the Budget proposals being tax-payers, ryots and merchants. They can easily pass on the contents to their friends. Therefore, I am strongly of opinion that the secrecy of the Budget is lost even at 11 A. M. that morning when copies of the Budget Speech are delivered to the representatives of various newspapers. They became practically public property at 11 A. M.

Under Article 194 of the Constitution the powers, privileges and immunities enjoyed by this Assembly are the same as those enjoyed by the House of Commons at the commencement of our Constitution. The prevailing view in the House of Commons is always that the Budget proposals are regarded as an official secret till they are presented to the House of Commons by the Chancellor of the Exchequer. Therefore the Government is not justified to hand over copies of Budget Speech to the representatives of the various newspapers before the Budget is presented and the Budget Speech is delivered by the hon. Finance Minister before this Assembly. Though I do not blame the Finance Department for what has been done so far I strongly commend to the Government to give up the prevailing practice of giving advance copies of the Budget Speech etc. to the Press but to only release them to the Press when the Budget Speech is actually read by the hon. Finance Minister, and copies thereof are distributed among the members. If they want to help the newspapers at the other centres like Madras, Chittoor and Vijayawada to get copies of the Budget Speech at the same time as the Hyderabad papers there is no objection if the Government sends copies of the Budget Speech, Budget proposals and all other papers to their officers at those centres in sealed covers with instructions to open the sealed covers and hand them over to the representatives of various newspapers at the very time when the reading of the Budget Speech is commenced by the hon. Finance Minister in the Assembly at Hyderabad. Sometimes it

may happen that the Budget speech is not read at the scheduled time and therefore the Government should trunk phone to their officers at those three centres as soon as the Budget Speech is begun to be read that the Budget Speech is being read in the Legislative Assembly by the Finance Minister and that the copies thereof can be distributed to the Press. This applies to the main Budget and the supplementary budgets. Even generally I hold that it is the privilege of the members of this House that the papers distributed among the members should not be released to the press prior to such distribution. I want that the Government should observe this rule strictly.

శ్రీ పి. సుందరయ్య (గన్నవరం) : మీ ruling చాల బాగుంది. సభ్యుల కంటె ముందు యివ్వకూడదు. మన పత్రికలు వివిధ ప్రాంతాలకు పోతాయి కనుక యిక ముందు budget session సాయంత్రం నాలుగు గంటలకు బదులు...

మిస్టర్ స్పీకర్ : 9 గంటలకు పెట్టుకోవచ్చు. 9 మొదలుకొని 10 వరకు పెట్టుకుంటే evening editions కు కూడ ఉపయోగిస్తుంది.

The Minister for Finance (Sri K. Brahmnanda-Reddy) : Your kind recommendation in this regard will be duly considered by Government, Sir.

శ్రీ కె. యల్. నరసింహారావు (ఇల్లందు - జనరల్) : 'Duly considered by Government' ఏమిటి ? స్పీకర్స్ రూలింగును అమలు చేయవలసిన బాధ్యత ప్రభుత్వం మీద ఉన్నది.

మిస్టర్ స్పీకర్ : అవన్నీ మామూలు మర్యాదమాటలు Language is not important but the spirit is important.

శ్రీ పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లు (నందిగామ) : ఇతర states కు పంపించవచ్చునా ?

మిస్టర్ స్పీకర్ : ఇతర స్టేట్సుకు రహస్యంగా పంపించవచ్చు. వాళ్ళవి మనకు వస్తాయి, మనవి వాళ్ళకు పోతాయి. Sealed covers లో పంపించుకునేవి. Advocate General మొదలగువారికి పంపిస్తే sealed cover లో ఉంచుకుంటారు. అందరికీ ఇవ్వడంతోనే బజారులో పడుతుంది. మీకు ఎప్పుడు ఇస్తారో అప్పుడే press release చేయాలి. అది ముఖ్యం.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య (సత్తెనపల్లి): వారు consider చేస్తామన్నది 9 గంటలకా, 11 గంటలకా అనేసంగతి గదా?

మిస్టర్ స్పీకర్: అన్ని సంగతులు. Evening papers కు యిబ్బంది అన్నారు. అందువల్ల తొమ్మిదింటికి పెడితే బాగుంటుంది. నేను చెప్పిన సంగతులు అన్నికూడ "I would strongly commend to them."

CALLING ATTENTION TO MATTERS OF URGENT PUBLIC IMPORTANCE

re : Supply of Water to second crop in Krishna Delta

శ్రీ వి. విశ్వేశ్వరరావు (మైలవరం): అధ్యక్షా, నాలుగు సంవత్సరాల నుండి కైకలూరు తాలూకా, బందరు తాలూకా, దివి తాలూకాలలో గల భూములలో సుమారు లక్షా యాభై వేల ఎకరాలవరకు దాళ్వాపంటకు నీరు యివ్వడము జరుగుతున్నది. ఇందుకుగాను కృష్ణలో నీరు లేకపోయినా, తుంగభద్రలోనుండి అదనంగా తెప్పించికూడా ఇవ్వడం జరుగుతోంది. అయితే ఈ సంవత్సరం మాత్రం దాళ్వాకు సకాలంలో ప్రభుత్వం నీరు సరఫరా చేయ లేదు. అందుకు ప్రధాన కారణముకూడ తెలియదు. ప్రతి సంవత్సరంకంటె 15 రోజులు ఆలస్యం జరిగింది. అందువలన ఫిబ్రవరి 10 వ తేదీన ప్రారంభము కావలసిన ఊడ్పులు 24 న అయినవి. అప్పటికీ నీరు అందలేదు. బంటుమిల్లి ప్రాంతాలనుండి కొంతమంది ప్రభుత్వానికి టెలిగ్రాముల నివ్వడంకూడ జరిగింది. అప్పటికి నీరు అందలేదు. చివరకు ఆ ప్రాంతంలో మొదటి పంట తక్కువ పండిందనే కారణంతో రెండవ పంటకు ఇవ్వడం జరిగింది. ఉదారంగా కూడ ఇచ్చారు. కాని, అక్కడ నీరు సక్రమంగా అందడంలేదు. ప్రభుత్వంవారు పదే పదే తుంగభద్రనుండి నీరు తెప్పిస్తున్నామని చెబుతున్నప్పటికి, ఆ నీరు సక్రమముగా పంపిణీ జరగడం లేదని నేను అభిప్రాయ పడుతున్నాను. అందుకు కారణ మేమిటో ప్రభుత్వము పరిశీలించి, అక్కడ పొలాలు ఎండిపోకుండా సక్రమంగా, సకాలంలో నీరు అందే ఏర్పాట్లు చేయవలసిందిగా కోరుతున్నాను. ఆ విధంగా కాకపోయినట్లయితే లక్షల ఎకరాలకు నష్టం వాటిల్లే ప్రమాద మున్నది. అందువలన అవసరమైతే ఇంకా అదనంగా తుంగభద్రనుండి నీటిని తెప్పించే ప్రయత్నంకూడ చేయవలసిందిగా కోరుతున్నాను.

ఇదే సందర్భంలో నే నింకొక విషయముకూడ చెప్పదలచుకున్నాను. కృష్ణాజిల్లాలో 15, 16 వేల ఎకరాల చెరకుతోటలు వున్నాయి. వాటికి కావల

సిన నీటినికూడ సకాలంలో సరఫరా చేయడానికి ప్రయత్నిస్తారని ఆశిస్తూ, ఇందుకు తగిన చర్యలు తీసుకోవలసిందిగా ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాను.

నీటిపారుదల విద్యుచ్ఛక్తిశాఖల మంత్రి (శ్రీ ఎ. సత్యనారాయణరాజు): అధ్యక్షా, అసలు పంపిణీని గూర్చి ఏ విధమైన complaint కాని, ఎటువంటి కష్టము వున్నదనిగాని వినలేదు. అయితే వున్న విషయ మేమంటే—నదిలో నీరు తక్కువగా నున్నదనేది. అది అందరికీ తెలిసినదే. దానిపై కొన్ని వివరాలు తెలియజేస్తాను. 1960 సంవత్సరం నవంబరు 25 మొదలు 27 తేదీవరకు జరిగిన తుంగభద్ర బోర్డు సమావేశములో 60-61 లో కృష్ణా డెల్టాలో రెండవ పంటను తుంగభద్ర రిజర్వాయరునుండి నీళ్ళు లభించే కండిషన్ మీద సరఫరా చేయడానికి ఒక నిర్ణయం తీసుకోబడింది. ఈ ఏర్పాటు తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు క్రింద ఆయకట్టు అభివృద్ధి అయ్యేంతవరకు మాత్రమే—తాత్కాలికంగా చేయ డానికి నిర్ణయం జరిగింది. 1961 జూన్ 16వ తేదీన కృష్ణలో చాల తక్కువ నీరు ప్రవహిస్తోందని, అక్కడి సూపరింటెండెంట్ ఇంజనీర్ గారు తెలుసుకుని, తత్‌క్షణమే తుంగభద్ర సూపరింటెండెంట్ ఇంజనీరుగారిని మూడువేల క్యూసెక్కుల నీరు వదలవలసినదిగా టెలిగ్రాంద్వారా కోరడం జరిగింది. పది దినముల తర్వాత ఆ మూడువేల క్యూసెక్కుల నీరుకూడ చాలడం లేదని మనం తెలుసుకోనడం సంభవించినది. తుంగభద్రలో వున్న ఇంజనీయరుగారిని ఐదువేలు క్యూసెక్కుల నీటిని వదలవలసిందిగా కోరినారు. 25-1-1961 వ తేదీనుండి అయిదువేల క్యూసెక్కుల నీటిని పంపడానికికూడా ఒప్పుకోనడం జరిగింది. కృష్ణాడెల్టా భూములకు యింకా కొంతకాలము సరఫరా అవసరమని తలచి బెజవాడ సూపరింటెండెంట్ ఇంజనీర్ తుంగభద్రలోనున్న ఇంజనీరును కలిసి ఆ అయిదు వేల క్యూసెక్కుల నీరు ఇంకా కొంతకాలం వదులుతూనే వుండడానికి వాగ్దానం తీసుకోనడం జరిగింది. 2-3-61 వ తేదీన 6-3-61 వ తేదీన తుంగభద్రలోనున్న చీఫ్ ఇంజనీరుగారిని ఆ అయిదువేలకు బదులు ఏడువేల క్యూసెక్కులు వదల వలసినదిగా తంతిద్వారా కోరడం జరిగింది. తుంగభద్ర రిజర్వాయరులో ఇన్‌ఫ్లోర్ రిజర్వాయరు లేదు. కాబట్టి మూడువేల క్యూసెక్కుల కంటె తుంగ భద్ర రిజర్వాయరునుండి—వదలడానికి అవకాశం లేదని చీఫ్ ఇంజనీరుగారు తెలియజేశారు. కృష్ణాజిల్లాలో రెండవ పంటకు నీరు ఇవ్వడానికి—ఎంత నీరు లభ్యం అవుతున్నదో అంతనీటిని సరఫరా చేయడానికి— సర్వప్రయత్నాలు జరిగినవి. ఈ నీటిపైన మనకు ప్రత్యేక హక్కు లేదు. అవతల, మైసూరు వైపు జరగవలసినంత ఆయకట్టు జరగడంలేదు. కాబట్టి వారు చేసుకోనడము లేదు కాబట్టి, నీటిని వృథాగా వుంచడం దేనికని, తాత్కాలిక ఒప్పందంలో

నీటిని మనకు యివ్వమని అడగడంవలన వారు ఉదారముగా ఒప్పుకున్నారు. అంతేగాని, అది మన హక్కుకాదు. అందువలన యావత్ ప్రయత్నం చేస్తున్నాం అని మనవిచేస్తున్నాను.

re : Fire accident in Korlari Village, Cheepurpalli Taluk

శ్రీ పి. రాజగోపాల్‌నాయుడు : అధ్యక్షా, అక్కడ చాలా ప్రమాదం జరిగింది. దానివలన 30, 40 యిళ్లు కాలిపోయినట్లు తెలుస్తున్నది. అక్కడ ఎంత ప్రాణహాని అయినదో తెలియడంలేదు. అక్కడ ప్రభుత్వం ఏ సహాయం చేసినదో తెలియజేయవలసిందిగా కోరుతున్నాను.

ఉపముఖ్యమంత్రి (శ్రీ కె. వి. రంగారెడ్డి) : అధ్యక్షా, శ్రీకాకుళంజిల్లా చీపురుపల్లి తాలూకా కొర్లరిగ్రామంలో 21-2-61 వ తేదీన మధ్యాహ్నం 12 గంటలకు అగ్నిప్రమాదం సంభవించినది. అందులో 80 యిళ్లు కాలిపోయినవి. 35 సంవత్సరముల వయస్సుగల దిగువ అప్పలసామి అనేవ్యక్తి అగ్నిప్రమాద సమయములో యింటిలో నిద్రించుచున్నందువలన చనిపోయినాడు. ప్రమాదం జరిగినచోటును శ్రీకాకుళం రెవిన్యూ డివిజనల్ ఆఫీసర్ తనిఖీచేసి, స్థానిక గనుల యజమానుల సలహాతో అగ్నిబాధితులకు సహాయం ఏర్పాటుచేశారు. కాలిన యిండ్లసంఖ్య 80. బాధితులు 76 మంది. వీరిలో ప్రభుత్వసహాయమునకు అర్హులైనవారు 69 మంది. ప్రతి వ్యక్తికి 30 రూపాయల చొప్పున ఉచితముగా యిచ్చుటకుగాను జిల్లా కలెక్టరు 2 వేల 70 రూపాయలు మంజూరుచేసి, సదరు మొత్తమును బాధితులకు వెంటనే బట్వాడా చేయవలసినదిగా శ్రీకాకుళం రెవిన్యూ డివిజనల్ ఆఫీసర్‌ను ఆదేశించినట్లుగా జిల్లాకలెక్టర్ రిపోర్టు వచ్చినది. అగ్నిప్రమాదములో చనిపోయిన వ్యక్తియొక్క భార్య, పిల్లలకు ఉచితముగా గ్రాంటుయిచ్చు విషయమునకు సంబంధించి ప్రభుత్వమునకు proposal పంపుతున్నట్లు జిల్లాకలెక్టర్ తెలిపినారు. వారి రిపోర్టు చేరగానే తగుచర్య తీసుకోబడును.

re : Distribution of lands to political sufferers not belonging to the Congress Party

శ్రీ బసవమానయ్య (అంధోల్) : బీహారు ముఖ్యమంత్రిగారైన శ్రీ కృష్ణ సిన్హాగారు ఒక పత్రికాప్రకటన చేస్తూ దేశం స్వతంత్రంకోసం సోషలిస్టులు

కమ్యూనిస్టులు జాతీయభావాలుకలవా రందరూ పనిచేశారని అందుచేత కమ్యూనిస్టులకు కూడ సహాయం చేస్తామని చెప్పారు. భారతదేశం అంతా ఒకటే ఉద్దేశంలో ఉండాలి కనుక మన ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం కూడ ఆలోచించి అందరికి భూములు ఇవ్వాలని కోరుతున్నాను.

ఉపముఖ్యమంత్రి (శ్రీ కె. వి. రంగారెడ్డి) : గౌరవసభ్యులు అనేకసార్లు ప్రశ్నించినారు. డిమాండు సందర్భంలోకూడ చాలావరకు చర్చించినారు. దానివల్ల వారు నియమాలను సక్రమంగా అర్థంచేసుకోలేదని నేను గ్రహించాను. మీద్వారా నేను ఇచ్చే జవాబును శ్రద్ధగా వినాలని కోరుతున్నాను. ఎందుకంటే వారు మరల మరల అడిగే శ్రమనుండి తప్పించాలని నా అభిప్రాయం. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వంవారు కాంగ్రెసు రాజకీయ బాధితులకు మాత్రమే భూములు మంజూరు చేయుటకు ఉత్తరువులు ఇవ్వలేదు. ఈ విషయంలో ప్రభుత్వంవారి దృష్టికి రాగా ఆ విషయమై చాలా దీర్ఘంగా విచారించి ప్రభుత్వం లోగడ ఈ క్రింద చెప్పబడిన నిర్ణయాన్ని సవరించుటకు ఒప్పుకొనలేదు. ఈ సదుపాయం కొరకు రాజకీయ బాధితులు, అనగా భారత స్వాతంత్ర్య సముపార్జనకోసము భారత జాతీయ కాంగ్రెసు కృషిచే కాని దాని అనుమతితో కాని లేక హైదరాబాదు రాజ్య కాంగ్రెసువారిచే కాని వారి అనుమతితో కాని ప్రారంభించిన ఉద్యమంలో పాల్గొనినందున నేరస్థులుగా ఎంచబడి ఎంతకాలమైనా శైదుశిక్ష విధించబడిన వ్యక్తులని అర్థం. ఈ సదుపాయం డిటెన్యూలకుకూడ చెందును. ఇందులో కేవలం కాంగ్రెసు రాజకీయ బాధితులే అని ఎక్కడా కూడ చెప్పబడ లేదు. గౌరవసభ్యులు ఎల్లప్పుడు కాంగ్రెసు ప్రభుత్వం చేయుచున్న ప్రతి పనిని క్రమమైనది కాదని ఆక్షేపించే ఆలోచనలో ఉంటారు కనుక వారు ఈ విధంగా అర్థంచేసుకుని ఉంటారు. కాంగ్రెసు ఆదేశమున ఎవరు బాధితులైనను ఇతర కన్‌డిషన్లకు లోబడి వారికి భూములు ఇవ్వడంలో ఎట్టి అభ్యంతరం ఉండదని నియమాలవల్ల స్పష్టం అవుతుంది. మీహారు ప్రభుత్వం చేసిన ఏర్పాట్లు వారి ప్రత్యేక పరిస్థితుల ననుసరించి ప్రభుత్వం చేసి ఉండవచ్చును. ఆ ప్రత్యేక సందర్భములు మన ప్రభుత్వానికి తెలియవు. లోగడ ఆంధ్రలో రాజకీయ బాధితులకు పూర్వపు ఆంధ్రప్రభుత్వం చేసిన విధానమే ఇచట తెలంగాణాలో కూడ కొద్ది మార్పులతో అమలులో ఉంచడమైనది.

ANNUAL FINANCIAL STATEMENT (BUDGET) FOR 1961—62—VOTING OF DEMANDS FOR GRANTS

(*The Deputy Speaker in the Chair*)

DEMAND No. XXV—Other Miscellaneous Departments—Rs. 1,38,31,500

Sri P. Rajagopala Naidu : Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

For not able to formulate Labour policy till now.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

For not able to fix up minimum wages as per schedule in the Minimum Wages Act.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

For the failure of the Government for not able to arrive at a solution to formulate a principle for the payment of a share in the profit to the labourers.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

For the failure of the Government in amending the Shops and Employees Act.

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri K. L. Narasimha Rao : Sir, I beg to move:

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

పారిశ్రామిక వేత్తలకు అనుకూల విధానాలను అనుసరిస్తూ, కార్మిక వర్గానికి న్యాయం కల్గించడంలో ప్రభుత్వం విఫలం చెందినందుకు.

The Deputy Speaker : Motion moved.

Sri S. Vemayya : Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

నెల్లూరు జిల్లాలో మైకా కార్మికులు అనేకమంది సిలికాసిస్ జబ్బుచేత బాధపడుచున్నా నష్టపరిహారము చెల్లించుటలో జాప్యము జరుగుచున్నం

దుకు, నష్టపరిహారమునకు అర్హులైనవారికి చెందునట్లు చూడనట్టిన్నీ, సదరు రోమరోసలకు ఆసుపత్రిలో పడక వసతులు చేయలేకపోవుచున్నందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

సిలికాసిస్ జబ్బుచే చనిపోయిన కార్మికుల వారసులకు పరిహారము యిచ్చుటకు జాప్యము జరుగుచున్నందుకు ప్రభుత్వ విధానమును విమర్శించుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

అనేక పరిశ్రమలలో ప్రావిడెంట్ ఫండ్ స్కీమును అమలుపరచుటలో ప్రభుత్వము జాప్యము చేయుచున్నందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

సమానమైన పనులకు సమానమైన వేతనములు యిప్పించలేనందుకు, కార్మికులు సమ్మెచేయు హక్కులను గవర్నమెంటువారు విచ్ఛిన్నముచేయుటలో తోడ్పడుచున్నందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

దేవాదాయ, ధర్మాదాయ శాఖలో ట్రస్టీల నియామకము విషయములో సమస్యను పరిష్కారము కానీయకుండా ఏండ్ల తరబడిన స్టేఆర్డర్లతో పాలన జరుపుతున్న ప్రభుత్వ విధానమును చర్చించుటకు.

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri Pillalamarri Venkateswarlu : Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

Regretting the failure of the Government to settle the industrial disputes expeditiously and allowing the employees to return matters that could be referred to the industrial courts.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

Failure to implement Minimum Wages Committee reports.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

Regretting the failure of the Government to publish all the Minimum Wages Committee reports that were submitted, in particular, the report of the Committee on Minimum Wages to Labour as Big Industry.

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri M. Nagi Reddy : Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

గుంటూరు జిల్లా, పల్నాడు తాలూకా కంభంపాడు వద్ద కంట్రాక్టరు శ్రీ కె. నాగిరెడ్డిగారి లారీప్రమాదంలో మాచవరం జాను అనునతడు 25-6-59 తేదీన చనిపోయినప్పటికి, యింతవరకు వారసుకు నష్టపరిహారం చెల్లించనందుకు.

The Deputy Speaker : Motion moved.

Sri V. Ramachandra Rao : Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

Not presenting the time History of the Freedom Movement in India.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Re. 1

For non-inclusion of the most important economic functions that are expected to be undertaken by the Bureau of Economics and Statistics.

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri S. Vemayya : Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

వ్యవసాయ కార్మికుని తలసరి ఆదాయం 1950-51 లో రు. 104 లు కాన, 1956-57 సం. లో వ్యవసాయ కార్మికుని సాలుసరి ఆదాయము రెండవ వ్యవసాయ కార్మిక విచారణలో రు. 99-40 న. పై. గా తగ్గినప్పటికిని, వారి ఆదాయములో పెరుగుదలకు ప్రభుత్వం ఏ చర్య తీసుకోనందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Re. 1

వ్యవసాయ కార్మికుల జీవన ప్రమాణము పెరుగుటకుగాను, వారి నిరుద్యోగ సమస్యను, ఆర్థిక పరిస్థితిని, జీవించుటకు తగిన వేతనాలు ఏర్పాటు చేయుటలోను ప్రభుత్వము విఫలమగుచున్నందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Re. 1

1952-53 సం.లలో బట్వాడా కావలసివున్న రు. 8005 నెల్లూరు జిల్లా రాపూరు తాలూకా జోగిపల్లి సిసలయ్య మైకాగని మేనేజిమెంటు కార్మికులపై యింతవరకు యిప్పించలేకున్నట్టి ప్రభుత్వమును విమర్శించుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Re. 1

నెల్లూరు జిల్లా తుమ్మలతలుపూరు ఎ.ఆర్.ఎ.యస్.యల్.యన్. యనవదాల గురువయ్య 1957 సం.లో చనిపోతే అతని వారసులకు రావలసిన రు. 1508 లు యింతవరకు చెల్లించనందుకు.

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri M. Nagi Reddy : Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

నెల్లూరుజిల్లా నెల్లూరు తాలూకా మైపాడు ప్రసన్న విశ్వేశ్వరస్వామి ధర్మకర్తను హిందూ ఎండోమెంట్సు ఆక్టు 45 వ సెక్షన్ క్రింద తొలగించగా డిప్యూటీ కమిషనరుగారు స్టే యిచ్చినా ప్రభుత్వం స్టే తొలగించుటకు తగిన చర్య తీసుకోనందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

హిందూ రెలిజియస్ ఎండోమెంట్సు ఆక్టు 6 వ సెక్షన్ క్రింద మైపాడు ప్రసన్న వెంకటేశ్వరస్వామి దేవస్థాన స్కీము క్రింద నిర్ణయించి ఫిట్ పరసన్‌ను వేయగా మరల డిప్యూటీ కమీషనరుగారు స్టే యిచ్చినా ప్రభుత్వం స్టే తొలగించుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

నెల్లూరు ఏరియా హిందూ రెలిజియస్ ఎండోమెంట్సు యేరియా కమిటీని ప్రభుత్వం పక్షపాతముతో అపోజిషన్ పార్టీవారికి స్థానంలేకుండా నియమించినందులకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

తిరుపతి దేవస్థానానికి నియమించిన ట్రస్టీలనందరిని పక్షపాతముతో కాంగ్రెసువారిని నియమించినందులకు.

The Deputy Speaker: Motions moved.

Sri S. V. K. Prasad: Sir, I beg to move:

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneons Departments by Rs. 100

To discuss the failure of Government in implementing the 1955 Report on Minimum Wages for Building Workers at Warangal by making the regional instructor for factories at Warangal change the pro-contractor attitude.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

To discuss the failure of Government to publish the report of minimum wages committee on revision for minimum wages for building workers.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

The delay in sanctioning loans to the Warangal Industrial Employees House Building Co-operative Society, Warangal.

The Deputy Speaker : Motions moved.

శ్రీ పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లు (నందిగామ): అధ్యక్షా, మంత్రిగారు ఇచ్చిన ఉపన్యాసం చాల జాగ్రత్తగా చదవడం జరిగింది. దానిని చదివితే అది అడ్మినిస్ట్రేటివ్ రిపోర్టులో ఒక భాగంగా మాత్రమే తయారైనదని అనుమాన పడవలసి ఉంటుంది. అందులో ప్రధానమైన విషయాలు ఉదాహరించలేదు. కొన్నింటిని చర్చించలేదు. ప్రభుత్వం ఏ విధానం అవలంబించబోతున్నదో కూడ తెలియజేయలేదు. ప్రధానంగా ఈనాడు ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో Wage structure ఎలా ఉన్నది సూచించలేదు. Employment problem, unemployment problem - ఈ రెండూ ఎట్లా ఉన్నాయో తెలియజేయలేదు. ఈనాడు కొన్ని చోట్ల రిట్రెంచ్‌మెంటు జరుగుతోంది. దానిని ఏ విధంగా చూడబోతున్నారో దానివిషయమై కూడ ఏమీ చెప్పలేదు. ఈనాడు దురదృష్టకరమైన విషయం

ఏమిటంటే, మంత్రిగారి ఉపన్యాసంలో లేకపోయినా అడ్మినిస్ట్రేటివ్ రిపోర్టులో ఉంటాయేమోనని వెదకి సమాచారం సేకరించాలంటే ఆంధ్రప్రదేశ్ వచ్చిన తరువాత అడ్మినిస్ట్రేటివ్ రిపోర్టులను డిపార్టుమెంటల్‌గా పబ్లిష్ చేయడం మానివేశారు. వారు పబ్లిష్ చేస్తున్న అడ్మినిస్ట్రేటివ్ రిపోర్టులో అన్నింటి గురించి పబ్లిష్ చేస్తున్నారు. అంతకంటె దండగమారి పుస్తకం మరొకటి లేదని చెప్పదలచుకున్నాను. చక్కటి ఆర్ట్ పేపరుమీద మాత్రం ప్రింట్ చేసి, కాగితం, ప్రింటుకూడ వృథాచేస్తున్నారేమో అనిపిస్తుంది. కావలసిన సమాచారం ఇవ్వరు. ఏ సమాచారం కావాలో ఊహించలేరు. బడ్జెటు అంకెలనే అటూ ఇటూ తెచ్చి వేస్తారు. కాని ఈనాటి సమస్యలు ఏమిటి, ఎటువంటి సమాచారం కావాలి, wages ఎక్కువ అవుతున్నాయా తక్కువ అవుతున్నాయా అనే దృష్టితో ఉండవు. ఇలాంటి రిపోర్టులను ప్రింటు చేయడం మానివేసి డిపార్టు మెంటల్‌గా అడ్మినిస్ట్రేటివ్ రిపోర్టులను ప్రింటుచేయాలని సూచిస్తున్నాను. ఇదివరలో హైదరాబాదు ప్రభుత్వం కాని, మద్రాసు ప్రభుత్వంకాని, ఆంధ్ర ప్రభుత్వం కాని ఏవిధంగా అడ్మినిస్ట్రేటివ్ రిపోర్టులను డిపార్టుమెంటల్‌గా చేసే వారో ఆవిధంగానే ఇకముందుకూడ తయారు చేయించాలని మనవిచేస్తున్నాను. లేకపోతే సమాచారం సేకరించడం కష్టంగా ఉంది. ఆఫీసులకు పోయినా సమాచారం దొరకని పరిస్థితులున్నాయి. Wage structure ఎట్లా మారిందో తెలుసుకోవాలంటే 1939 నుంచి కాని 1953 నుంచి కాని 1955 నుంచి కాని వరుసగా చూడదలచుకుంటే ఎక్కడా సమాచారం దొరకదు. సెక్రటేరియట్‌లో కూర్చున్నవారికే సర్వమూ తెలుసుననుకోవడం ప్రమాదంగా ఉంది. అన్నింటి మీదా వారే experts అనుకుంటారు. టెక్నికల్ నాలెడ్జి ఉండదు. లేబరుకు సంబంధించినంతవరకు ఇందులో చెప్పినది ఏ విధంగాను బాగాలేదు; అంతా నిరుపయోగం. చర్చలకు కాని బైట ప్రజలకుగాని పరిస్థితులను అర్థం చేసుకో డానికి ఉపయోగపడని సమాచారం ఇవ్వడం జరుగుతోంది. నాకు దొరికిన సమాచారం ప్రకారం చూస్తే 1956 లో 3955 ఫ్యాక్టరీలున్నాయి; అందులో employ అయిన వారి సంఖ్య 1,65,312 మంది. 1957 లో 4185 ఫ్యాక్టరీలుంటే అందులో employ అయిన వారిసంఖ్య 1,67,150 మంది, 1960 లో 6986 ఫ్యాక్టరీలుంటే రెండులక్షల మంది employ అయి ఉన్నారు.

అంటే మొత్తం 1956 మొదలుకొని 1960 వరకు 5 సంవత్సరాలలో దాదాపు 35 వేల లోపు మాత్రమే ఫ్యాక్టరీ దాంట్లో పెరిగిందని చెప్పవచ్చు. వాటిని యింకా విభజనచేసిచూస్తే 500 పైన employ చేసే ఫ్యాక్టరీల సంఖ్య చాల తక్కువ ఉంటుంది. ఎంతసేపూ బియ్యం మిల్లులు, యిప్పుడిప్పుడు చక్కెర

ఫ్యాక్టరీలు, యివే తప్ప కాటేజి ఇండస్ట్రీలు డెవలప్ అవుతున్నట్లు భారీ పరిశ్రమ అభివృద్ధికాక employment potentiality పెరగడం లేదు. కాబట్టి నిరుద్యోగసమస్య పరిష్కారం కావడానికి అడ్డంగా ఉందని స్పష్టంగా బోధపడుతోంది. దాంట్లో కార్మికులు పెట్టుబడిదారులకు ఎంత సంపాదించి పెడుతున్నారు ? వారి జీతాలు ఎంత అనే విషయం చూస్తే చాల disparity అగపడుతోంది. పంచవర్ష ప్రణాళిక కావాలని సక్రమంగా అమలు పరపాలని ప్రయత్నిస్తున్నాం. దాంట్లో ఒక ప్రధానమైన లోటు అగపడుతోంది. ఉత్పత్తి అవుతూన్న వెల్తును డిస్ట్రిబ్యూటు చేయడానికిమాత్రం ప్రణాళిక లేదు. ఎవరెవరైతే కష్టపడి పనిచేస్తున్నారో వారి భాగం వారికి సంక్రమింపజేయడానికి యీ ప్రణాళికలో ఎక్కడా ఏమూలా అగపడదు. జరిగిన ఉత్పత్తిలోని పెరుగుదల అంతా పెట్టుబడిదారులకే చెందుతున్నదనే విషయం యిటీవల దొరికిన వివరాలుచూస్తే బోధపడుతోంది. కరెంట్ ప్రయిసెస్ ప్రకారం స్టేటు ఇన్‌కమ్ 1,074 కోట్ల వరకు పెరిగింది. Constant prices 982 కోట్లవరకు పెరిగింది. Per capita income at current prices 312.40 నయాపైసలు. Constant price 287.41 నయాపైసలు. స్టేటు ఇన్‌కమ్, ఇండస్ట్రీస్ ద్వారా చూసుకుంటే ఫ్యాక్టరీ ఎస్టాబ్లిష్మెంటు 23,05,00,000 రూపాయలు. అదేవిధంగా స్మాల్ ఎంటర్ ప్రైసెస్ 65,51,00,000 రూపాయలు. స్మాల్ ఇండస్ట్రీస్ ద్వారా ఎట్లా వస్తున్నదో పెద్ద ఇండస్ట్రీస్ ద్వారా ఎట్లా రాకుండా పోతున్నదో చూసినప్పుడు పెద్ద ఇండస్ట్రీస్ రావడం లేదనే సత్యం ప్రతినిత్యం మన యెదుట తాండవిస్తున్నది. ప్రొడక్షను పెరుగుతున్నప్పుడు value ఎంత పెరిగింది, దానికి కంట్రిబ్యూటు చేసినది value added per person as a whole చూసుకుంటే 1553 రూపాయలు. దాంట్లో all factories చూసుకుంటే percentages ప్రకారం 13.7% పెరిగింది. సేలరీస్ చూసుకుంటే 7.3% వరకు మాత్రమే పెరిగాయి. కొన్నిటిలో 1553 కంటె ఎక్కువ పెరిగింది. డిస్టిలరీస్‌లో నాలుగువేలున్నాయి. షుగరు, సిమెంటు, పేపరు, కెమికల్సులో రెండు వేల రూపాయలు మొదలు నాలుగువేల రూపాయలవరకు value add చేయడం జరిగింది. జీతాలుమాత్రంచూస్తే యావరేజి 798 కంటె ఎక్కువ ఉండడం లేదు. పెట్టుబడిదారులకోసం ఎంత ప్రొడ్యూసు చేసినప్పటికీ అట్టి కార్మికులకు వారి వాటా ముట్టజెప్పడానికి ప్రభుత్వందగ్గర స్కీములున్నాయా, దీనిని గురించి ప్రభుత్వం ఆలోచించినదా అంటే మంత్రిగారి రిపోర్టుచూస్తే ఎక్కడా ఆ విషయం అగపడడం లేదు. దానివల్ల జరిగింది ఏమిటి ? ఆర్థిక మంత్రిగారు తమ ప్రారంభోపన్యాసంలోనే తెలియజేశారు. ధరలకట్టు పైకి పోతున్నాయి. అరికట్టలేక పోతున్నామని చాల చక్కగా చెప్పారు. అరికట్ట

డానికి ప్లాను లేదు. పోనీ ప్లాను లేకపోతే కష్టపడి పనిచేసే కార్మికుల జీతాలు పెంచే స్కీములుగాని చట్టాలుగాని తీసుకు రావడానికి ప్రభుత్వం యింతవరకు పూనుకోలేదు. అడ్మినిస్ట్రేటివ్ సెటప్ చూస్తే ఫ్యాక్టరీ ఆక్టుగాని లేబరు డిపార్టు మెంటులోగాని మినిమమ్ వేజెస్ ఆక్టుగాని అడ్మినిస్ట్రేషన్ చాల లోపభూయిష్టంగా ఉందని చెప్పాల్సి వస్తోంది. ఒక విషయం మాత్రం మంత్రిగారి దృష్టికి తీసుకు వస్తాను. సోషల్ వెల్ఫేరుగురించి మాటలాడుతూ మిత్రులు వెనుకబడిన తరగతుల, హరిజనుల ఉద్యోగుల గురించి చెప్పారు. లేబరు డిపార్టు మెంటులో లేబరుమీద సానుభూతిలేని వారిని కమీషనరుగావేస్తే లేబరు నెత్తి మీద చేతులు పెడతారు. లేబరుకమీషనరును నియమించేటప్పుడు I.C.S. క్వాలిఫికేషన్ ఉందా లేదా అని కాదు. ఐ.సి.యస్. ఉన్నంతమాత్రంచేత లేబరుడిపార్టు మెంటుకు జరిగేది యేమీ లేదు. ఐ.సి.యస్. వారు టెక్నికలు ఎక్స్పర్ట్సు అవుతారనుకోడం పొరపాటు. ఐ సి.యస్. కావాలంటే అది చాల తప్పుడు దృక్పథం అవుతుంది. టెక్నికల్ జ్ఞానం ఉండాల్సినచోట టెక్నికల్ ఎక్స్పర్టులు హెడ్స్ ఆఫ్ డిపార్టుమెంట్సుగా రావలసిన అవసరం చాలా ఉంది. శక్రటరీలు హెడ్స్ ఆఫ్ డిపార్టు మెంటులకు సబార్డినేటుగా ఉన్నప్పుడే పని చక్కగా నడుస్తుంది. వారు ఐ.సి.యస్. కదా అని ఎక్స్పర్టులు అనుకొని టెక్నికలు సమస్యలలో జోక్యం కలుగజేసుకొని పని పాడుచేయడంతప్ప ఉపయోగపడడంలేదు. అందుచేత టెక్నికల్ పీపులే హెడ్స్ ఆఫ్ ది డిపార్టుమెంటుగా ఉండాలి. టెక్నికలు విషయాలలో ఏ పరిస్థితిలోను శక్రటరీలు జోక్యంలేకుండా ఉండాల్సిన అవసరం ఉంది. అది జాగ్రత్తగా పరిశీలించాలని కోరుతున్నాను. గవర్నమెంటు adjudication కు పంపించలేదనడంలేదు. శ్రీ రామచంద్రారెడ్డిగారు ఎక్కువపంపించడానికే ప్రయత్నముచేశారు. అంతే వారిచేతుల్లో ఉంది, నోట్ పెడతారు. Adjudication కు పంపించినవాటిల్లో ముఖ్యమైన డిమాండ్సు వదలి చిల్లరమల్లర డిమాండ్లు పంపించి లేబరు కళ్ళనీళ్ళను తుడవడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. లేబరు ఉత్పత్తి చేసే వెల్తును సరిగా పంపిణీ చేయలేము. గవర్నమెంటుచేతులలో ఉన్న చాల ఇండస్ట్రియల్ కన్సర్నులు, వర్కుషాపులు, క్వాజీ గవర్నమెంటు ఎస్టాబ్లిష్మెంటులు వీటన్నిటిలో దాదాపు లక్షమంది కార్మికులు ఉన్నారని నా అనుమానం. సరియైన లెక్క లేకపోయినా కనీసం 75 వేలమంది కార్మికులు ఫ్యాక్టరీఆక్టుక్రింద వచ్చే వారుంటారు. ప్రభుత్వం ideal employer గా ప్రైవేటు కాన్ఫరెన్సులలో తీసుకొన్న నిర్ణయాలను గవర్నమెంటు కన్సర్నులలోను, N. G. O. ఉద్యోగులకు వర్తింపచేయడానికి ప్రయత్నించేశారా అనేవిషయం తీవ్రంగా ఆలోచించాలి. 50 సంవత్సరాలక్రితం ప్లానింగు లేనిరోజులలో కాంగ్రెసు సోషలిజము తమ ధ్యేయముగా చెప్పనిరోజులలో ఉన్న విధానాలనే అమలుచేస్తున్నారనే

ఆరోపణలకు గురికావలసి వస్తుందని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. ప్రభుత్వం ideal employer గా ఉండాలి. తమకు సంబంధించిన సంస్థలలో పనివారలకు canteens ఉన్నాయాఅని చూడరు. రెస్టుషెడ్డులున్నాయాఅని చూడరు. ఎడ్యుకేషనల్ ఫెసిలిటీస్ ఉండాలంటున్నారు. ఎన్ని గవర్నమెంటు కన్సర్న్సులో ఎడ్యుకేషన్ ఫెసిలిటీస్ యివ్వడానికి ప్రయత్నంచేశారో యేమీ ఎక్కడా అగపడ్డంలేదు. అవి మీరు చేయకుండా ప్రయివేటు పెట్టుబడిదారులను "మీరు ఎందుకు చేయలేదు" అని ప్రశ్నించే నైతికహక్కు ప్రభుత్వానికి ఎక్కడ ఉంటుందని ప్రశ్నిస్తున్నాను. గవర్నమెంటు కన్సర్న్సులో ఫ్యాక్టరీఆక్టు, మిగిలిన చట్టాలు సక్రమంగా అమలు జరపకుండా మేము దేశాన్ని ఉద్ధరిస్తామంటే ఎవరూ నమ్మరు. అమలు చేయడం చాల కష్టమైన విషయమని తెలియజేస్తున్నాను. P W. D. Work-shops లోని wage structure చూడండి. వారికి క్రియేటుచేసిన ఫెసిలిటీస్ యేమిటని అడుగుతున్నాను. కర్నూలులో ఉన్న గవర్నమెంటు ప్రెస్సులోని పనివారలను, ఇక్కడి గవర్నమెంటుప్రెస్సులోని పనివారలను తలచుకుంటే చాల బాధ కలుగుతోంది. రామకృష్ణరావుగారి ప్రభుత్వంనుంచి బిల్డింగు కావాలని చెబుతున్నారు, ఇంతవరకు స్థలంకూడా ఫైనలైజు కాలేదు. ఎన్ని సంవత్సరాలయింది ? గవర్నమెంటుప్రెస్సుని తీసుకువచ్చారు, జైలులో పెట్టారు. నిజంగానే జైలులోఉంది అనిపిస్తోంది. దానికి అభివృద్ధిలేదు, ప్రింటింగు సరిగా జరగదు. అనేకరకాలైన instances జరుగుతున్నాయి. అవన్నీ అందరికీ తెలిసిన విషయాలు. పని సక్రమంగాజరగదు. అరగంటలేటుగా వస్తున్నానరే, ఎందుకు లేటుగా వస్తున్నారని అడిగేవారు లేరు. అంత అధ్వాన్న పరిస్థితిలో గవర్నమెంటు ప్రెస్ వుంది. కర్నూలులో ప్రెస్ వుంది. అక్కడ పనిచేసేవారికి canteen ఉందా ? మహారాష్ట్రంలో గాని, మద్రాసులోగాని గవర్నమెంటు కొంత subsidy ఇచ్చి తక్కువరేటుకు టిఫిన్ను ఇవ్వడం జరుగుతోంది. ఎందు వల్ల ప్రభుత్వము ఈ పని చేయడానికి పూనుకోదు. ప్రభుత్వం డబ్బు లేకుండా వుందా ? ఎంత డబ్బు దుబారా చేస్తున్నారో ! సంవత్సరానికి ఏ ఒక లక్ష రూపాయలో, 50 వేల రూపాయలో కేటాయిస్తే అది దుర్వినియోగము కాదే. కార్మికులు సంతోషముతో ఎక్కువగా పనిచేయడానికి ఉపయోగపడు తుంది అటువంటి సౌకర్యములు లేకపోవడం చాల అధ్వాన్నపరిస్థితులకు దారి తీస్తుందని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. కనీసము Factory Act ను అయినా అమలు జరపడానికి పూనుకోవాలని తెలియజేస్తున్నాను. ఆంధ్రస్టేటు ఏర్పడి 5, 6 సంవత్సరా లయింది. అప్పటినుంచి పనిచేస్తున్నా, ఎవ్వరినీ permanent చేయలేదు. ఎందుకు చేయలేదు ? Cadre strength ను fix చేయలేదని అంటున్నారు. ఇవాళ పరిషత్తులు, సమితులు చూసినట్లయితే అవి ఒక ఆఫీసు అని చెప్పడానికి

వీలులేదు. Planning Minister గారు చెబుతూ వారి appointments అన్నీ వారే చేస్తే బాగుంటుందని అన్నారు. ఆ సందర్భము వచ్చినపుడు చర్చించవచ్చు. కాని ఇక్కడ cadre strength fix చేశారా ? Permanent చేయడం వల్ల వచ్చే సౌకర్యాలను వారికి కల్గించకుండా ఉంటున్నారు. Departmental Director cadre strength ను fix చేస్తూ సూచనలు చేయలేదా ? ప్రభుత్వము అసలు అడిగిందా ? డైరెక్టరుగారు పంపించినప్పటికి సెక్రటేరియట్ నిద్రపోతూ కూర్చున్నదా ? ఇళ్ళు కావాలంటే వారు permanent లేదు కనుక యిళ్ళు యివ్వరు అంటున్నారు. కో-ఆపరేటివ్ సొసైటీలో చేరాలని అనుకొంటే permanent కాదు కనుక చేరడానికి వీలు లేదని అంటున్నారు. ఈ విషయములో మంత్రిగారు శ్రద్ధతీసుకొంటారని ఆశిస్తున్నాను. మిగతా డిపార్టుమెంట్స్ అన్నింటికి Welfare Officers ను పెట్టారా అని అడుగుతున్నాను. ఎందువల్ల గవర్నమెంటు డిపార్టుమెంట్సు వచ్చేటప్పటికి పెట్టడానికి పూనుకోరు ? అవసరము వున్నా లేకపోయినా ప్లానింగు డిపార్టుమెంటులో చాలమందిని వేస్తున్నారే! Medical officer ను ఒకరిని వేయాలని Welfare officers ను ఒకరిని వేయాలని Labour Minister's conference లో అంగీకరించారు. సంవత్సరంనుంచి proposals వున్నప్పటికి అమలుపెట్టకుండా వుండడానికి కారణము చెప్పాలని తెలియచేస్తున్నాను. ఇక Medical Dispensaries వున్నవి. అక్కడ మందులుండవు. డాక్టర్లు వుండరు. ఇవన్నీ check చేయకపోతే పొరపాటుచేసినవారము అవుతామని తెలియచేస్తున్నాను. Shops Establishment Act క్రింద వున్న Assistants గురించి గత సమావేశములో తెలియచేశాను. 10 మందిని అదనంవేశారు. ఆంధ్రప్రాంతంలో 106 మంది వున్నారు. Establishment Act క్రింద చూస్తే అక్కడ 130 మంది కావాలి. కాని ఇవ్వాళ 106 మంది మాత్రమేవున్నారు. 24 మంది కొరతగావున్నారు. ఇప్పుడు ఏమి చేస్తున్నారంటే Minimum Wages Act administration కూడ వీరికే అప్పగిస్తున్నారు. Minimum Wages Act ప్రాముఖ్యత మంత్రిగారు పూర్తిగా గుర్తించారని అనుకొంటాను. Agriculture minimum wages ను implement చేయడానికి అక్కడున్న రెవిన్యూ ఇనస్పెక్టర్లకు Head clerks అప్పచెప్పారు. దీనిని పంచాయితీలలో వున్న Executive Officers ను మాడమంటే సాధ్యమయ్యేదేనా ? Shop Assistant Act క్రింద ఏమి చేయాలనే పరిస్థితుల్లో వీరు వున్నారు. ఈ రోజున Minimum Wages Act implement అవుతోందా లేదా అని ఆలోచించాలని మనవి చేస్తున్నాను. ప్రభుత్వ మిచ్చిన రిపోర్టు ప్రకారం Minimum Wages Act ద్వారా 67 వేల మందికి లాభం కలుగడానికి అవకాశమువుంది. దీనిద్వారా 2 కోట్ల 58 లక్షలు

wages వారికి రావడానికి అవకాశమువుంది. ఇవన్నీ అమలుజరుగుతున్నవా? ప్రభుత్వము ఇచ్చిన రిపోర్టులనుచూస్తే అమలు జరగడం లేదని బోధపడుతుంది. కాని అమలు జరుగుతున్నట్లు బలవంతంగా చెప్పిస్తున్నట్లు కనిపిస్తోంది Minimum Wages Act ప్రకారం చూస్తే State Advisory Board ను ఏర్పాటు చేయాలి. ఎందువల్ల ఏర్పాటుచేయలేదని అడుగుతున్నాను. గతములో ఏర్పాటు చేశారు. 1960 జనవరి, ఫిబ్రవరి నాటికి దాని జీవితం అంతమైపోయింది. దానిని ఇప్పుడు ఎందుకు reconstitute చేయలేదని అడుగుతున్నాను? 1952 లో ఆంధ్రప్రాంతములో Minimum Wages ను fix చేశారు. 1954 లో హైదరాబాదులో fix చేశారు. కొన్నిచోట్ల revise చేయడానికి రిపోర్టులు submit చేశారు, చాల బాగుంది. అయితే ఈ సందర్భములో building workers కు సంబంధించిన రిపోర్టును publish చేయడం జరగలేదు. ప్రభుత్వము దానిని ఆమోదించినదా లేదా అని అడుగుతున్నాను. పొగాకు కార్మికుల గురించి minimum wages report వచ్చింది. ఆ రిపోర్టులో రు. 2-4-0 పురుషులకు; రు. 2 లు స్త్రీలకు recommend చేస్తే సెక్రటేరియేట్ లెవెల్ లో దీనిని తిరిగి పురుషులకు రు. 2 లు; స్త్రీలకు రు. 1-12-0 లకు తగ్గించవలసిన అవసరం ఏమి వచ్చింది పొగాకువ్యాపారం దెబ్బతుంటున్నదా? లాభాలు తక్కువగా వస్తున్నవా? ఏ రిపోర్టులోను జోక్యము కల్గించుకోని మంత్రి ఈ పొగాకు కార్మికుల విషయం వచ్చేటప్పటికి ఈ రకమైన పక్షపాత వైఖరిని - పక్షపాతము అంటే పొరపాటు అర్థము వస్తుందేమో, నా ఉద్దేశము అదికాదు; ఈ వైఖరిని అవలంబించి పొగాకు వ్యాపారస్తులను లాభము కలుగచేయడానికి ఎందుకు పూనుకున్నారో నాకు అర్థముకాదు. దీనిని వెంటనే సవరించవలసిన అవసరం వుందని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. Transport మీద report వచ్చింది. దానిని ఇంతవరకు publish చేయలేదు. Local Administration మీద report వచ్చిందని తెలుస్తున్నది. అదికూడ publish చేయవలసిన అవసరం వుందని మనవిచేస్తున్నాను. Tribunals, Labour Courts గురించి జాగ్రత్తగా ఆలోచించవలసిన అవసరం వుంది. 290 తగాదాలు ప్రభుత్వముదగ్గరకు వచ్చినవని, దానిలో 140 తగాదాలలో రాజీ పద్ధతులు అమలుజరగలేదని ఆ 140 లో 72 మాత్రమే adjudication కు refer చేశామని చెప్పారు. మిగిలిన 58 reject చేశారు. Labour కు తమ ఇష్టంవచ్చినట్లు కోర్టుకుపోయే అధికారం ఇవ్వవలసిన అవసరం వుంది. ఆలా ఇవ్వకపోతే ఇక్కడ కూర్చున్న డిపార్టుమెంటువారు ఈ కోర్కె సక్రమముగా లేదు. ఇది చాల simple అని చెప్పి త్రోసివేయడం జరుగుతుంది. ఈ reject చేసిన 58 కూడ adjudication కు పంపించవలసిన అవసరం వుంది. Adjudication లో కూడ అన్యాయం జరిగిందని చెప్పడానికి వీలులేదు కనుక

అన్యాయం జరిగిందని చెప్పను. కాని జరుగుతున్నది ఏమంటే అన్ని రిపోర్టులు labour కు వ్యతిరేకముగా వస్తున్నాయి, యే 1, 2, 3 వాటిల్లో మాత్రము ప్లీడరు చాకచక్యమువల్ల అనుకూలంగా తీర్పులు రావచ్చును. ప్రధానమైన వారి సమస్యలమీద తీర్పులు వ్యతిరేకముగా వస్తున్నవి. జడ్జీలను అని లాభము లేదు. Tripartite Conference నిర్ణయాలు వస్తున్నవి. ఆ సూత్రాలను guiding principles గా పెట్టుకొని తీర్పులు ఇవ్వండి అని చెప్పామా? లేదు. Tribunals Courts కావు. High Court Judge preside చేసినంత మాత్రాన ఇవి Courts కావు. కాని వీరికి తీర్పు ఇచ్చే అధికారము వుంది. Civil Procedure code, Criminal Procedure code వున్నట్లు Labour code ను కూడ ఏర్పాటు చేయాలి. అలా ఏర్పాటుచేయకపోతే జడ్జి మారినప్పుడల్లా తన ఇష్టమువచ్చినట్లు తీర్పులు చేయడానికి అవకాశము కలుగుతుంది. కాబట్టి Tripartite Conference నిర్ణయాలను guiding principle గా పెట్టుకొని వ్యవహరించవలసిన అవసరం వుందని మనవిచేస్తున్నాను.

అంతేకాదు. ఇప్పుడు ఒక ట్రిబ్యునల్ వుంటేమాత్రం లాభంలేదు. ఇంకా ఎక్కువచేసి జడ్జీలకు పని తగ్గించవలసిన అవసరం వుందని మనవి చేస్తున్నాను. సెంట్రల్ వేజ్ బోర్డు కొన్ని నిర్ణయాలను ఇచ్చింది. టెక్స్టైల్, సిమెంటు, షుగర్ కు సంబంధించి ఇచ్చింది. టెక్స్టైల్, సిమెంట్ విషయాలను అంగీకరించాము, అమలు జరుపబోతున్నాము అని చెప్పారు. కాని ఎక్కడా అమలు జరగటంలేదు. సిమెంటు విషయంలో ఏమి అయినదో తెలియదు. 5, 6 టెక్స్టైల్ ఫ్యాక్టరీలు మాత్రమే అంగీకరించాయి. మిగిలినవి అంగీకరించలేదు. ఒక్క సిమెంటు ఫ్యాక్టరీకూడా అమలు జరపటంలేదని తెలుస్తున్నది. దానిమీద ప్రభుత్వం ఏమి ఆలోచిస్తున్నదో తెలుపవలసినదిగా కోరుతున్నాను. ఆ పని చేయించే అధికారం మాకు లేదని ప్రభుత్వం చెప్పవచ్చు. ఎలక్ట్రిసిటి ప్రభుత్వ చేతుల్లో వుంది. ఉద్యోగస్థులు ప్రభుత్వ చేతుల్లో వుంటారు. అమలుచేయకపోతే మీకు విద్యుచ్ఛక్తి సప్లయి చేయము అని వారికి చెబితే చచ్చినట్లు అమలు జరుపుతారు. ఆ విధంగా వారు తప్పించుకోకుండా వుండే పరిస్థితులను గల్పించవచ్చు. ప్రభుత్వం ఒక ఐడియల్ ఎంప్లాయిర్ గా వుండాలని ఇందాకే నేను మనవిచేశాను. మంత్రిగారి ఉపన్యాసములోని కొన్ని విషయాలను మనవిచేస్తాను. ఇండస్ట్రియల్ ఎంప్లాయీస్ కు సంబంధించి కొన్ని స్టాండింగ్ ఆర్డర్స్ వున్నాయి. మంత్రిగారి ఉపన్యాసం ప్రకారం అవి గవర్నమెంట్ వారికి వర్తింపకుండా చేస్తారట. ఇప్పుడు వున్న సివిల్ సర్వీస్ రూల్స్ క్లాసిఫికేషన్ ప్రకారం వాటిని అమలు జరుపుతారట. అవి ఒక ఇండస్ట్రియల్ ఎస్టాబ్లిష్మెంటు క్రిందకు వచ్చి

నప్పుడు సివిల్ సర్వీస్ రూల్స్ క్రింద ఎందుకు వుండాలి? ఇండస్ట్రియల్ ఆర్డర్స్ వున్నాయికదా. మిగిలిన ఇండస్ట్రీస్ ఏ శాసనాలకు, తీర్మానాలకు గురి అవుతాయో వాటికి ఇవికూడా వర్తింపచేయాలి కాని వాటిని ప్రత్యేకంగా వుంచుతాము అని చెప్పటం సరైనపద్ధతి కాదని మనవి చేస్తున్నాను. ఇది హైపార్ హైట్ కాన్ఫరెన్స్‌లో ప్రభుత్వము, ఎంప్లాయీస్ ప్రతినిధులు వచ్చిన ఒడంబడికకు వ్యతిరేకంగా వుందని తెలియచేస్తున్నాను. ఆ స్టాండింగ్ ఆర్డర్స్‌ను అన్ని ఇండస్ట్రీస్‌కు వర్తింపచేయాలి. ప్రభుత్వ ఎస్టాబ్లిష్‌మెంట్ అక్కడ వున్న ప్రైవేటు ఎస్టాబ్లిష్‌మెంటువలె దాని ప్రకారం పని చేయడానికి అక్కడ వుండే అధికారులకు ఉత్తర్వులు జారీచేయాలని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. వర్క్‌మెన్స్ కాంపెన్‌సేటరీ యాక్టు వుంది. ఇటీవల నాగార్జునసాగర్‌కు సంబంధించి ఒక ప్రశ్న అడిగినప్పుడు ఒక స్టేట్‌మెంట్ టేబుల్ మీద పెట్టారు. ఎన్ని సంవత్సరాలు అయినా ఆ యాక్టు అమలు జరుగకపోతే ఇక యాక్టుచేసి ప్రయోజనం ఏమి వుంటుంది? దానికి కొంత టైమ్ లిమిట్ పెట్టాలని కోరుతున్నాను. వర్క్‌మెన్స్ కాంపెన్‌సేటరీ యాక్టుక్రింద వచ్చిన కేసులను రెండు మూడు నెలలలోపల తీర్పు ఇవ్వటానికి వీలుగా వారికి అధికారాలు ఇవ్వండి. ఏదోవిధంగా త్వరగా పరిష్కారంచేయించాలనికాని ఎక్కువ కాలం పెండింగ్‌లో వుండరాదని మనవిచేస్తున్నాను. అయిదుసంవత్సరాలకు కలిపి వర్కర్స్ ఎడ్యుకేషన్‌కు అని 55 వేల రూపాయలు కేటాయించారు. దీనినిబట్టి వర్కర్స్‌మీద ప్రభుత్వానికి ఎంత అభిమానము ఉన్నదో తెలుస్తుంది. 55 వేల రూపాయలు ఏమాత్రము చాలవని చెబుతున్నాను. ఎడ్యుకేషన్ అభివృద్ధి కావాలంటే ప్రభుత్వ ఇన్‌స్టిట్యూషన్స్ పెట్టండి. విద్యకు కావలసిన ఫెసిలిటీస్ కలుగచేయండి. లైబ్రరీ ఫెసిలిటీస్ కలుగచేయండి. రిక్రియేషన్ క్లబ్ ఏర్పాటు చేయండి. ఇవేమీ చేయలేకపోతారా మా వద్ద డబ్బు లేదు. మేము చేయలేము అని చెప్పండి. అంతే కాని ఏదో చేస్తామంటూ చాలీచాలని డబ్బుతో ఏ పనులు కావని తెల్పుతున్నాను. మెటర్నిటి బెనిఫిట్ యాక్టు వుంది. ప్రసూతి సమయంలో ఆడవారికి రోజుకు అర్ధరూపాయి ఇస్తున్నారు. ఆ ఆక్టు 1936 లో చేశారు. అప్పటి ధరల ప్రకారం అర్ధరూపాయి ఇచ్చేవారు. కాని ఇప్పుడు ధరలు ఎలా వున్నాయో అందరకూ తెలుసు. మంత్రులు వస్తున్నారు, వెడుతున్నారు కాని పరిస్థితులలో ఏమాత్రం మార్పు కనిపించటంలేదు. సెంట్రల్ గవర్నమెంట్ ఒక యాక్టు చేయబోతున్నది. కేరళ స్టేటు ఒక చట్టం చేసింది. కమ్యూనిస్టులు చెయ్యనివ్వండి లేదా మరొకరు చెయ్యనివ్వండి, మంచిని మంచి అని ఒప్పుకోవాలి కదా. ఏనాడో బ్రిటిషువారు కార్మికులపై అభిమానంలేని రోజుల్లో చేసినదానిని ఈనాడుకూడ అమలుజరపటానికి పూనుకొంటే, ఇక ఈ ప్రభుత్వం ఎందుకు?

వారికే వుంటే బాగుండేది కదా. అర్ధరూపాయి చాల తక్కువగా వున్నప్పుడు మనం చాల సహాయం చేస్తున్నామని మంత్రులు ఎలా సంతోషిస్తున్నారో నాకు అర్థంకావటం లేదు. దీనిని పెంచేందుకు ఇప్పుడే ప్రభుత్వం చట్టం తెస్తే మేము ఎంతో సంతోషంతో మధ్యాహ్నమైనా సరే కూర్చుని పాస్ చేయటానికి సిద్ధంగా ఉన్నాము. దీనికి భూస్వాములు అధికంగా గల కాంగ్రెసునుండి అభ్యంతరము వస్తుందేమో కాని అపొజిషన్‌నుండి ఎలాంటి అభ్యంతరము రాదని మనవి చేస్తున్నాను. షాప్ రిజిష్ట్రేషన్ యాక్టు వుంది. దానిని తెలంగాణాకు వర్తింపచేయటానికి ఎందుకు ఆలస్యం చేస్తున్నారో తెలియటంలేదు. కార్మికులకు అవసరమైన చట్టాలను తీసుకురావటంలో ఆలస్యం చేయకూడదని కోరుతున్నాను. ట్రైపార్ట్‌టైట్ కాన్ఫరెన్స్‌లో ప్రధానమైన విషయాలు వున్నాయి. వాటిని గత సంవత్సరం మంత్రివర్గ దృష్టికి తీసుకువచ్చాను. అమలు జరుపుతారేమోనని చూచాను. కాని అమలు జరపలేదు. మంత్రిగారి ఉపన్యాసంలో కొన్ని ఇండస్ట్రీస్‌కు సివిల్ సర్వీస్ రూల్స్ అప్లయి అవుతాయి అని చెప్పబడింది. పబ్లిక్ సెక్టార్ యొక్క కర్తవ్యాల గురించి ఏకగ్రీవమైన నిర్ణయాలను ట్రైపార్‌టైట్‌సంఘం సూచించింది. వాటిని ప్రభుత్వ దృష్టికి తీసుకువస్తాను.

"The conference decided that the code of discipline should be made applicable to the public sector industries with certain clarifications made at the meeting."

అని ఖచ్చితంగా చెప్పారు. కోడ్ ఆఫ్ డిసిప్లెన్ కేవలం ప్రైవేటు సెక్టార్‌కు మాత్రమే కాదు. పబ్లిక్ సెక్టారుకుకూడ వర్తిస్తుందని చెప్పారు. అంతేకాదు.

"While it was agreed that the conclusions reached at the Tripartite Conference do not have the force of law, the same were morally binding on the parties concerned in the sense that they were under an obligation to make every effort to implement them or get them implemented."

ఇదికూడ వారి నిర్ణయమే. దీనిని మంత్రివర్గం దృష్టిలో పెట్టుకోవాలి. దీనిని ఎలా వైలేట్ చేద్దామా అనేవిధంగా ప్రభుత్వం ఆలోచిస్తున్నది. 1960 లో జరిగిన ట్రైపార్టైట్ కాన్ఫరెన్స్‌లో కొన్ని నిర్ణయాలను చేసింది. గైడింగ్ ప్రిన్స్‌పుల్స్ ఫర్ ఎమ్ప్లాయర్ స్టేట్ ఇన్‌క్లూడింగ్ ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు వున్నాయి. వాటిని ఖాతరుచేశారా? వాటిని దృష్టిలో పెట్టుకొన్నారా అంటే అదీలేదు. దానిలో

"As a result of nationalisation there should be no retrenchment or loss of earnings of the existing

employees. There should also be an equitable sharing of the gains of nationalisation as between the community of the employer and the worker and there should be proper assessment of the workload."

అని ఖచ్చితంగా చెబితే వరంగల్ అజంజాహి మిల్‌లో 1959 లో దాదాపు 500 మంది కార్మికులను తగ్గించారు. ఇంకా రేపు 300 మంది కార్మికులను తగ్గించడానికి ఆలోచన వున్నట్లు తెలుస్తున్నది. అందులోవున్న సూచనలను గవర్నమెంట్ అమలు జరపడానికి ప్రయత్నిస్తుందా లేదా అని అడుగుతున్నాను. ప్రభుత్వం దానిని పాటించకపోతే తీవ్రమైన పరిస్థితులను ఎదుర్కొనవలసివస్తుందని తెల్పుతున్నాను. దానివల్ల ఉత్పత్తి పడిపోతే ఆ బాధ్యత ప్రభుత్వము మీదా దానిని అమలుజరిపే ఉద్యోగస్తులమీదా వుంటుందని మనవి చేస్తున్నాను. కనుక రిట్రెంచ్‌మెంట్ తీసుకువచ్చి కార్మికుల పొట్టగొట్టే కార్యక్రమాన్ని విరమించాలని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను.

అంతేకాదు, దీంట్లో ఇంకొకటికూడా తెలియజేశారు. "The Dearness Allowance should be linked to the cost of living index in all centres. If any centre has no cost of living index, the index of the nearest centre should be taken for the purpose." కనుక మనయొక్క Pay Committee లో గాని, ఇపుడు మనం తీసుకొన్నవాటిలో ఎక్కడైనాసరే Dearness Allowance ను cost of living తో link చేయాలనేటటువంటి సూత్రాన్ని ప్రభుత్వము అంగీకరిస్తుందా లేదా ? I want a categorical answer from the Minister concerned 'Yes' or 'No' దీనిని అసలు అంగీకరిస్తారా లేదా, దీనిని అమలుపరచడానికి ప్రయత్నిస్తారా లేదా అనేదానిని ఖచ్చితంగా తేల్చవలసిన అవసరమున్నది. అంతేకాదు, "The Dearness Allowance should be consolidated with the basic pay at an index which will yield an amount equal to three fourth of the average Dearness Allowance for the first six months of 1959 and the remaining 25 percent of the Dearness Allowance shall continue as Dearness Allowance." ఈవిధంగా categorical గా చెప్పిఉంటె, ప్రభుత్వము ఇదేమీ దృష్టిలో పెట్టుకోకుండా ఉంటున్నది. అసలు ఈ Tripartite Conference ఒకటి ఉన్నదని, దానికి ప్రభుత్వముయొక్క బాధ్యత యున్నదని వారికి చెందిన పార్టీలో ఉన్నటువంటి నందాగారు మొదలైనటువంటి వారంతా ఖుద్దున అంగీకరించివచ్చి చెప్పిన మాటలు అంతాకూడ దుర్వినియోగముచేసి నీళ్లుతాగేటట్లు చేస్తున్నారంటె అసలు వీరి

యొక్క labour విధానము ఏమైనా ఉన్నదా ? ఏదోవిధంగా మాటలుచెప్పి దాటుకొనే విధానాన్ని అవలంబిస్తున్నారుతప్ప మరేమి లేదు. తరువాత Highways వాళ్ళ గురించి ప్రధానంగా చెప్పవలసిన అవసరమున్నది. ఎప్పటి నుంచో ఈ సమస్య నలుగుతున్నది. ఇంతవరకు పరిష్కారం కాలేదు. High-ways లో మజ్దూర్స్‌కు హనుమంతరావుకమిటీ వర్తించకుండా చేస్తున్నారు. పోనీ Pay Committee లో వాళ్లు వస్తారా అంటె దాంట్లో రారు. వీళ్ళు రోడ్డుమీద కష్టపడి పనిచేస్తున్నారు. వీళ్ళజీతాలు దేనిక్రింద తీసుకువచ్చి పెట్ట బోతున్నారు? Minimum Wages Act లోకి ఒకరకంగా వస్తారేమో అంటె, report publish చేయలేదు. దానిని అమలుజరగడానికి పూనుకోరే. ఎందువల్ల? ఎప్పుడు చేస్తారు అని నేను ప్రశ్నిస్తున్నాను. అంతేకాదు, Highways లో కొన్ని workshops ఉన్నాయి. P. W. D. కి సంబంధించినవి, irrigation కు సంబంధించినవి, electricity కి సంబంధించినవి ఇవన్నీ హనుమంతరావు కమిటీ లోకి వస్తాయి. కాని Highways కు సంబంధించినటువంటివి కొన్ని ఉన్నాయి. రాజమండ్రిలో, బెజవాడలో ఉన్నాయి. దాంట్లో 175 కంటె ఎక్కువలేరు అనుకోండి. వారిగతి ఏమిటి ? హనుమంతరావు కమిటీ రిపోర్టు తయారుచేసి నపుడు, వారి దృష్టిలో బెజవాడ, రాజమండ్రి లేవు గనుక దానివిషయం వారు ఉదహరించలేదు. కాని principle accept చేశారు. P. W. D. లో ఉన్నటువంటి వాటికి, Irrigation లో ఉన్నటువంటు వాటికి, electricity లో ఉన్నటువంటి వారికి, ఆ workshops అన్నింటికి హనుమంతరావు కమిటీ recommendations వర్తింపచేసినపుడు, దీనిని కూడ వర్తింపచేయడానికి ప్రయత్నం చేస్తే పోయేదేమిటో నాకుమాత్రం ఏమీ బోధపడడంలేదు. తప్ప కుండా దీనికి కూడ వర్తించేటట్లు చేయాలని నేను విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. ఇటీ వల ప్రభుత్వంలో బాధ్యతగలిగినవారు rival unions పెట్టడానికి ప్రయత్నం చేశారు. R. T. D లో కూడ అట్లాంటిది ఒకటి తీసుకువచ్చి పెట్టడానికి ప్రయత్నం చేశారు. అలా పెట్టేటట్లయితే, ఉన్నటువంటి union లో కావలసి నటువంటివారు ఎవరైనా చేరి దాంట్లో పనిచేసి ఆ union ను బలపరచి, ఆ కార్మికులయొక్క కోర్కెలను నెరవేర్చడానికి ఈనాడు R. T. D లో ఉండేటటువంటి అంచగొండితనాన్ని నిర్మూలించడానికి ప్రయత్నం చేయవలసిందే గాని, ఏదో పదిమందినో పాతికమందినో వెంటబెట్టుకొని ఏవో corruption charges మీద వాళ్ళను తీసిపారవేసినారు అని, అయ్యా దీంట్లో చేరండి, మీకు ఉద్యోగాలు ఇప్పిస్తాము అని చెప్పేటటువంటి విధంగా వారిని తీసుకువచ్చి ఈ రకంగా rival union ను ప్రోత్సహించినట్లయితే R. T. C అనేటటువంటి సంస్థ దెబ్బతినడానికి మీరే కారకులు అవుతారని మాత్రం విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను

కనుక ఆ రకంగా rival unions ప్రోత్సహించకూడదన్నప్పుడు తమకు అందులో స్థానము లేకపోయినట్లయితే rival unions ను పెట్టడం అనేది సరికాదు అని విజ్ఞప్తి చేస్తూ నేను చేసిన సూచనలను ప్రభుత్వము ఆలోచించి వీటిని అంగీకరించామని మంత్రిగారు తగు సమాధానములు తప్పకుండా చెప్పుతారని ఆశిస్తూ ఇంతటితో సెలవు తీసుకొంటున్నాను.

*శ్రీ బి. జి. ఎం. ఎ. నరసింగరావు : అధ్యక్షా, యీ కార్మికులయొక్క శాఖావద్దును నేను బలపరుస్తూ గత సంవత్సరము జరిగిన పనిని సమీక్ష చేసుకొన్నట్లయితే కార్మికరంగములో సేవ, కృషి జరిగిందని చెప్పక తప్పదు. ఈ సందర్భంలో కార్మికశాఖామాత్యులను అభినందించవలసి యున్నది. వారు నిజంగా శ్రమపడి యజమానులకు, కార్మికులకు మధ్య సామరస్యం పెంపొందించేందుకు శాయశక్తులా కష్టపడ్డారు, అనేక Tripartite Conferences పెట్టారు. అంతే కాకుండా, ఎన్ని రకాలుగా కృషిచేస్తే పరిశ్రమల్లో శాంతి అనేది లభ్య మవుతుందో అన్ని విధాలుగా వారు కృషిచేశారు. అందుకు నేను వారిని అభినందిస్తున్నాను. అయితే మొత్తంమీద గమనించదగిన విషయాలు ఉన్నాయి. మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికను ప్రారంభించే సమయం ఇది. గత సంవత్సరాలలోని రెండు పంచవర్ష ప్రణాళికలను సమీక్ష చేసుకొన్నట్లయితే, ఈ planned programme లో ఇదివరకు ఏమేమి లోపాలు ఉన్నాయో, ఆ లోపాలను సరిదిద్దడానికి మనకు అవకాశం కలుగుతుంది. అంతేకాకుండా, ఎక్కడ ఏ పొరబాట్లు ఉన్నాయని మనము నిజాన్ని తెలుసుకొన్నట్లయితే, మనం సరియైన మార్గములో plan వేసుకొనేదానికి అవకాశం కలుగుతుంది. కాని ఈ planned programme వల్ల inflation జాస్తి అయి, cost of living విపరీతంగా పెరిగిపోతుందనే విషయం మనం ముఖ్యంగా గమనించవలసి యున్నది. Cost of living ఏమో విపరీతంగా పెరిగిపోతున్నది, కాని దానికి తగ్గినట్లుగా కరువుబత్యము దొరకడంలేదు, జీతాలు పెరగడంలేదు. జీతాలు మామూలుగానే ఉంటున్నాయి, కరువుదేమో పెరుగుతూంది. ఈ అపసవ్యమైన పద్ధతిలో కార్మికుల జీవితము గడుస్తున్నది. అందుచేత దీనికి ఒక సవ్యమైన పంథాను మనము ఏర్పాటు చేయకపోయినట్లయితే, కార్మికులు విపరీతంగా దెబ్బతింటారేమో అనే భయము కలుగుతుంది. Cost of living index (జీవనవ్యయ ప్రమాణం) ఎంత ఉన్నదో అంత కరువుభత్యము మనము ఇవ్వవలసిన అవసరం ఉన్నది. అయినా ఇవ్వలేకపోతున్నాము. అది ఇవ్వలేకపోయే పక్షంలో ధరలను అదుపులో పెట్టేదానికైనా ప్రయత్నం చేయాలి. ఈ ధరలు పెరగడానికి కారణాలు ఏమిటి? ఆహారవస్తువులు, గృహావసతి ఈ

రెండూ చాల ముఖ్యమైనవి. ఇవి తదితర వస్త్రాలు, consumers articles ఇవన్నీ కూడ ప్రతి కార్మికునికి అందేటటువంటి ఏర్పాటు చేయాలి. ఒక ప్రక్క కరువుబత్యము ఇచ్చి, రెండవ ప్రక్క ఈ విధమైన సౌకర్యాలు ప్రతివారికి కలిగిస్తే, కలిగించనట్లయితే వారి జీవితము కొంత సుఖముగా గడచేందుకు వీలవుతుందని నేను ప్రభుత్వానికి మనవి చేస్తున్నాను. ఈ సంవత్సరమైనా ప్రభుత్వము కార్మికులకు ఎక్కువ గృహనిర్మాణము ఏర్పాటు చేసేదానికి ఎక్కువ శ్రద్ధ వహించవలెనని ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాను. రెండవది ముఖ్యముగా ఈ Social Welfare క్రింద ఏదో హరిజనుల గురించి, వెనుకబడిన వారిని గురించి లేకపోతే కార్మికుల గురించి చర్చించడం జరుగుతుందే గాని, దేశం మొత్తంమీద 80, 90 percent జనాభా తాలూకు భవితవ్యం, సమస్యలను మనం చర్చిస్తున్నాము అనే ధోరణిలో మాత్రం జరగడంలేదు అనే విషయము ప్రభుత్వము గమనించదగినది. నూటికి 90 మంది వరకు జనాభా కార్మికులే, ఏదో ఒక తరగతికి చెందిన కార్మికులే, అంతా కార్మికులే. ఈ plans వగైరా అన్నీకూడ ఈ యావత్తు జనాభాకోసము ఉద్దేశించబడినాయి. ప్రతివారికి సుఖప్రదమైన జీవితాన్ని ప్రసాదించేందుకు ఉద్దేశించబడినాయి. కాని, ఉద్దేశించిన విధంగా కార్మికులకు మాత్రం దానివల్ల ఏమీ సహాయం జరగడం లేదు. ఏదో కొద్ది ప్రజానీకానికే దానివల్ల లాభం కలుగుతున్నది. కార్మికులకు మటుకు దానివల్ల నికరలాభము కలుగడంలేదు అని మనవిచేస్తున్నాను. ఇక ఒక నిదర్శనం చెప్పాలంటే, కార్మికుల జీవితము గతంకంటె నేడు దిగజారి పోతున్నదని చెప్పకతప్పదు. మునుపు ఒక ఇంటిలోనైనా ఉండేవారు. ఏదో 5, 6 రూపాయలు ఇస్తే ఒక చిన్న కొంపైనా దొరికేది. ఇప్పుడు కొంపకూడ దొరకడంలేదు. ఎక్కడో slum areas లో చిన్న గుడిసెలు వేసుకొని, తడకలు వేసుకొని పెళ్ళాము, పిల్లలతో దుర్భరమైన జీవితము గడుపుతున్నారు. అంటే మునుపు గదిలో ఉండేవాడు, ఈనాడు గది పోయి వరండాలోకి వచ్చాడు. ఇది ఉన్నపరిస్థితి. ఈ దుర్భర పరిస్థితిని ఎంత త్వరగా నివారణ చేయగలిగితే అంత మంచిదని ప్రభుత్వానికి నేను మనవిచేస్తున్నాను.

ముఖ్యంగా ప్రభుత్వం public sector లో ఎక్కువగా పాల్గొనుటవల్ల అది major and potential employerగా ఉన్నది. ఐతే ప్రైవేటురంగంలోకన్న ప్రభుత్వరంగంలో తక్కువ వేతనాలు దొరుకుతున్నవి. కొన్ని తరగతుల పని వారికి industrial tribunals ఇచ్చిన awards ప్రభుత్వం moral గా తన వద్ద పనిచేస్తున్నవారికి అమలుచేయక తప్పదు. కాని కొన్ని తరగతుల పనివారికి ప్రైవేటు ఇండస్ట్రీస్‌లో యిచ్చే జీతముల మేరకైనా అమలుచేయుట లేదని

మనవి చేస్తున్నాను. కనీసం awards యిచ్చిన మేరకైనా జీతాలు యిచ్చుట అమలు జరిపించాలని కోరుతున్నాను. Tripartite awards ఉన్నవి. ముఖ్యంగా Textile Wage Boards ఉన్నవి. వారు యిచ్చిన award భారతదేశం అంతటికీ వర్తిస్తుంది. కాని ఆ విధంగా యీ రాష్ట్రంలో ఉండే textile units అమలు జరుపుట లేదు. వారిని బ్రతిమాడవలసి వస్తుంది. అవార్డును అమలు చేయించలేని అశక్తత ప్రభుత్వానికి ఎందుకు ఉన్నది? అమలు జరపనివారిమీద చర్యతీసుకోలేని పరిస్థితి ఉన్నది. అది చాల శోచనీయం. అవార్డు అమలుజరపలేని ఫ్యాక్టరీ ఉంటే మూసివేయించండి. వేరే మంచి యజమానులు రాగలరు. వారు వచ్చి తెరుస్తారు. ప్రభుత్వం కొంచెం కరుకుగా వ్యవహరిస్తే తప్పకుండ అవార్డ్సు అమలు జరుగుతాయని మనవి చేస్తున్నాను.

Code of discipline అని కొన్ని నిబంధనలు ఉన్నవి. యజమానులు, కార్మికులు, కొన్ని చేయవలసిన పనులు, చేయకూడని పనులు ఉన్నవి. ఒక charter తయారు చేశారు. ప్రైవేటు రంగంలో అమలు జరిపించటానికి ప్రయత్నం జరుగుతోంది. కాని ప్రభుత్వరంగంలో, కార్మికులమీదనే వత్తిడి జరుగుతోందిగాని, ప్రభుత్వరంగంలో పరిశ్రమలు నడుపుతున్న డిపార్టుమెంటు అధికారులమీద అమలు చేయించేందుకు సాధ్యం కావడం లేదు. లేబరు డిపార్టుమెంటు యిచ్చిన ఆదేశాలుకూడ గమనించకుండ వారి ధోరణిలో వెళ్ళిపోవటం జరుగుతోంది. ప్రభుత్వం ఒక నిర్ణయానికి వచ్చి, లేబరు డిపార్టుమెంటు అటువంటి recalcitrant officers మీద రిపోర్టు యిస్తే, deterrent punishment యిచ్చే నిబంధనలు ప్యాస్‌చేస్తే తప్ప నవ్యమైన industrial outlook తీసుకు వచ్చి మన పరిశ్రమలు సక్రమంగా నడపటం సాధ్యం కాదని చెబుతున్నాను; ప్రభుత్వరంగంలో మనం పరిశ్రమలను నడపలేము, తిరిగి అవి ప్రైవేటు రంగంలోకి పోవలసి వస్తుందని మనవి చేస్తున్నాను.

Profit sharing విషయం ఉన్నది. ఈ దేశంలో ఉండే సంపద అంతా పనిచేస్తున్నవారందరిదీ. కాని కొద్దిమంది అదృష్టవంతులు, డబ్బుకలవారు, capital పెట్టి ఫ్యాక్టరీలు నడుపుతున్నారు. వచ్చేలాభం అంతా వారే పొందుతున్నారు. తమ శ్రమను capital గా పెట్టి శ్రమిస్తున్నవారికి వచ్చే లాభాలలో తగినంత వంతు రావటం లేదు. లాభాలు అనేవి — పరిశ్రమలలో డబ్బు పెట్టిన వారికి, శ్రమించిన వారికి, యిద్దరికీ రావాలి. ఇది సూత్రప్రాయంగా అంగీకరించాము కాబట్టి దానిని లాభసాటిగావున్న మన పరిశ్రమలలో ముందు అమలుపరచి తదితర పరిశ్రమలకు మార్గదర్శకం కావాలి. Joint Management తదితర దేశాలన్నింటిలో ఉన్నది. Shop stewards

ఉంటారు. Workers కూడ management లో ఉండి ఏ విధంగా plan చేయాలి, ఏది ఎంత ఉత్పత్తి చేయాలి. ఏ విధంగా realase చేయాలి, ధరలు ఏ విధంగా నిర్ణయించాలి, లాభాలువస్తే దానిలో ఎంతభాగం తిరిగి ఆ పరిశ్రమలో invest చేయాలి. ఈ విధంగా workers plan చేస్తూ management లో భాగస్వాములుగా ఉంటూ పనిచేస్తున్నారు. ఈ ఆధునిక పద్ధతులలో అన్ని advanced countries లోను జరుగుతోంది. ఆ పద్ధతులు మనముకూడ ప్రవేశపెట్టితే కార్మికులకు ఉత్తేజకరంగా ఉంటుంది. వారు పరిశ్రమలలో ఎక్కువ కృషి చేయుటకు అవకాశం ఉంటుంది. మేనేజ్ మెంట్‌లో కార్మికులు పాల్గొనుట Tripartite conference లో సూత్రప్రాయంగా అంగీకరించాం. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం అంగీకరించింది. ప్రభుత్వ రంగంలో ఒక్క యూనిట్‌లో నైనా నమూనాకు యీ పద్ధతి ప్రవేశపెట్టితే బాగుంటుందని ప్రభుత్వానికి మనవిచేస్తున్నాను.

Minimum Wages Act pass అయి 8 సంవత్సరాలు అయినది. ఇప్పుడు Minimum Wages యివ్వటానికి నిర్ణయాలు జరుగుతున్నాయి. పూర్తిగా అమలులోకి తేలేదు. కొన్ని పరిశ్రమలలో యిస్తున్నారు. ప్రభుత్వం కృషి సలుపుతోంది. ఈ కృషి చాలదు. ఇంకా ఉధృతంగాకృషిచేయాలని మనవి చేస్తున్నాను. వెంటవెంటనే fair wages కూడ నిర్ణయంచేసి అమలు పరచాలని ప్రభుత్వానికి మనవి చేస్తున్నాను.

Workmen's Compensation Act Schedule మార్చాలని Maternity Benefit Act Schedules మార్చాలని State Labour Adivsory Board లో చెబుతున్నారు. ప్రభుత్వం అంగీకరించింది. తీర్మానాలు జరుగుతున్నవి గాని అమలుజరుపుటలేదు. అయితే సెంట్రల్ ఆక్ట్ ఉన్నదని అంటున్నారు. కాని మనము ఎన్ని మార్చలేదు. ఈ Schedules ను కూడ ఎందుకు మార్చలేము ? State enactment తీసుకురావచ్చును. ఈ Schedules చాల పురాతనమైనవి. 1923 సం.లో చేసిన Workmen's Compensation Act ఇప్పటివరకూ మార్పుచేయలేదంటే చాల ఆశ్చర్యకరంగా వున్నది. Maternity Benefit Act కూడ పురాతనమైనది. ఆ రేట్లు మార్చాలని అందరు చెబుతున్నారు. వీటిని మార్చి యీ రోజులకు సరిపోయే schedules తెచ్చి ప్రవేశపెట్టాలని ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాను. Labour Minister గారిని అభినందిస్తూ, లేబర్ డిపార్టుమెంటు,కార్మికులకొరకు ఇంకా ఎక్కువకృషిచేయాలని ప్రార్థిస్తున్నాను.

*శ్రీమతి టి. లక్ష్మీకాంతమ్మ (ఖమ్మం - జనరల్) : అధ్యక్షా, మంత్రిగారు ప్రవేశపెట్టిన లేబర్ అండ్ మిసిలేనియస్ డిమాండ్‌ను బలపరుస్తూ

కొన్ని సూచనలు చేస్తున్నాను. నేను స్త్రీ సంక్షేమకార్యక్రమములను గూర్చి మాట్లాడదలచుకొన్నాను. క్రొత్త జనాభా లెక్కలనుబట్టి చూస్తే స్త్రీల జనసంఖ్య చాల పెరిగినది. స్త్రీలు పిల్లలు కలిసి నూటికి 60 మంది ఉన్నారు. 60 మందికి పైగా ఉన్న స్త్రీలయొక్క సంక్షేమానికి యీ ప్రభుత్వం ఖర్చు పెడుతున్నది చాల తక్కువ అని చెప్పకతప్పదు. గతసంవత్సరం 6.87 లక్షలు కేటాయించగా, యీ సంవత్సరం 5.37 లక్షలు మాత్రమే కేటాయించటం చాల విచారకరము. మన మంత్రిణి శ్రీమతి మాసుమాబేగంగారు స్త్రీలకు సంబంధించిన అనేక సంస్థలతో సంబంధం ఉన్నటువంటివారు. ఆల్ ఇండియా వుమెన్సు కాన్ఫరెన్సులో పాల్గొని, రష్యాలాంటి దేశాలు టూర్ చేసి అక్కడి స్త్రీల సమస్యలు తెలుసుకొని ఉన్నటువంటివారు వారు మంత్రిగా ఉండి, మనతరఫున పోరాడి, స్త్రీల సంక్షేమ కార్యక్రమాలకు అధికడబ్బు ఖర్చు అయ్యేటట్లు చేస్తారని మేము అనుకొన్నాము. కాని, అది వారికి సాధ్యపడలేదేమో ననిపిస్తుంది. వుమెన్స్ వెల్ఫేర్ ప్రోగ్రామ్స్, సోషల్ వెల్ఫేర్ ప్రోగ్రామ్స్, స్త్రీలకు సంబంధించిన కార్యక్రమములు కేవలం పట్టణ ప్రాంతాలలోనే జరుగుతున్నవిగాని, గ్రామీణ ప్రాంతాలలోని స్త్రీలకు ఉపయోగపడే కార్యక్రమములు ఏమీ జరగటంలేదు. బ్లాక్ వైజ్‌గా, ప్రతి బ్లాక్‌లోను స్త్రీల అభ్యున్నతికి స్త్రీల సంక్షేమ కార్యక్రమాలు చేయాలని ఇదివరకు ఒక ప్రోగ్రామ్ ఉన్నది. కాని మన ప్రభుత్వానికి, సెంట్రల్ సోషల్ వెల్ఫేర్ బోర్డుకు మధ్యవచ్చిన తగాదాలవల్ల గ్రామీణ ప్రాంతాలలోని స్త్రీ సంక్షేమ కార్యక్రమాలను విరమించటం, కేవలం, అర్బన్ వెల్ఫేర్ ప్రోగ్రామ్సు మాత్రమే చేయటం జరుగుతున్నది. అనేక డిపార్ట్‌మెంట్స్‌లో స్త్రీల కార్యక్రమాలు తీసుకొంటువున్నారు. అంతమాత్రంచేతనే సరిపోదు. గ్రామసేవక్‌లు ఉన్నచోట తప్పనిసరిగా గ్రామసేవికలను ఏర్పాటు చేసి, ఆయాబ్లాకులలో ఎంతమంది స్త్రీలు ఉన్నారు, అందులో నిరక్షరాస్యులెంతమంది ఉన్నారు, చదువుకొన్నవా రెంతమంత ఉన్నారు, ఉద్యోగం చేయాలనే అభిలాష ఉన్నవారెంతమంది ఉన్నారు, ఉద్యోగం తప్పనిసరిగా అవసరమైన వారెంతమంది ఉన్నారు, వారికి ఏవిధంగా ఉద్యోగావకాశాలు కల్పించవలసి ఉంటుంది ? — మొదలైన విషయాలు సర్వేచేయించి—ఒక కాంప్రెహెన్సివ్ సోషియో ఎకనమిక్ సర్వేచేయించి, అందుకు అవసరమైన స్త్రీ సంక్షేమ కార్యక్రమాలు అమలుజరపవలసి ఉంటుంది., ఆరకంగా స్త్రీల పరిస్థితి బాగుచేయనంతవరకు కాన్‌స్టిట్యూషన్‌లో వారికి ఇచ్చిన హక్కుల వల్ల ప్రయోజనం ఉండదు. ఇక్కడ ఏ కొద్దిమంది స్త్రీలో ఎం. ఎల్. ఏలుగా వచ్చినంతమాత్రమున ప్రయోజనం లేదని చెప్పగలను. మేన్‌పవర్, మెటీరి

యల్, మనీ—ముఖ్యమని మనం చెప్పుకొంటున్నాము. హాఫ్ ఆఫ్ ది మేన్ పవర్ కాన్‌స్టిట్యూట్స్ ది వుమెన్ పవర్.

ఈ వుమెన్ పవర్‌గురించి మనం ఎంత శ్రద్ధతీసుకొంటున్నాము ? వాటి శక్తిని దేశాభివృద్ధికొరకు, పరిశ్రమాభివృద్ధికొరకు ఎంతవరకు వినియోగించు కొంటున్నాము అన్నది సందేహాస్పదము. ఈనాడు వుమెన్‌పవర్ వేస్టు అవుతున్నది. ఈనాడు ఉన్న ఎంప్లాయిమెంట్ ఎక్స్‌చేంజ్‌లో కొన్ని వేలమంది ధరఖాస్తులు పెట్టుకొని ఉన్నారు. కాబట్టి స్త్రీలకు సెపరేట్‌గా ఎంప్లాయి మెంటు ఎక్స్‌చేంజ్‌లు చేర్పాటుచేస్తే బాగుంటుందని నేను మనవిచేస్తున్నాను. వ్యవసాయ రంగంలో పనిచేస్తున్న స్త్రీ వ్యవసాయ కూలీకి రోజుకు ఎనిమిది అణాలు ఇస్తున్నారని శ్రీ పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లుగారు చెప్పినది సరైనది కాదు. వారికి ఇచ్చేది రోజుకు ఆరు అణాలు మాత్రమే. సమానమైన పనికి సమానమైన వేతనము ఇవ్వాలని మన కాన్‌స్టిట్యూషన్‌లో చెప్పాము. ఎక్స్ ప్లాయిటేషన్ ఉండకూడదు అన్నాము. కాబట్టి, సమానమైన పనికి సమానమైన వేతనాలు ఇచ్చే పద్ధతిని మన ప్రభుత్వం అమలు జరపాలని కోరుతున్నాను. పరిశ్రమలలో పనిచేస్తున్న స్త్రీలు చాల అవస్థలుపడుతున్నారు. వారు తమ పిల్లలను ఇళ్ళవద్ద వదలి పనులలోకి వెళ్ళటంవల్ల కొన్ని ఇబ్బందులు బాధలు ఉంటాయి. కేవలం పెద్దపెద్ద ఇండస్ట్రీస్‌లో మాత్రమే స్త్రీలకు మెటర్‌నిటీ బెనిఫిట్స్ అందుబాటులో ఉన్నవి. అన్ని ఇండస్ట్రీస్‌లోను ఆ సౌకర్యాలు ఉండేటట్లు చూడాలి. స్త్రీలు పనులలోకి వెళ్ళినప్పుడు, వారిపిల్లలను ఉంచటానికి క్రెచెస్ పెద్దపెద్ద ఇండస్ట్రీస్‌వారు ఏర్పాటు చేస్తున్నారుగాని, చిన్నచిన్న ఇండస్ట్రీస్‌వారు ఏర్పాటు చేయటంలేదు. ఈమధ్య నేను ఒక హృదయవిదారకమైన వార్త విన్నాను. ఒక తల్లి బిడ్డను ఉయ్యాలలో పడుకోపెట్టి పనిలోకి పోతే, ఆ పిల్లవాడు క్రిందపడి మాడుపొడుచుకొని చచ్చిపోయాడు. కొన్ని చోట్ల తల్లులు పిల్లలకు, నల్లమందువేసి పనులలోకి పోవటం జరుగుతున్నది. ప్రభుత్వం స్త్రీ కార్మికులకు సౌకర్యములు కల్పించవలసి ఉన్నది. ఒక సోషియో ఎకనమిక్ ప్రోగ్రామ్ స్త్రీలకు ఇవాల్వ్ చేయవలసి ఉన్నది. స్త్రీలకు ఆర్థికంగా, సాంఘికంగా అభివృద్ధిలోకి తీసుకువచ్చి, వారిని నిజమైన అభ్యున్నతికి తీసుకు రావటానికి ప్రయత్నం చేయాలని కోరుతున్నాను.

Community Development లో కొన్ని programmes జరుగుతున్నాయి. Small Scale Industries ద్వారా కొన్ని కార్యక్రమాలు జరుగుతున్నాయి. ఒక్కొక్క department లో ఏదో కొద్ది కార్యక్రమం జరుగుతున్నదిగాని తగినశ్రద్ధ తీసుకోవడంలేదు. వివిధ departments లో స్త్రీలకు

ఏ కార్యక్రమం చేస్తున్నారు? ఆరోగ్యం విషయంలోగాని, పరిశ్రమల విషయంలో గాని, పనులు కల్పించడంలోగాని, ఏ విషయంలో చూచినా ఏ department లో ఎంతపని జరిగింది, అనేది ఏమిలేదు. అన్ని డిపార్టుమెంటులమధ్యన co-ordination కూడ లేదు. Voluntary Organizations కొన్ని ఉన్నాయి, భారత సేవక్ సమాజ్‌లాంటివి. అవికూడ స్త్రీల కార్యక్రమాలు చేస్తున్నాయి. ఇక్కడ M. L. A. గా ఉంటున్న రోడామిస్త్రీగారుకూడ ఎంతో శ్రద్ధతీసుకొని కొన్ని కార్యక్రమాలు జరిపిస్తున్నారు. ఇంతపని చేయగలిగాము, యింత చేయలేదు, ఇన్ని సంస్థలు పనిచేస్తున్నాయి, ఇంత work department చేస్తున్నది. ఇంత వ్యక్తులు చేస్తున్నారు అనేది proper గా evaluate చేయడం చాల ముఖ్యం అని నేను భావిస్తున్నాను. జెనీవాలో charter of rights for women అనే దానిలో కొన్ని హక్కులు స్త్రీలకు ఏర్పాటుచేశారు. స్త్రీ తన ఆరోగ్యాన్ని కాపాడుకోడానికి, వ్యాధినుంచి తనను తాను రక్షించుకోడానికి ఆ హక్కు ఆమెకు ఉన్నది. ఎంతవరకు మనం ఆ హక్కు ఆమె రక్షించుకొనేటట్లు ప్రభుత్వం ద్వారా చేయగలుగుతున్నామనేది కూడ గుర్తుంచుకోవాలి. స్త్రీకి minimum education తప్పకుండా ఉండాలి. మొన్న మనం ప్రవేశపెట్టిన నిర్బంధ ప్రాథమిక విద్యవలన కొంత ఆశ కలుగుతోంది. ఎన్ని schools open చేసినా గ్రామీణప్రాంతంలో ఆడపిల్లలను schools కు పంపడం చాల తక్కువగా ఉన్నది. ఈ బిల్లుతో స్త్రీలు విద్యావంతులు కావడానికి అవకాశం లభించినందుకు నాకు కొంత సంతృప్తిగా ఉన్నది. ఇంకా స్త్రీలు physical, material, moral, social, intellectual and cultural గా develop కావడానికి కావలసిన సదుపాయాలన్నీ చేయడం చాల అవసరం. Meternity risks నుంచి ఆమెను కాపాడవలసి ఉన్నది. గ్రామీణప్రాంతాలలో midwives కొరత చాల ఉన్నది. ఎన్నో గ్రామాలలో పనితెలియని మంత్రసానులు లభించడంకూడ దుర్భరమై ఆస్పత్రికి రావాలంటే చాల దూరమై దారిలోనే అనేక ప్రమాదాలకు గురి కావడం జరుగుతోంది. ఈ మధ్యనే నేను విన్నాను, ఖమ్మంలో ఒక స్త్రీని ఒక గ్రామంనుంచి బండిలో వేసుకుని వస్తూఉంటే దారిలోనే ప్రసవించడం, ఆస్పత్రికి చేరేలోపల చనిపోవడం జరిగినాయి. బిడ్డయొక్క ప్రాణాన్ని కాపాడడంకూడ మనయొక్క బాధ్యతై యున్నది. బిడ్డలను పెంచడంలోగాని, యితర విషయాలలో గాని తగిన విద్యను వారికి యివ్వాలి. ఇవన్నీ కొంతవరకు Women Welfare department వారు చేస్తున్నా ఇంకా ఎక్కువచేయాలని ఇప్పుడు కేటాయించిన మొత్తం, కొద్దిగా open చేసిన centres వల్ల సాధ్యంకాదని నేను చెప్పగలను. మనం అసెంబ్లీలో Dowry చట్టం మొదలైన చట్టాలను ఎన్నో pass చేస్తాము. చట్టాలు pass చేసినంతమాత్రాన అవి అమలు జరుగుతున్నా

యని అనుకోడానికి వీలులేదు. అవి సక్రమంగా అమలులో లేకపోవడానికి welfare department బాధ్యత అనిగాని మరొకరి బాధ్యత అనిగాని నేను చెప్పలేను. అయినా స్త్రీలలో వీటన్నిటియొక్క ప్రాముఖ్యాన్ని గూర్చి ప్రచారం చేయాల్సిన బాధ్యత ఈ department లో పని చేసేవారిపైన ఉన్నదని నేను భావిస్తున్నాను.

Beggars ఉన్నారు. స్త్రీ beggars ఉన్నారు. ఇది ఎంత ఘోరమయిన దుఃస్థితో మనకు తెలుసు. వారిని చూడటమే ఎంతో బాధాకరంగా ఉంటుంది. రైల్వేస్టేషనులలో, అక్కడ, ఇక్కడ ఇష్టం వచ్చినట్లు తిరుగుతూ ఉంటారు. చాల బాధాకరమైన విషయం. అవన్నీ నిన్న మాట్లాడారు. కాబట్టి ఇప్పుడు ఆ వివరాలన్నీ మాట్లాడదలచుకోలేదు. Working group for women-welfare వారి యొక్క report లో కొన్ని సూచనలు చేశారు. Elaborate schemes, స్త్రీలకు సంబంధించినవి, బిడ్డలకు సంబంధించినవి అనేకం వారు suggest చేశారు. ఆ సూచనల నన్నింటినీ ప్రభుత్వం తన దృష్టియందు ఉంచుకుని వాటిని అమలు పరచడానికి ప్రయత్నం చేయగలరని భావిస్తూ నేను సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

*శ్రీ పి. రాజగోపాలనాయుడు : అధ్యక్షా, స్త్రీల సంక్షేమానికి సంబంధించి శ్రీమతి లక్ష్మీకాంతమ్మగారు చెప్పిన దానితో నేను పూర్తిగా ఏకీభవిస్తున్నాను. కార్మిక శాఖకు సంబంధించి ఒక విషయం చెప్పవలసి ఉన్నది. మంత్రిగారు మాముందుఒక demand పెట్టి బలపరచమంటున్నారు. ఈ demandను బలపరచమని చెప్పడానికి గల కారణాలు ఏమిటి అని వారిని అడుగుతున్నాను. ఏ శాఖనైనా సక్రమంగా నిర్వహించాలని అనుకున్నప్పుడు ఆ శాఖను నిర్వహించేవారు ఆ శాఖకు సంబంధించిన అన్ని విషయాలలో సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని కలిగి ఉండాలి. ఈ కార్మికశాఖే కాకుండా ప్రభుత్వంలో ఎన్నో శాఖలు ఉన్నాయి. ఆ శాఖలకు అధిపతులను నియమించేటప్పుడు general principle ఒకటి పెట్టుకున్నట్లయితే ప్రభుత్వం ఏ విధానాన్ని అయితే అమలుపరచాలని అనుకుంటున్నదో ఆ విధానాన్ని సక్రమంగా అమలు పరచేదానికి వీలు ఉంటుంది కాబట్టి ప్రత్యేకంగా technical heads నియమించాలని కోరుతున్నాను. కార్మికశాఖకు సంబంధించినంతవరకు న్యాయశాస్త్రానికి సంబంధించిన విషయాలు చాల యిందులో యిమిడి ఉన్నాయి. ఏవైన disputes పరిష్కారం చేయవలసి వచ్చినప్పుడు legal గా కూడ చూడవలసిన అవసరం ఉన్నది. మా అనుభవంలో చూస్తున్నాము. కేసులు యింతగా develop అవుతూ ఉంటే High Court decisions వచ్చినప్పుడు వాటిని guidance గా పెట్టుకొని తీర్మానాలు జరుగుతున్నాయి. చాల క్లిష్టమైన పరిస్థితులలో సంఘర్షణలు

వచ్చినప్పుడు పెద్ద సమస్యలు వచ్చినప్పుడు technical head లేనందువల్ల చాల చిక్కులు కలుగుతున్నాయి. కాబట్టి సాంకేతిక పరిజ్ఞానం కలిగినవారినే ఈ శాఖకు అధిపతులుగా నియమించాలని కోరుతున్నాను. Tribunals గాని, Labour Courts గాని కొన్ని తీర్మానాలు చేస్తాయి. ఆ తీర్మానాలను, agreements ను అమలు పరచవలసినది ఎవరు ? అమలుపరచడానికి machinery కావాలని ఆనాడు ఆందోళనచేస్తే మంత్రిగారు అంగీకరించారు. Special Officer ను ఒకరిని వేశారు. చాలమంచిదే. కాని Special Officer గారు తన యొక్క కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించుటకు వారికి కావలసిన సిబ్బందిని యివ్వవలెనా, లేదా అని నేను అడుగుతున్నాను. 20 జిల్లాలు ఉన్నాయి. 4 ప్రాంతాలు ఉన్నాయి. ఒక్కొక్క ప్రాంతానికి ఒక్కొక్క inspector ను యిచ్చినట్లయితే వెనువెంటనే ఆ agreements ను, ఆ తీర్మానాలను జరిపేటట్లు చేయడానికి వీలు ఉంటుంది. 2, 3 సంవత్సరాల క్రితం జరిగిన agreements ఈనాటికికూడ అమలు కాకుండా ఉన్న విషయం అందరికీ తెలిసినదే. కాబట్టి ఈ విషయాన్ని ఆలోచించాలి. Conciliation, agreement జరిగిన తరువాత Labour Court లో వచ్చినటువంటి తీర్మానాలను అమలు జరుపవలసిన బాధ్యత special Officer గారికి ఉన్నది. అలాంటప్పుడు Labour Commissioner గారి క్రింద ఈయన కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించాలనేటట్లయితే అది సాధ్యమయ్యే పని కాదు. ఎన్ని agreements జరిగినాయి, ఎన్ని awards వచ్చినాయి— వీటన్నిటిని అమలుపరిచినారా, లేదా అని అనుకున్నప్పుడు వెనువెంటనే Special Officer గారిని పిలిచి అమలు జరిపినారా, లేదా, అమలు జరపక పోయినట్లయితే వచ్చిన అభ్యంతరాలు ఏమిటి ? అందులో వచ్చిన కష్టాలు ఏమిటి ? మొదలైనవి అడిగి తెలుసుకుని వెనువెంటనే సలహా చెప్పి త్వరితగతిని అమలు పరచమని తొందరచేసే దానికి వీలుగా ఉండాలంటే Special Officer గారిని independent గా మంత్రిగారి క్రింద పనిచేసేటట్లు చూడాలని కోరుతున్నాను.

ఆవిధంగా అయితేనేగాని యీ అగ్రిమెంట్సు, అవార్డ్సు సక్రమంగా అమలు జరగడానికి వీలువుండదని నేను చెబుతున్నాను.

శ్రీ పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లుగారు మాట్లాడుతూ ఒక విషయం చెప్పారు. అది చాల సంతోషించదగినది. ప్రభుత్వరంగమునకు సంబంధించిన కార్మిక సంక్షేమం కొరకు కార్మిక శాసనాలు అమలుజరపడంలో ప్రభుత్వం చేస్తున్న జాప్యాన్ని వారు విశదీకరించారు. కార్మిక సంక్షేమం నిమిత్తం ప్రభుత్వం అనేక శాసనములు చేసింది. వాటిని ప్రభుత్వరంగములోని వాటికి కూడ

వెంటనే అమలుజరపడం మంచిదని నేను మరొకసారి మనవిచేస్తున్నాను. కేంద్ర కార్మిక శాఖామంత్రి శ్రీ నందాగారు యితర కార్మిక నాయకులు యజమానులతో కలసి 'Code for discipline in industries' అనేది తీసుకు వచ్చారు. దీనిలో యిలా ఉంది.

"To maintain discipline in industry (both in public and private sectors), there has to be a just recognition by employers and workers of the rights and responsibilities of either party as defined by the laws and agreements and a proper and willing discharge of either party of its obligations consequent on such recognition.

The Central and State Governments on their part will arrange to examine and set right any shortcomings in the machinery they constitute for the administration of labour laws."

అని వుంది. అయితే యిక్కడ విచారించవలసిన విషయమేమంటే—అందులో బ్రాకెట్సులో 'public sector' అని పెట్టారు. దానిని మంత్రిగారు వదిలేశారు. రెండవ పేరులోని 'Central and State Governments on their part' అనేది కూడ వదిలేశారు. ఈ labour laws అన్నీ private scheme కు సంబంధించి మాత్రమే అమలుజరుపుతున్నారుగాని public schemes లో అమలు జరపడం లేదన్నట్లుగా కనబడుతున్నది. శ్రీ పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లుగారు కూడ యీ విషయాన్ని వివరంగా తెలియచేశారు. గవర్నమెంటు ఎప్పుడైతే ఎంప్లాయీగా అయినారో అప్పటినుండి ఒక పార్టీగా వ్యవహరిస్తున్నదితప్ప 'Government as such' గా వ్యవహరించడం లేదు. ప్రభుత్వం ఒక ప్రభుత్వంగా, మరో ప్రక్క పార్టీగాను వుండడంచేత యీ చిక్కులు వస్తున్నవి. అందువలననే కార్మిక శాసనాలు సరిగా అమలుజరగడంలేదు. కార్మికులు అనేక కష్టనష్టముల నెదుర్కొన వలసి వస్తున్నది. నేను యిందుకు అనేక వుదాహరణము లివ్వగలను. కేంద్రప్రభుత్వం అనేకశాసనాలుచేసింది, వాటిని యీ ప్రభుత్వం అంగీకరించింది. ఈ ప్రభుత్వం అనేక శాసనాలు చేసింది. అందులో ఇండస్ట్రియల్ డిస్ప్యూట్ ఆక్టు వర్క్‌మెన్స్ కంపెన్‌సేషన్స్ ఆక్టు; మినిమమ్ వేజెస్ ఆక్టు; మెటర్నిటీ బెనిఫిట్స్ ఆక్టు; షాప్స్ అండ్ ఎష్టాబ్లిష్‌మెంటు ఆక్టు; ఫాక్టరీస్ ఆక్టు; ప్రావిడెంటు ఫండ్ ఆక్టు; ఎంప్లాయిస్ స్టేట్ ఇన్సూ్యరెన్సు ఆక్టు ఇవన్నీ వున్నాయి. ఇంకా ఇలాంటివి అనేకం వున్నాయి. వీటిని సమన్వయం చేయడానికి, అన్నీ సమగ్రంగా అమలు జరుగుటకు ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకోవాలి. ఎక్కడైనా దోపిడీ జరుగుతుంటే దానిని అరికట్టాలి; ఎవరైనా పరిశ్రమదారులు వ్యక్తి

గతంగా నడపవచ్చునన్నంతమాత్రాన వారు కార్మికులను దోపిడీ చేయడానికి ఎవరూ అంగీకరించరాదు ఈ దేశంలో. వాటిని అరికట్టడానికి మనం చేస్తున్న శాసనాలను సక్రమంగా అమలు జరపాలి. అవి సక్రమంగా అమలు జరిగిన నాడే కార్మికుల భవిష్యత్తు బాగుపడుతుంది. ఒంగోలులో ఒక పొగాకు కంపెనీలో మంచినీటి సౌకర్యం వుంది; కాని అది సరిగా లేదని ఆ యజమానిని ప్రాసిక్యూట్ చేశారు. అలాగే గుంటూరులో ఒకచోట మరుగుదొడ్లు సరిగా లేవని యజమానిని ప్రాసిక్యూట్ చేసి, 250 రూపాయలు జరిమానా విధించారు. ఇవన్నీ ప్రయివేటు కంపెనీలు. ఇది ఆనందించవలసిన విషయమే. కార్మికశాసనాలు అమలు చేస్తున్నారని అనుకోవచ్చు. ఆ విధంగా 15 మందిని ప్రాసిక్యూట్ చేశారు. చిత్తూరులోని విజయప్రెస్‌లో మరుగుదొడ్లు వున్నప్పటికి, తలుపులు లేవని యజమానిని ప్రాసిక్యూట్ చేశారు. చిత్తూరులోనే కార్వాడ్ రోడ్డులో అగ్రికల్చరల్ యింజనీరింగ్ షాప్ ఒకటి వుంది. ఇది ప్రభుత్వ రంగానికి సంబంధించినది. అక్కడ కార్మికులకు కావలసిన సౌకర్యాలు ఉన్నాయా? మంచినీటి సౌకర్యం ఉందా? ఇతర సౌకర్యాలు ఉన్నాయా? మరి ఆ యజమానిని ఎందుకు ప్రాసిక్యూట్ చేయలేదు? గూడూరు సిరామిక్ ఫ్యాక్టరీ వుంది. అక్కడ రెస్ట్ షెడ్ లేదు. కార్మికులకు అవసరమైన ఎలాంటి సౌకర్యాలు లేవు. అలాగే నడుపుతున్నారు. శ్రీ బి. జి. ఎం. ఎ. నరసింగరావు గారు మాట్లాడుతూ 'ప్రయివేటు రంగములో ఎక్కడయినా శాసనాలు సరిగా అమలు జరుగకపోతే వాటిని మూసివేయండి, ఎవరయినా సరే వచ్చి నడపడానికి సంసిద్ధంగా వున్నారు' అన్నారు. మరి ప్రభుత్వరంగంలో యీలా జరుగుతున్నవాటిని గూర్చి వారేమీ చెప్పలేదు. వారేమీ చెప్పకపోవడము చాలా విచారకరమైన విషయం. హైదరాబాద్ గవర్నమెంటు ప్రింటింగ్ ప్రెస్ గూర్చి పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లుగారు చెప్పారు. ఫ్యాక్టరీస్ ఆక్టు ప్రకారము ఓవర్ క్రౌడింగ్ వుండకూడదు. ఇక్కడ వుందా, లేదా అని నేను అడుగుతున్నాను. కర్నూలు గవర్నమెంటు ప్రింటింగ్ ప్రెస్‌లో రెస్ట్ షెడ్ లేదు. సీతానగర్ పి. డబ్ల్యు. డి. వర్కుషాప్‌లో, ధవళేశ్వరం పి. డబ్ల్యు. డి. వర్కుషాపులో కాన్‌టీన్ లేదు. (కాన్‌టీన్ వుందిగాని అది పనిచేయడంలేదు) ప్రభుత్వము ఎందుకు ఊరుకుంది! అని నేను అడుగుతున్నాను. ధవళేశ్వరం, సీతానగరం వర్కుషాప్సులో ప్రావిడెంటుఫండు ఆక్టు అమలుజరుపడం లేదు. విజయనగరం హైవేస్ వర్కుషాప్‌లో అమలుజరపడం లేదు. ఎలక్ట్రిసిటీ బోర్డుకూడ యింత వరకు అనువర్తింప జేయలేదు.

ఇంక మినిమమ్ వేజెస్ ఆక్టు వుంది. అయిదేళ్ళుగా దానిని రివైజుచేసి, వర్తింప జేయకుండావుంది మన ప్రభుత్వం. ఈ దేశానికి పునాదిరాళ్ళు అయిన

కార్మికసంక్షేమానికి పూనుకోనడం అవసరం కాదా! ఈనాటి ప్రభుత్వ విధానం ప్రకారం వాటిని అమలుజరుపడంలో విఫలమైందని చెప్పకతప్పదు.

1960 వ సంవత్సరంలో 102 ట్రేడ్ యూనియన్లు రిజిష్టర్డ్ చేయబడినాయి. కాని సంవత్సర నివేదికలను - annual returns submit చేయలేదనే కారణంచేత రిజిష్టరు చేయబడ్డ 102 యూనియన్లలో 68 రద్దుచేయబడినాయి. Annual returns విషయం సరే; రూల్సు ఉన్నాయి, ఆ రూల్సును implement చేశామని మంత్రిగారు చెబితే నేను అభ్యంతర పెట్టబోవడంలేదు. 1957 వ సంవత్సరపు ఫాక్టరీల లిస్టు ఒకటి ఇచ్చారు. అందులో చాల ఫాక్టరీలు monthly returns submit చేయలేదు. ప్రభుత్వం యాజమాన్యం క్రింద 50, 60 ఫాక్టరీలు, సంస్థలు ఉన్నాయి; అందులో సుమారు 20, 30 ఫాక్టరీలు returns submit చేయలేదు. కర్నూలులో ఆంధ్రగవర్నమెంటు ప్రెస్ ఉంది. వాళ్ళు returns submit చేయలేదు. హైదరాబాదు గవర్నమెంటు ప్రింటింగ్ ప్రెస్సు, విజయవాడలో P. W. D Workshop, సైఫాబాదులోని P. W. D Workshop, ఖైరవానితిప్ప ప్రాజెక్టు workshop, Police Transport Workshop, R. T. D. Workshop ఇవేవీ returns submit చేయలేదు. ప్రభుత్వశాసనం కాబట్టి, తాము ప్రభుత్వోద్యోగులు కాబట్టి అసలు returns submit చేసినా చేయకపోయినా తమకు law అనేది లేదని వారి అభిప్రాయమా? ప్రభుత్వ యజమాన్యంలోని ఫాక్టరీలకే ఈ రూల్సు అనువర్తింప నవసరం లేదనుకుంటే చదువురానివారు, అమాయకులు అయిన కార్మికులు సమయంలేక returns submit చేయలేదని వారు రిజిష్టరు చేసుకున్న సంఘాలను రద్దుచేయడంలో న్యాయం ఏమి ఉంది? ప్రభుత్వం తనకు ఒక శాసనం, ఇతరులకు ఒక శాసనం అమలు చేస్తున్నదని యజమానులు, కార్మికుల యెడల విచక్షణ చూపుతున్నదని ఆరోపిస్తున్నాను. Industrial disputes కు సంబంధించి ఏ విధంగా ప్రభుత్వరంగంలో శాసనాలు అమలు జరుపుతున్నారో నేను చెప్పదలచుకున్నాను.

శ్రీ జి. వెంకటస్వామి : యూనియన్ తరఫున returns గురించా, లేక మానేజిమెంట్ తరఫున returns గురించా? దానిని సభ్యులు clarify చేయాలి.

శ్రీ పి. రాజగోపాలనాయుడు : కాంగ్రెసువారికి చక్కగా తెలుసునండి రూల్సు. గూడూరు సిరమిక్స్ ఫ్యాక్టరీలో ఒక dispute వచ్చింది. దానిని Director of Industries కు 1960 లో పంపారు. Director of Industries దానిని గురించి పరిశీలన జరుపుతాము అన్నారు. లేబర్ కమిషనర్ ఈ dispute ను వెంటనే సెటిల్ చేయాలని చెప్పినా ఇంతవరకు పరిష్కారం

కాలేదు. అక్టోబరునుంచి ఇప్పటికి ఆరు నెలలు అయినది. ధవళేశ్వరం, సీతానగరం P. W. D. Workshops కు సంబంధించిన categorization విషయం ఎనిమిది నెలలనుండి pending గా ఉంది. కో-ఆపరేటివ్ సంస్థ అయిన గుంతకల్లు Textile Mills ఇంతవరకు Textile Wage Board రికమెండేషన్లను ఇంప్లిమెంట్ చేయలేదు నైజాం షుగర్ ఫ్యాక్టరీ ప్రభుత్వ స్వాధీనము కాగానే 150 మంది వర్కర్లను Superannuated అనే కారణంగా రిటైర్ చేసినారు. దానిపై లేబర్ కమిషనర్‌గారు అట్లా చేయకూడదు, వారు unskilled labour కాబట్టి అట్లాగే ఉంచాలని అంటే అయిదు నెలలైన తరువాత hunger strike చేస్తేనే కాని వినలేదు. లేబరు డిపార్టుమెంటు చెప్పినందున తీసుకున్నారో, Hunger Stirke చేసినందున తీసుకున్నారో తెలియదు. Dispute arise అయిన తరువాత ఆరు నెలలైనా పరిష్కారం చేయకుండా పోతే కార్మికులు ఊరుకొని ఉండడానికి వీలవుతుందా ? ఎందుకు వారు సమ్మె చేయకుండా ఉండాలని అడుగుతున్నాను. ఇక్కడ సత్యనారాయణరెడ్డిగారు ఒక ప్రకటన చేశారు. జీతాల వ్యవస్థ, కరువుభత్యం పునఃపరిశీలన జరగాలని కోరుతూ సిబ్బంది సంఘం ఒక సంవత్సరము క్రితమే ఒక కోరికల పత్రాన్ని కర్మాగారం అధికారులకు అందజేసినదని అన్నారు. కేంద్ర ఆధ్వర్యంలో పని చేస్తున్న ఈ కర్మాగారంలో 1200 మంది కార్మికులు పని చేస్తున్నారు. సిబ్బంది సంఘం అధ్యక్షుడు శ్రీ సత్యనారాయణరెడ్డి నాటి సమావేశంలో ప్రసంగిస్తూ ప్రభుత్వ రంగంలోని పరిశ్రమలో వున్న వివాదం ఇంతకాలంగా అపరిష్కృతంగా ఉండడం ఆశ్చర్యకరమని, ఈ వివాదాన్ని త్వరలో పరిష్కరించాలని అన్నారు. చక్కగానే తెలుస్తోంది; ఎవరు చెప్పినా ప్రభుత్వ రంగం సక్రమంగా పని చేయడం లేదనే చెబుతున్నారు. ఇంత ఆలస్యం జరగడానికి కారణం ఉంది. ఇటువంటి వివాదాలను reconcile చేయడానికి separate machinery ని ఏర్పాటుచేసి ఉండలేదు. అటువంటిది evolve చేస్తేనే తప్ప సాధ్యము కాదు. స్థానికముగా సంబంధించిన సమస్యలు ఉంటాయి. ఒక వ్యక్తికి సంబంధించిన dismiss చేయడం, ఇంక్రిమెంట్లు స్టాప్ చేయడం వంటివి ఉంటాయి. ఇటువంటివి పరిష్కారం కావాలంటే కార్మికుల ప్రతినిధులు మానేజిమెంట్ దగ్గరకు కాని ప్రభుత్వ కార్మికశాఖకు సంబంధించిన Labour Officers, Labour Relations Officer దగ్గరకు వెళ్ళే అవకాశం ఉంటే చక్కగా ఉంటుందని నేను అనుకుంటున్నాను. ప్రయివేట్ ఫాక్టరీలలో ఇనస్పెక్టర్లున్నారు. వారే ఇండస్ట్రియల్ రిలేషన్స్ ఆఫీసర్లుగా పని చేస్తున్నారు. రాష్ట్రి మొత్తంమీద ఇండస్ట్రియల్ రిలేషన్స్ ఆఫీసరు ఉంటే ప్రభుత్వంతో కాని కార్మికులతో కాని సంప్రదించి ఒక కొలిక్కి తీసుకురావడానికి వీలు అవుతుంది. లోయర్ లెవెలులో ఒక స్టాన్‌డింగ్ కమిటీ

ఉంటే అక్కడికక్కడ వచ్చే వివాదాలను పరిష్కరించవచ్చు. అటువంటి మెషినరిని create చేయాలని కోరుతున్నాను. స్టేట్ లెవెల్ లో కూడా బోనస్ డి. ఏ. వంటి వివాదాల పరిష్కారానికి అటువంటి మెషినరినే create చేయాలని కోరుతున్నాను. Representatives of labour, management, ప్రభుత్వోద్యోగులు, Industrial Relations Officer ఉండేట్లు చూడాలని కోరుతూ విరమిస్తున్నాను.

శ్రీమతి సుమిత్రాదేవి : అధ్యక్షా, ఈనాడు స్త్రీ సంక్షేమం, కార్మిక సంక్షేమం గురించి ప్రవేశపెట్టిన డిమాండును నేను బలపరుస్తూ కొన్ని సూచనలను చేయదలచుకొన్నాను. ఇంతవరకు చాల మంది సభ్యులు మాట్లాడారు. కొన్ని విషయాలు మనం నిజంగా యోచించ దగినవే చెప్పారు. కర్షకులు, కార్మికులు దేశానికి వెన్నెముక అని అంటుంటారు. అందుచేత వారి క్షేమం గురించి మంచిచెడ్డలను గురించి పూర్తిగా గ్రహించాలి. అనేక మంది సభ్యులు కేటాయించిన డబ్బు సరిగా ఖర్చుకావడం లేదని జరిగే పనులు సక్రమంగా జరగడం లేదని చెప్పారు. కార్మిక సంక్షేమం అంటున్నప్పుడు నిజంగా చెమటోడ్చి పనిచేసేవారికి సదుపాయం కలిగించినప్పుడే వారు శ్రద్ధగా పనిచేస్తారు. చాలచోట్ల వారికి ఇండ్లులేవు. చిన్న గుడిసెలలో మెదలడానికి లేకుండా వారు బ్రతుకుతున్నారు. త్రాగడానికి నీరుకూడ లేదు. షెడ్లు మాదిరిగా వేసి అయినా వారికి సదుపాయం కలిగిస్తే బాగుంటుంది. ఈమధ్యనే మంత్రిగారు నందికొండ దయచేసినారు. కార్మికులు తమ కష్టాలను చెప్పుకున్నారు. దయామయులైన మంత్రిగారు సాధ్యమైనంతవరకు సదుపాయాలు కలుగజేస్తామని వాగ్దానం చేశారు. రోగాలు వచ్చినపుడు మందులు ఇచ్చే సహాయమైనా లేకపోతే ఏమి చేయగలుగుతాము ? వారి బిడ్డలను కుటుంబాన్ని పోషించుకోడానికి అరోగ్యంగా ఉంచుకోడానికి కనీసం మందులనైనా అందజేయాలని మంత్రిగారిని ప్రార్థిస్తున్నాను. ఇండ్ల సౌకర్యాలు చాల మందికి దూరంగా ఉన్నాయి. వచ్చే బడ్జెటుకు మనం ఉంటామో ఉండమో. మేము మళ్ళా మళ్ళా మంత్రిగారిని ప్రార్థించేది ఏమంటే లోపం ఎక్కడ వుంది. ముఖ్యమంత్రిగారు, కార్మికమంత్రిగారు ఆఫీసర్లను పిలిచి వారి యిబ్బందులు ఏమిటో విని, వారి కష్టాలను తొలగించి కార్మిక సంక్షేమమునకు తోడుపడితే బాగుంటుందని నా ఉద్దేశ్యము. రైతుకు కావలసినది వ్యవసాయ సామగ్రి, కూలికి కావలసినది అన్నం, గృహవసతి. కూలి నాయకులు, మంత్రివర్గం కూడ ప్రయత్నంచేసి వారికి సకాలంలో అగ్గువగా గ్రాసం అందేటట్లు

చేయాలి. లేకపోతే వారు రూపాయి సొత్తుకు రూపాయిన్నర చెల్లిస్తున్నారు. అందుచేత అగ్గువగా దుకాణాలు ఏర్పాటుచేసి మంచి రేషన్ అందజేయవలెనని ప్రార్థిస్తున్నాను. ఇరవై సంవత్సరాల క్రిందటికంటే ఇప్పుడుబాగుపడ్డామనే చెప్పుకోవాలి. లేబరు సమస్యలను గురించి లేబరు నాయకులు ఎక్కువగా చెప్పగలుగుతారు. లేబరు విషయాలు నా అనుభవంలో ఉన్నది తమ ఎదుట పెట్టాను. తరువాత స్త్రీ సంక్షేమం, మేము నూటికి 50 మంది మెజారిటీలో ఉన్న స్త్రీలను. మమ్ములను తీసుకొనిపోయి ఎక్కడనో మిసిలేనియస్‌లో తోసివేశారు. స్త్రీజన సంక్షేమశాఖ దేశానికి చాల ముఖ్యం. దేశంలో బాధపడే వారు రూపాయికి పన్నెండణాలమంది ఉన్నారు. లేదని ఎవరూ అనలేరు. డబ్బు చాల తక్కువఉంది. స్త్రీజన సంక్షేమశాఖవారు నడిపిస్తున్న సోషల్ సర్వీసెస్ హోమ్, ఆఫ్టర్ కేర్ హోం, నా ప్రాంతంలో సెంటర్లలో ఖాళీలేక అడ్మిషను లేదని ఆపివేయవలసి వస్తోంది. డబ్బు తక్కువగాఉంది. ఇటువంటి సెంటర్లు యింటికి ఒకటి తెరచినా మస్తుగా స్త్రీలు వస్తారు. ముఖ్యమంత్రిగారు మసూమాబేగంగారు డబ్బును ఎక్కువచేసి ట్రెయినింగు సెంటర్లు ఎక్కువగా నెలకొల్పాలని ప్రార్థిస్తున్నాను. స్త్రీల ఆర్థికస్థితి బాగుపడిననాడు చెడ్డత్రోవలకు పోకుండా ఉంటారు. ట్రెయినింగు సెంటర్లను సిటీలో కాకుండా ప్రతి తాలూకాలో పెట్టి బాధపడే స్త్రీలను చెడుమార్గాలలో పోనీయకుండా సన్మార్గంలోకి తేవాలి. ఏ దేశంలోనైతే స్త్రీలు మర్యాదగా ఉంటారో ఆ దేశం మర్యాదగల దేశం అనిపించుకొంటుంది. భారతస్త్రీలు మర్యాదగలస్త్రీలు అని ఇతర దేశాలలో కీర్తిని గడించారు. స్త్రీకి తినడానికి తిండి, కట్టుకోడానికి వస్త్రం ఉంటేనేకదా మర్యాద ఉంటుంది. అందుచేత స్త్రీ సంక్షేమానికి ఎక్కువడబ్బు కేటాయించాలని కోరుతూ సమాప్తం చేస్తున్నాను.

శ్రీ జి. వెంకటస్వామి : అధ్యక్షా, లేబరుడిమాండ్లకోసము బయట పని చేస్తున్నాం. కొన్ని లక్షలమంది కార్మికులు యిక్కడ యేమిచర్చ జరుగుతోందోనని ఎదురుచూస్తూ ఉంటారు. అందుచేత ఎక్కువ వ్యవధినివ్వాలని ప్రార్థిస్తున్నాను. ఈ లేబరుపద్దును బలపరుస్తూ కొన్ని సూచనలు చేయదలచుకొన్నాను.

డిప్యూటీ స్పీకర్ : ఉర్దూలో చెప్పండి, త్వరగా చెప్పగలుగుతారు.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : ఉర్దూలో చెబితే తెలుగుపత్రికలలో ఎక్కువభాగం రాకపోవచ్చు.

శ్రీ జి. వెంకటస్వామి : తెలుగులోనే చెబుతాను. ఈ పద్దుమీద టి.జి.యం. ఏ. నరసింగరావుగారు చాలమట్టుకు శలవిచ్చారు. చాల మంచిగా ప్రభుత్వ లేబరుపాలసీ ఉందని మంచి జరుగుతోందని చెప్పారు. నిజముగానే ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో శ్రీ రామచంద్రారెడ్డిగారు వచ్చినప్పటినుంచి ఎక్కువ disputes లేవు. నిజమే. కాని కార్మికులకు కష్టాలే లేవనడం అనుమానం. ఏనాడైతే నీలం సంజీవరెడ్డిగారు లేబరు డిమాండును మిసిలేనియస్‌లో కలిపారో ఆనాడే

మన రాష్ట్రంలో కార్మికులకు ప్రాధాన్యత యివ్వడంలేదనే భావం కార్మికులలో కలుగుతోంది. ప్రత్యేకంగా లేబరుడిమాండు ఉండాలని పదేపదే చెబుతూ వచ్చినా, ప్రతి రంగంలో ఉన్న కార్మికులు శాసనసభలో కార్మికపద్దుపై ఏమి చర్చిస్తున్నారోనని చూస్తూఉంటారు. అందుచేత వచ్చే బడ్జెటులోనైనా ప్రత్యేక లేబరు డిమాండు తేవలెననిమనవిచేస్తున్నాను. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో కార్మికసమస్యలు ఎన్నో ఉన్నాయి. కార్మికులకు సహాయం చేయాలని చేసిన శాసనాలను అమలు చేయడంలో ప్రభుత్వ ఆఫీసర్లు సక్రమంగా చేయడంలేదని మనవిచేస్తున్నాను.

ఎన్నోTrade Unions strikes పైన పోతున్నామని నోటీసులు ఇస్తున్నవి. అలా strikes పైన పోతున్నారు. వీరు ఇలాగే strikes చేస్తూ వుంటారు అని ప్రభుత్వములో వున్న ఆఫీసర్లు అనుకొంటారు. Unions మాట వినవద్దని వ్యతిరేకముగా చెప్పడానికి ఏమీ వెనుకంజవేయరు సంజీవయ్య గారు. కార్మికజాతికి చెందినవారు ముఖ్యమంత్రిగా వచ్చారు. ఇప్పుడు Public Sector లో వున్న officers అంతా భయపడి కార్మికుల కష్టాలను తొలగించ డానికి ప్రయత్నము చేస్తారు అని అనుకొన్నాము. సంవత్సరం నుంచి చూస్తు న్నాము. ఏమీ మార్పు రాలేదు. నాగార్జునసాగర్ కు వెళ్ళి చూడండి. అక్కడున్న కార్మికులకు ఎన్నో కష్టాలున్నవి. లేబరు మినిష్టరుగారిని అక్కడకు తీసుకొని వెళ్ళి నేను అధ్యక్షుడిగా వుండి ఒక conference జరిపించాము. కార్మి కులు తమ కష్టాలను తెలుపుకొన్నారు. Foreigners గాని, కేంద్రప్రభుత్వ ఆఫీసర్లుగాని వస్తే చూపించడానికి రిపోర్టులు వ్రాసిపెట్టుకొంటారు. ఇన్ని వేల ఇళ్ళు కట్టించాము అని చెబుతూవుంటారు. ఇక్కడ labour disputes ను solve చేయడానికి ప్రత్యేకముగా ఒక ఆఫీసరును వేశామని చెపుతున్నారు. ఆ ఆఫీసరు మేస్త్రీ పని తీసుకొంటున్నాడు. నీటిలో మునిగే గుడిసెలుపైన వేయడం దుకాణాలు లేవకొట్టడం మొదలైనవి అన్నీ చేస్తూ వుంటాడు. ఈ విషయాలన్నీ represent చేస్తే అక్కడున్న చీఫ్ ఇంజనీరు మీకు disputes వున్నవి." అని చల్లగా చెపుతారు. "చీఫ్ఇంజనీర్ గారు మంచిగా విన్నారు. మన demands అన్నీ అయిపోతాయి" అని అక్కడకు వెళ్ళి represent చేసిన కార్మికనాయకులు అనుకొంటారు. మాతో 24 demands agreement చేసు కొన్న తరువాత 2 సంవత్సరములయినా వాటిని ఇప్పటి వరకు implement చేయలేదు. అసలు ఆంధ్రప్రదేశ్ లేబర్ డిపార్టుమెంటు పాలసీ ఏమిటి ? అని ప్రశ్నిస్తున్నాను. నాగార్జునసాగర్ లోని కార్మికులకు ఇండ్ల సౌకర్యాలు లేవు. వున్న గదులైన 1½ వెడల్పు వుంటాయి. తట్టీలు కట్టుకొని కాలక్షేపము చేస్తున్నారు. ఈ కొననుంచి ఆ కొనవరకు కనపడుతూ వుంటుంది. దానిలో ఎట్లా నివసిస్తున్నారు ? పోయి represent చేస్తే వుండేవాటిలో వుండండి లేకపోతే dismiss అవండి అని చెపుతారు. కష్టపడి ప్రాజెక్టులను తయారు చేసే కార్మికుల యందు ఆఫీసర్ల ట్రీట్ మెంట్ ఈ విధముగా వుంటోంది. చల్లని పంకాల క్రింద కూర్చొని వారి ఇష్టంవచ్చినట్లు ఆఫీసర్లు ఆర్డర్సు pass చేస్తూ వుంటారు. Unions దగ్గరకు వెడితే ఇంటికి పంపిస్తామని అంటారు.

ముఖ్యమంత్రిగారికి లేబర్ మినిష్టరుగారికి represent చేశాము. Tripartite Conference ను లేబరు మినిష్టరుగారు పిలిచారు. అందులో కొన్ని తీర్మానాలు ఒప్పుకొన్నారు, వాటిని అమలు చేస్తామని చెప్పారు. కాని ఇప్పటి వరకు అమలుచేయలేదు. P. W. D. work shops లో పనిచేసే కార్మికులకు ప్రతిసంవత్సరం నోటీసు ఇచ్చి పేరుచేస్తూ వుంటారు. వారిని permanent చేయమని ప్రతి అసెంబ్లీ బడ్జెటు సమావేశములోను చెబుతున్నాము. 15 సంవత్సరాలనుంచి పనిచేస్తున్న వారిని permanent చేయక temporary గా treat చేస్తున్నారు. 15 సంవత్సరములు సర్వీసు అయిపోయినా work charged employees గానే వుంటున్నారు. ప్రతిసంవత్సరం నోటీసువస్తే వారి పిల్లలసంగతి ఏమిటని ఆలోచిస్తూ వుంటారు. వారిని permanent చేస్తామని ఈ ఫ్లోర్ మీదనే మంత్రిగారు శలవు ఇచ్చారు. దానిమీద ఆలోచన జరగడంలేదు. కాబట్టి ఈ work charged employees ను permanent చేయాలని మనవిచేస్తున్నారు. ప్రాజెక్టులలో పనిచేసే కార్మికులను ప్రాజెక్టు పూర్తి కాగానే ఇంటికి పంపించే విషయము వుంది. నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టులో 5 వేలమంది technicians వున్నారు. 125 కోట్లు ఖర్చుపెట్టి ఇంత పెద్ద ప్రాజెక్టును కట్టిన తరువాత, లక్షలాది ప్రజలకు అన్నము కల్పించిన తరువాత మాకు అన్నము లేకుండా ఇంటికి పోవాలికదా అని బాధ పడతారు నాగార్జునసాగర్ క్రింద కొన్ని భూములున్నవి. ఆ ప్రాజెక్టు పూర్తి అయిన తరువాత ప్రభుత్వము ఈ భూములను వారికి ఇచ్చినట్లయితే వారు సంతోషిస్తారు. మరల లేబరుమినిష్టరుగారు జూన్, జులై లలో conference పెడతున్నారు. అందులో ఇది తీర్మానము కావాలి. ఈ ప్రాజెక్టులలో పనిచేసిన కార్మికులకు ఒక ప్రాజెక్టుపని పూర్తి అయిన తరువాత ఇంకొక ప్రాజెక్టులో పని ఇప్పించేవరకు వారికి కొంత allowance ఇప్పించాలని మనవిచేస్తున్నాను. ప్రభుత్వము చాల మంచిపనులు చేస్తోందని కొందరు మిత్రులు చెప్పారు. కాని నాకు మాత్రము చాల ఆశ్చర్యము కల్గిస్తోంది. Wage Boards ఖాయం చేశామని మంత్రిగారు తమ రిపోర్టులో చెప్పారు. Agricultural Minimum Wage Board, stone breaking and stone crushing Board, Oil Mills, Rice floors, Mica Workers, Tobacco Woollen, Tannaries- ఈ 8 బోర్డ్సు రిపోర్టులు submit చేసినవి. Stone making and stone crushing Wage Board report submit చేసి దగ్గర దగ్గర సంవత్సరము అవుతోంది. 10 సంవత్సరాలక్రిందట వున్న cost of index చూడండి; ఇవాళ cost of index చూడండి ఎంత పెరిగిపోయినదో చూడండి. ఆ రిపోర్టును ఇంతవరకు publish చేయకపోవడానికి కారణం ఏమిటి? Wage Boards ను ప్రభుత్వము వేసినది. వారికి ఎక్కువజీతం వస్తుందనే ఆశతో వారు waite చేస్తున్నారు. ఇంతవరకు ఆ రిపోర్టులను publish చేయకపోవడము చాల అన్యాయమని మనవిచేస్తున్నాను.

మనదేశం తరఫున represent చేయటానికి నన్ను I. L O. కు పంపారు. అక్కడకు వచ్చిన దేశాల రిపోర్టులను చూస్తే మన దేశపరిస్థితి ఎలా వున్నదో బాగా అర్థమవుతుంది. నేను లండన్ విషయం చెబుతాను. మామూలు పనిచేసే వారికి-అంటే పారపని, కూలిపని చేసేవానికి - అక్కడ రెండు పౌనుల జీతము వుంది. 2 పౌనులు అంటే 28 రూపాయలకు సమానం అవుతుంది. లండన్‌లో కనీస వేతనం 28 రూపాయలు వుంటే, మన ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ఒక్క రూపాయి వుంది. స్త్రీకి కాని, పురుషునికి గాని అక్కడ ప్రతి ఒక్కరికి 28 రూపాయలు దొరుకుతుంది. ఇక్కడ ప్రతివానికి ఒక్క రూపాయి దొరికే అదృష్టంకూడ లేదు. మినిమమ్ వేజ్ కమిటీ రిపోర్టు సబ్‌మిట్ చేసి, ఒక్క సంవత్సరమైనా ఇంతవరకూ వెల్లడి చేయలేదు. దానిని వెల్లడి చేయకపోవటం అన్యాయమని చేస్తున్నాను. ప్రభుత్వపక్షం నుండి లేబర్‌మంత్రిగారు కాని, ముఖ్యమంత్రిగారు కాని, పబ్లిక్ సెక్టార్ ప్రైవేటు సెక్టారులలో వుండే ఆఫీసర్లుకాని కార్మికులే అన్యాయం చేస్తూ వుంటారని, సిర్‌పూర్‌లో ఏ గడబిడ జరిగినా కార్మికులే చేశారని ఎప్పుడూ కార్మికరంగంనే బదలామ్ చేసే ప్రయత్నం చేస్తూ వుంటారని నేను గట్టిగా మనవిచేయ దలచుకొన్నాను. పబ్లిక్ సెక్టార్‌లో ఎంతమంది ఆఫీసర్లు కార్మికులకు అన్యాయం చేసేవారున్నారో నేను list ఇవ్వగలను. ఏ విధంగా కార్మికులపై చార్జి ఫ్రేమ్ చేసి, డిసిప్లినరి యాక్షన్ తీసికొంటారో అదేవిధంగా ఆఫీసర్లపై కూడ చర్య తీసికొంటారా ? అని అడుగుతున్నాను. తున్నాను. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో వుండే కీ ఇండస్ట్రీస్-సిర్‌పూర్ పేపర్ మిల్స్‌కాని, సర్‌సిల్క్స్‌కాని, ఆల్విన్స్ గాని ప్రభుత్వానికి 55% షేర్స్ వుండే ఇండస్ట్రీస్‌ను బిర్లాకు అమ్మేసిన చార్జి ప్రభుత్వంపైన వుంది. ఒకప్రక్క ఇండస్ట్రీస్‌ను నేషన లైజ్ చేస్తామని అంటూ, మరోప్రక్క బిర్లాలకు ఇస్తున్నారు. అది ఎంత అన్యాయమో పబ్లిక్ ఎక్కౌంట్స్ కమిటీవారు తెలియజేశారు. ఆల్విన్ ఫ్యాక్టరీని వాపసు తీసికోవాలి. దాని production 4 లక్షలు ఉన్నది, ఇప్పుడు 30 లక్షలు నెలకు అయింది. 2 కోట్లకు పైగా వున్న profit ను 1 లక్షా 58 వేలకే చూపి బోనస్‌లకు వీలుగా చేయటానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. వాటికి సంబంధించి ఒక కమిటీ వేసి ఎకౌంట్స్ చెక్ చేయించి ఎక్కువ ప్రాఫిట్‌ను బట్టి కార్మికులకు బోనస్ ఇవ్వాలి.

Participation of Management విషయంలో ప్రభుత్వం ఒక పాలసీ నిర్ణయించింది. అయినా ప్రతి సంవత్సరము కొంత improvement వుండాలి కదా ! పబ్లిక్ సెక్టార్‌లో కార్మికనాయకులకు representation ఇచ్చారా అని అడుగుతున్నాను. Participation of Management విషయములో ప్రభుత్వంనిర్ణయించిన policy public sector లో implement కావటం లేదు.

ఇక Labour Policy గురించి కొన్ని విషయాలను చెప్పాలి ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయానికి సంబంధించి Pay Committee Report ను అమలుజరప లేదు. అడిగితే అది ఎటానమస్ బాడీ అంటారు. ప్రైవేటు సెక్టారులోని ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలోని 2 వేలమంది employees కు Pay Committee Report ఎప్పుడు implement చేస్తారో చెప్పాలని కోరుతున్నాను. నేను యూనివర్సిటీ అథారిటీస్‌ను అడిగితే వారు 'మీ ఫైనాన్స్ మినిష్టర్ గారికి చెప్పండి. మాకు ఇచ్చే grants ఎక్కువ చేయటం లేదు. వారు grant ఎక్కువ చేస్తే మేము తప్పకుండా ఇస్తాము' అని అంటున్నారు. ఆ report ను implement చేసే బాధ్యత మంత్రివర్గంపై వుందని మనవి చేస్తున్నాను. ఈ విషయం ముఖ్య మంత్రిగారు ఫైనాన్స్ మినిష్టర్ గారికి చెప్పాలని కోరుతున్నాను.

ఇక - హైదరాబాదులో 20 వేలమంది రిక్షాడ్రైవర్లు వున్నారు. రిక్షాలను క్రమేపీ తగ్గించాలని Government of India policy కావచ్చు. భారత దేశంలో అన్నిటిలోకన్నా U. P. లో ఎక్కువ రిక్షాలు వున్నాయి. అక్కడ తక్కువ చేయాలని Govt of India Labour Department చెబుతున్నా నిరుద్యోగం ఎక్కువగా వుంది. కనుక ఎట్లా తగ్గిస్తామని వారు చెప్పినదానిని refer చేశారు. కాని ఇక్కడ మన I. G. P. గారు అమలు జరపాలని ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు. ముందు వారి అందరకూ ఉద్యోగాలు చూపి ఆ పిదప తగ్గించండి. నేను ఆ రిక్షాడ్రైవర్ల సంఘానికి అధ్యక్షుడుగా వున్నాను. ముందు వారికి ఉద్యోగాలు చూపిన తరువాత రిక్షాలను తొలగించవలసినదని మనవి చేస్తున్నారు.

Bank employers విషయం వున్నది. వారిలో ఏ dispute వచ్చినా ట్రిబ్యునల్ కే refer చేస్తారు. Apex Bank Society విషయంలో ప్రభుత్వ పాలసీ ప్రకారం కాదయ్యా - ట్రిబ్యునల్ నిర్ణయం ప్రకారం నడుస్తున్నామని ఎంత చెప్పినా వినక రీజినల్ కమిటి అధ్యక్షుడైన అచ్యుతరెడ్డిగారు హైకోర్టుకు వెళ్ళి కార్మికులకు వ్యతిరేకంగా stay orders తీసుకు వచ్చారు. అది తీసుకు వచ్చి 6 నెలలైనా ఇంతవరకూ ఏ నిర్ణయమూ చేయలేదు. ఏది న్యాయమో దానిని అమలు చేయాలని ఎడ్వొకేట్ జనరల్‌కు మన ప్రభుత్వం తెలియ చేయాలని కోరుతున్నాను. బొంబాయి హైకోర్టు ఎవార్డ్స్ అనేకం వున్నాయి. వాటిని ఇక్కడకూడా implement చేయాలని కోరుతూ ఇంతటితో సెలవు తీసికొంటున్నాను.

شری ٹی۔ انجیا ۔ میڈم اسپیکر ۔۔۔۔۔۔

ڈپٹی اسپیکر ۔ دس منٹ میں آپ کو اسپیچ ختم کرنا چاہئے ۔

شری ٹی ۔ انجیا ۔ یہہ کیسے ہوگا۔ آج مزدوروں کے ڈیمانڈس پر مزدوروں کے نمائندوں کا صرف دس منٹ میں تقریر ختم کرنا بڑی ناممکن بات ہے۔ پھر بھی اتنے ہی وقت میں میں چند باتیں منسٹر صاحب کے سامنے لانا چاہتا ہوں ۔ اس نوبت پر جبکہ ہم تھرڈ فائیو ایر پلان شروع کرنے والے ہیں ہمیں یہہ دیکھنا ہے کہ ہمارے پاس پروڈکشن میں کتنا اضافہ ہوا۔ کارخانوں میں مزدور گذشتہ دو پلانس کے تحت پروڈکشن میں کتنا اضافہ کرتے رہے ہیں اسکے متعلق ہر روز اخباروں اور پلاننگ رپورٹس میں ہم یہہ دیکھتے رہے ہیں کہ سمنٹ، کوئلہ، لوہا وغیرہ کے پروڈکشن میں کتنا اضافہ ہوا۔ لیکن اس کے ساتھہ ساتھہ مزدوروں کی تنخواہوں میں کتنا اضافہ کیا گیا اسکے فیگرس ہماری نظر سے نہیں گذرتے۔ اس سے صاف معلوم ہوتا ہے کہ آج ہم مزدوروں سے برابر کام لے رہے ہیں لیکن جب انکی تنخواہوں کا سوال آتا ہے تو منیمم ویجس کمیٹی یا کوئی اور کمیٹی قائم کرنے کے لئے تیار نہیں ہیں۔ ابھی جیسا کہ وینکٹ سوامی صاحب نے بتلایا تنخواہوں کے سوال پر آخر میں عثمانیہ یونیورسٹی ورکرس کو ہڑتال کرنا پڑ رہا ہے تو یہہ کہا جا رہا ہے کہ یہہ اسٹرائک الیگل ہوگی اور اسکی ذمہداری آپ پر ہوگی ۔ ہر وقت یہہ کہا جاتا ہے کہ اسٹرائک الیگل ہوگی اور یہہ بھی تسلی دیجاتی ہے۔ کہ ہم مزدوروں کی تنخواہوں کے بارے میں بہت سی کمیٹیاں بٹھا رہے ہیں اور انکے مسائل کو حل کرنے کی کوشش کیجارہی ہے ۔ اس میں شک نہیں کہ ہمارے منسٹر صاحب دلچسپی لےرہے ہیں لیکن ہمارا لیبر ڈپارٹمنٹ ایک پوسٹل ڈپارٹمنٹ بنا ہوا ہے۔ اگر اس وقت چیف منسٹر صاحب، انڈسٹریز منسٹر صاحب، ہوم منسٹر صاحب اور پی۔ ڈبلیو منسٹر صاحب هاوز میں موجود رہتے تو اچھا ہوتا کیونکہ یہہ سب منسٹرس کا تعلق پبلک سکٹر اور مزدوروں سے ہے۔ ہم دیکھتے ہیں کہ جب کوئی کیس لیبر ڈپارٹمنٹ کو جاتا ہے تو نہ وہ کیس کی سماعت کرتے ہیں اور نہ وہ فیصلہ کا امپلیمنٹیشن کرتے ہیں۔ تو کیا لیبر ڈپارٹمنٹ کا کام خطوط پہنچانا ہے۔

دوسری بات مجھے یہہ کہنی ہے کہ ہمارے لیبر منسٹر صاحب فرما رہے ہیں کہ مزدوروں کیلئے کوڈ آف ڈسیپلن ہونا چاہئیے۔ اسکے لئے ایک کمیٹی بھی بٹھائی گئی ہے۔ ہمارا یہہ کہنا ہے کہ تمام مزدوروں کے لئے کوڈ آف ڈسپلن لانا ہے تو پورے مزدوروں کو ایجوکیشن الونس ملنا چاہئیے۔ میں منسٹر صاحب سے یہہ پوچھنا چاہتا ہوں کہ جب ہمارے پاس ایجوکیشن کمپلسری کی گئی ہے تو کیا ورکرس کی سہولت کیلئے بھی کوئی سسٹم نکالا گیا۔ اس بجٹ میں تو ایسی کوئی اسکیم کیلئے گنجائش نہیں رکھی گئی ہے۔ مزدوروں میں کوڈ آف ڈسپلن نافذ کرنے سے پہلے انکو تعلیمی سہولتیں ملنی چاہئیں اور اس غرض سے انہیں ایجوکیشن الونس ملنا چاہئیے۔

اس کے بعد مجھے یہہ کہنا ہے کہ ٹرابیونل میں کیس رفر کرنے کیلئے کافی دقتیں ہیں۔ چاہے وہ نظام آباد کا کیس ہو یا ویزاگاپٹنم کا۔ اسکے لئے حیدرآباد آکر لیبر منسٹر صاحب اور لیبر کمشنر صاحب سے ملنا پڑتا ہے۔ مزدور چندوں کے ذریعہ سے تھوڑے سے فنڈس جمع کرتے ہیں اسکو حیدرآباد میں قیام

کر کے، ٹیکسی میں بیٹھکر ادھر آدھر پھرنے کے لئے کیسے خرچ کیا جا سکتا ہے۔ اسلئے مزدوروں کو یہہ موقع ملنا چاھئے کہ وہ ڈائرکٹ ٹرائبیونل میں جائیں۔ نیز یہہ بات بھی قابل غور ہے کہ لیبر کیسس میں مالکوں کی طرف سے بڑے بڑے لائرس کو پانچ پانچ چھہ چھہ هزار روپیہ دیکر مقرر کیا جاتا ہے لیکن افسوس کی بات ہے کہ مزدوروں کی طرف سے کوئی لائرس مقرر نہیں کئے جاتے۔ آنریبل منسٹر صاحب اسطرف دھیان دیں۔

اس کے بعد اکسیڈنٹس کے بارے میں مجھے یہہ کہنا ہے کہ ناگارجنا ساگر میں ایک مزدور لاری میں آ جاتا ہے تو کمپنسیشن حاصل کرنے کیلئے یہاں حیدرآباد میں لیبر ڈپارٹمنٹ میں رجوع ہونا پڑتا ہے جہاں اوس سے کہا جاتا ہے کہ یہہ فارم ٹھیک نہیں ہے۔ اسکی خانہ پری نہیں ہوئی ہے وغیرہ۔ اس لئے میں لیبر منسٹر صاحب سے خواہش کرونگا کہ پورے مزدوروں کیلئے اسٹیٹ انشورنس قائم کیا جائے۔ دوسرے یہہ کہ یہاں کا سب سے بڑا لیبر امپلائر برلا ہے جو مزدوروں میں پھوٹ ڈالنا چاھتا ہے اور انہیں تباہ کرنا چاھتا ہے۔ آپ جانتے ہیں کہ پچھلے سال ایک انسیڈنٹ (incident) ہوا۔ ایک مزدور نے دوسرے کو مار ڈالا۔ پراگا ٹولس کے اس واقعہ کی رپورٹ منسٹر صاحب کو هاوز میں پیش کرنا چاھئے کہ آیا وہ مالک کی طرف ہوا یا مزدوروں کی طرف سے ہوا۔ وہ کیا واقعات تھے کہ جسکی وجہہ سے ایک مزدور نے دوسرے مزدور کی جان لی۔ ہم چاھتے ہیں کہ هاوز کے سامنے وہ کانفیڈنشل رپورٹ آئے اور همیں یہہ معلوم ہوا کہ دراصل وہ کونسی فائٹ (fight) تھی جسمیں ایک مزدور نے دوسرے مزدور کی جان لی۔ آیا وہ مزدوروں کی آپسی لڑائی تھی یا مزدور اور سرمایہدار کی لڑائی تھی۔ بار بار ہم کہتے ہیں کہ "ون انڈسٹری ون یونین" کے اصول کو اپنایا جانا چاھئے۔ ہم بار بار لیبر ڈپارٹمنٹ کے افیسرس سے کہتے ہیں کہ آپ آئیے اور الکشن کنڈکٹ کیجئے۔ وہ کہتے ہیں کہ قانون میں اسکی گنجائش نہیں ہے۔ جب یہہ نہیں ہوتا اور مزدوروں کو سہولت نہیں دی جاتی تو میں پوچھنا چاھتا ہوں کہ یہہ ڈپارٹمنٹ کس مرض کی دوا ہے اور اس سے مزدوروں کا کیا فائدہ ہوتا ہے۔

تھوڑی دیر پہلے میرے ساتھی نے کہا کہ اگریکلچرل منیمم ویجس کمیٹی کی سفارشات کو راجستھان اور مدھیہ پردیش میں لاگو کر کے وہاں منیمم ویجس مزدوروں کو دی جا رہی ہیں۔ مگر افسوس کی بات ہے کہ آندھرا پردیش ایک اگریکلچرل اسٹیٹ ہونے کے باوجود اسکو همارے پاس نافذ نہیں کیا گیا ہے۔ همارے چیف منسٹر صاحب جو پہلے لیبر منسٹر تھے وہ مزدوروں کے همدرد بھی ہیں تو اس رپورٹ کو نافذ کرنے میں تاخیر کیوں ہو رہی ہے۔ یہہ میں جاننا چاھتا ہوں اور ساتھہ ہی درخواست کرتا ہوں کہ کم از کم اب جلد سے جلد اس رپورٹ کو همارے اسٹیٹ میں نافذ کیا جائے۔

اسکے بعد امپلائمنٹ اور سرویسس کے تعلق سے مجھے یہہ کہنا ہے کہ امپلائمنٹ اکسچینج میں ایک ایک آدمی کا نام چھہ چھہ آٹھہ آٹھہ سال سے لکھا ہوا ہے۔ لیکن جیسا کہ کہا جاتا (اور میں اسکو ثابت نہیں کر سکتا) وہاں

رشوت لی جاتی ہے اور رشوت دینے والوں کو سرویس مل جاتی ہے - وہاں ملازمت کی تلاش میں جاتے ہیں تو بار بار سیکل کے پیسے دینے پڑتے ہیں - اسطرح انکو فسیلیٹیز دینے کے بجائے انکو مصیبت میں ڈالا جاتا ہے - ان تمام چیزوں کو منسٹر صاحب کو دیکھنا چاہئے تاکہ غریبوں اور مزدوروں کو سہولت مل سکے -

اس کے بعد مجھے کنٹراکٹ سسٹم کے متعلق کچھہ کہنا ہے - ہم بار بار کہتے ہیں کہ یہہ سسٹم ختم ہونا چاہئے - یہہ سسٹم آخر ختم کیوں نہیں ہوتا - میں شد و مد کے ساتھہ یہہ پوچھنا چاہتا ہوں کہ پی - ڈبلیو - ڈی - میں کونسی کوآپریٹیو سوسائٹی بنائی گئی ہے - ہم بار بار یہہ کہتے ہیں کہ گورنمنٹ کوآپریٹیو سوسائٹی بنائے اور اس سسٹم کو ختم کرے - جب ہم چاہتے ہیں کہ صحیح معنوں میں سوشلسٹک پیٹرن آف سوسائٹی ہمارے پاس قائم ہو اور مزدوروں کو فائدہ ملے تو کنٹراکٹ سسٹم کو ختم کرنا چاہئے -

شاپس ایکٹ کے بارے میں بھی ہم مسلسل یہہ دیکھہ رہے ہیں کہ آندھرا پردیش میں اس کا برابر امپلمنٹیشن نہیں کیا گیا ہے - انسپکٹرس صرف ایک نوٹس دیکر کیسے اس ایکٹ کو ٹھیک طور پر نافذ کرسکتے ہیں اگر منسٹر صاحب اسکو نافذ نہ کریں تو ہم ستیہ گرہ کرینگے یا پھر منسٹر صاحب ہمارا ساتھہ دیں - اگر وہ ساتھہ نہیں دیتے ہیں تو پولیس مداخلت کرتی ہے اور ہم ایکٹ کو نافذ نہیں کروا سکتے - ہم بھی یہہ نہیں چاہتے کہ مالک کی گردن مروڑ دیں یا اسکی جان لیں - مالکوں کی جان لینے سے یا انہیں مار پیٹ کرنے سے ہمارا کوئی فائدہ نہیں ہونے والا ہے - لیکن جب مزدوروں کے ڈیمانڈس اور انکی تنخواہوں کی بات آتی ہے تو وہ تنگ نظری سے کام لیتے ہیں اور انہیں انڈسٹریل کورٹ اور دوسرے جھگڑوں میں الجھاتے ہیں - جب وہ ہم سے نقد پروڈکشن لیتے ہیں تو ادھار تنخواہ کیسے دے سکتے ہیں - آج کا مزدور اسکو ماننے کیلئے تیار نہیں ہے - اسکے علاوہ میں یہہ کہونگا کہ منیمم ویجس ایکٹ کے بارے میں جیسا کہ ابھی کہا گیا ہے یہہ ایکٹ کبھی بھی نافذ نہیں کیا گیا - منسٹر صاحب کیوں تاخیر کر رہے ہیں - انہیں اس ایکٹ کو فوراً نافذ کرنا چاہئے - اس سلسلے میں کئی باتیں ہیں اور کئی ڈیمانڈس ہیں جو پنڈنگ میں پڑے ہوئے ہیں مثال کے طور پر بیڑی فیکٹریز میں کام کرنے والے کئی لاکھہ مرد اور عورتیں ہیں ان کے لئے تو ایک سپریٹ ایکٹ لانا ہی مناسب معلوم ہوتا ہے -

آخر میں میں یہہ کہنا چاہتا ہوں کہ کنسیلیشن اور انڈسٹریل ٹرائبونل سے گذر کر کیس ہائیکورٹ میں جاتا ہے تو وہاں دیگر تمام مقدمات کے ساتھہ ہمارا بھی ایک مقدمہ ہوتا ہے جسکی وجہہ سے چھہ، سات، آٹھہ مہینے کے بعد مقدمہ نمبر پر آتا ہے - اس لئے لیبر کیسس کیلئے ایک علحدہ بنچ قائم کی جانی چاہئے میں نے مزدوروں کے چھوٹے چھوٹے مسائل اور مانگوں کو منسٹر صاحب کے سامنے رکھا ہے اور میں امید کرتا ہوں کہ منسٹر صاحب ان پر روشنی ڈالینگے مجھے جو وقت دیا گیا ہے میں اسکے لئے جناب صدر صاحب کا شکریہ ادا کرتا ہوں -

*శ్రీ కె. సుదర్శనరావు : అధ్యక్షా, లేబరు డిపార్టుమెంటు పైన మంత్రిగారు ప్రవేశపెట్టిన డిమాండును బలపరుస్తూ కొన్ని విషయాలు తెలియచేయ దలచుకొన్నాను. ఒక పాయింట్ గట్టిగా లేబరు మినిస్టరుగారి దృష్టికి తెస్తున్నాను. 'Employer', 'Employee',— యీ రెండు పదాలకు ఎక్కడైనా ఒకటే అర్థము రావాలి. 'Employer' Private person అయితే ఒక విధంగా, గవర్నమెంటు అయితే మరొక విధంగా, Co-operative Institution అయితే మరొక విధముగా treat చేయటము సక్రమమైన విధానము కాదు. కాబట్టి 'Employer' అంటే, అది గవర్నమెంటయినా, Co-operative Institution అయినా, ప్రైవేటు పర్సన్ అయినా—ఎవరైనా ఒకే అర్థం ఉండాలి ఆ విధముగా treat చేయనంత కాలము కార్మికులకు నిజమైన న్యాయం కలగజేయ లేరని స్పష్టము అవుతోంది. Co operative Institution లో ఉండే కార్మికులు బీదవారు కాబట్టి, కో-ఆపరేటివ్ బ్యాంకులలో గాని, క్రెడిట్ సొసయిటీలలో గాని, Industrial Co-operative లో గాని, ఉండేవారికి హక్కులు యివ్వరేదనే వాదన సరైనది కాదు. అదే విధంగా ప్రభుత్వం Employer గా ఉన్నచోట, Co-operatives స్థాపించి వాటిద్వారా గాని, Electricity Board ద్వారాగాని, ఏ విధంగానైనా ప్రభుత్వం employer గా ఉన్నప్పుడు 'model employer' గా ఉండనంతవరకు నైతిక ధైర్యం రాదు. D. B. R. Mills మేనేజ్‌మెంటును గాని, యితరచోట్ల గాని, లెబరు ఆఫీసరు ధైర్యంతో, నైతిక బలంతో పోయి ఫలాని దానిని అమలుచేయండి అని చెప్పాలంటే- ఆ శక్తి అవసరం. ప్రభుత్వం 'Emloyer'గా ఉన్నచోట కార్మికుల హక్కులు కాపాడటానికి పూనుకోవాలి. దీనిని fundamental principle గా గుర్తించాలి. సిద్ధాంత రీత్యా అమలు చేయాలి.

కార్మికులకు కనీస వేతనాలు యివ్వటం గురించి ఉన్నది. వ్యవసాయ కార్మికులే కాదు, brain work చేసే working journalists వ్యవహారం కూడ అట్లాగే ఉన్నది. వారు మనతో కలిసి తిరుగుతున్నారని సంతోషిస్తే కాదు, వారి యిండ్లవద్ద వ్యవహారాలు ఆర్థికంగా చాల విచారకరంగా ఉన్నవి. మొత్తం భారతదేశంలో పాత్రికేయుల సంగతి అదేవిధంగా ఉన్నది. వారి emoluments ఎక్కువ చేయించుటకొరకు కృషి చేయుట అవసరం.

ఆహారధాన్యాల ధరలు పెరిగిపోతున్నాయి. Cost of living index ప్రతినెల పెరుగుతున్నట్లు చూస్తున్నాము. ప్రజలకు cheap grain shops కొరకు అడగడం జరుగుతోంది. పెద్దపెద్ద industrial units ఉన్నచోట యూనియన్స్‌ద్వారా co-operative societies 'no profit' 'no loss'

basis పైన సహాయం చేయుటకు ప్రభుత్వము ఒక స్కీము తీసుకురావాలి. ఇది Labour Department initiate చేయాలి.

Shops and Establishment వ్యవహారం ఉన్నది. Minimum wages లేవు. Labour Department లో పనిచేసే Inspectors, Assistant Inspectors ఉన్నారు. వారికి promotion వచ్చేగతి లేదు. 15, 20 సంవత్సరాలు రు. 150 లు basic pay మీద ఉండి Labour Inspector గా retire అవుతున్నారు. Labour Department లో ఉన్న services ను recognise చేసి వారికి ఎక్కువ powers యివ్వాలి. ఇది పోస్టల్ డిపార్టుమెంటుగా తయారైనదని మిత్రుడు అంజయ్య చెప్పాడు. అధికారం లేకపోతే ఎట్లా పని చేయగలుగుతారు ? Labour Officers కు ఎక్కువ powers యివ్వాలి.

యూనియన్స్‌ను recommend చేసే విషయంలో గట్టి చర్యలు తీసుకోవాలి. ఎక్కువ యూనియన్స్ ఉంటే అశాంతికి కారణమై కార్మికులమధ్య కొట్లాటకు కారణమౌతుంది. అది లేకుండ పరిష్కారం చేయాలి.

Labour Housing సమస్య ఉన్నది. Dismiss అయిన worker గాని, retire అయిన worker గాని ఉంటే లేబర్ కాలనీనుంచి వెంటనే తొలగిస్తున్నారు. వారికి ఇల్లులేకుండ పోతోంది, Low Income group లో ఇళ్ళు hire-purchase system క్రింద యిస్తున్నారు. Industrial housing colonies లో కూడ hire-purchase system క్రింద ఇళ్లు యివ్వాలి.

Unemployment dole ప్రస్తుతం మన ఆంధ్రప్రదేశానికి గాని, భారత దేశానికి గాని మన ఆర్థిక పరిస్థితులను బట్టి వెంటనే ఏర్పాటు చేయుటకు అవకాశం లేకపోయినప్పటికీ, ప్రస్తుతము token గా నైనా తీసుకువచ్చి కార్మికుల ఎంప్లాయిమెంట్ పరిస్థితులు సుస్థిరం చేయటానికి పూనుకోవాలని కోరుతున్నాను.

Shops & Establishments వారికొరకై మినిమమ్ వేజెస్ నిర్ణయానికి ఒక కమిటీని వేయాలి. హోటల్సు, సినీ ఎంప్లాయిస్‌కు మినిమమ్ వేజెస్ వేసినాము—Shops and Establishment క్రింద వచ్చేవారు లక్షలాది ఎంప్లాయిస్ ఉన్నారు. వారికి మినిమమ్ వేజెస్ నిర్ణయించి అములులోకి తెచ్చేట్లు ప్రభుత్వం ప్రయత్నించాలి.

Textile Wages Board విషయంలో రిపోర్టు వచ్చింది. Rationalisation అములు జరపాలంటున్నారు. Rationalisation అంటే కార్మికులను తగ్గించటం కాదు. అది తప్పు. Rationalisation అనేది మేనేజ్‌మెంటులో

రావాలి, మెషినరీలో రావాలి, కార్మికులలో రావాలి. ప్రత్యేకం కార్మికులను తీసివేయాలని అనుకోవటం తప్పు.

I. N. T. U. C. భావించినట్లుగా బోనస్ ఫార్ములా తయారు చేయటానికి మన ప్రభుత్వం పూనుకోవాలి. లేకపోతే ప్రతి పరిశ్రమలోను బోనస్ తగాదాలు వస్తాయి.

Cost of living index పెరుగుతున్నా, కొందరు D. A. ను పెంచుటలేదు. D. B. R. Mills లో 10 సంవత్సరాల నుంచి ఒకేరకంగా D. A. ఉంటున్నందున కార్మికులు అవస్థపడుతున్నారు. D. A. formula, bonus formula, evolve చేయటానికి లేబర్ మినిస్టరుగారు, ముఖ్యమంత్రిగారు పూనుకొంటారని ఆశిస్తున్నాను.

నాకు యీ అవకాశము యిచ్చినందులకు ధన్యవాదములు అర్పిస్తూ విరమిస్తున్నాను.

*శ్రీ బసవమానయ్య : అధ్యక్షా, ఈ అడ్మినిస్ట్రేషన్ రిపోర్టు ఎందుకు ప్రచురించారో ప్రభుత్వం సూచించలేదు. I. N. T. U. C., A. P. T. U. C., H. M. S. మొదలయిన సంస్థలు ఇచ్చిన సూచనలు ప్రభుత్వం అమలులోకి తేవాలి. I. N. T. U. C. కి 30 వేల వరకు సభ్యత్వం ఉన్నది. 36 వేలు A. P. T. U. C. కి సభ్యత్వం ఉన్నది. వారి సూచనలు ప్రభుత్వం ఎందుకు తేలేదో ఆలోచించాలి.

Agriculture labour గ్రామాలలో నూటికి 70, 80 వరకు ఉన్నారు. వారికి Act అమలు చేయాలి. స్త్రీలకు 9 అణాలు, పురుషులకు 12 అణాలు యిస్తున్నారు. అది చాల అన్యాయం. వారికి కనీస వేతనాలు అమలులోకి రావాలి.

కాగజ్‌నగర్‌లో లేబరుకు సంబంధించిన పరస్పర తగాదాలు వస్తున్నవి. మేము అక్కడకు వెళ్ళియుంటిమి. బిర్లాఫ్యాక్టరీకి సంబంధించినవారికి ఆఫీసర్సుకు బిల్డింగ్సు, జీప్సు ఇచ్చారు. అక్కడ ఉండే లేబర్ ఆర్గనైజేషన్సును గట్టిగా అణచివేయాలని ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. అక్కడ దవాఖానాలో పోలీసు firing చేసింది. స్కూలులో firing జరిగింది. గోడలకు రాండ్సు కొట్టినప్పుడు ½" వరకు దెబ్బలు తగిలాయి. చనిపోయిన లేబర్ యొక్క నెత్తురు అక్కడ కనిపిస్తుంది. ప్రభుత్వం యిచ్చిన అవార్డ్సు 6 మాసాలు, పదాదివరకు అమలులోకి తీసుకునిరారు. వారు సుప్రీమ్ కోర్టువరకుపోయి నష్టపడుతున్నారు. కొత్తగూడెం బొగ్గుగనులకు లేబరు బదారుమైళ్ళనుంచి రావాలి. సౌకర్యాలు

లేవు. Medical Aid, housing schemes, light, insurance సౌకర్యాలు కలిగించాలి.

Shops and Establishments Act అమలు సరైనపరిస్థితులలో లేదు. Minimum Wages Act 1948 నుంచి ఉన్నప్పటికీ ఇంతవరకు అమలులోకి శేలేదు. ఆ Act ప్రకారం కనీసం రు. 60 లు ఏ field లో ఉన్న లేబరుకైనా యివ్వాలని ఉన్నది. హనుమంతరావు కమిటీ, Tripartaite Conference ఇచ్చిన సూచనల ప్రకారం రు. 120 ల వరకు ఇవ్వాలంటే ఇప్పుడు సగటున రు. 40 ల వరకే ఇస్తున్నట్లు కనబడుతోంది.

హైవేస్‌కు సంబంధించిన వర్కర్స్‌కు ఒక విధమైన స్థాయిలేదు. వారికి పర్మనెంటు జీతాలు లేవు. ఆ వర్కర్స్‌కు జీతాలు చాల తక్కువగా ఉన్నవి. 1958 లో సంజీవయ్యగారు కార్మికమంత్రిగా ఉన్నప్పుడు, హనుమంతరావు కమిటీ సూచించిన జీతాలను యీ లేబర్సుకు ఇచ్చేటట్లు చూస్తామని చెప్పారు. కాని ఇంతవరకు ఆ విధంగా వారి జీతాలు నిర్ణయించటం జరగలేదు. కార్మికు లకు 60 రూపాయలకు తక్కువకాకుండా జీతం ఉండాలని హనుమంతరావు కమిటీవారు సూచించారు. కార్మికులు లేబర్ కో-ఆపరేటివ్ సొసైటీలు పెట్టు కొన్నప్పటికీ, వారికి పనులు దొరకక బాధపడుతున్నారు. ప్రభుత్వం ఆ సొసై టీలకు పని ఇవ్వటం లేదు. పంచాయితీ కమిటీ ప్రాంతాలలో ఉన్న స్వీపర్స్‌కు నెలకు పదిరూపాయలు జీతం ఇస్తున్నారు. ఆ పదిరూపాయలు పెట్టి గడ్డికొని పశువుకువేస్తే, అది ఎనిమిదిరోజులకు మాత్రమే సరిపోతుంది. ఇక ఆ జీతం మనిషికి ఎట్లా సరిపోతుంది ? ఇంటర్ కేస్ట్ మేరేజెస్‌కు ప్రాముఖ్యత ఇస్తే స్త్రీజాతి ముందుకు వస్తుంది. సమయంలేనందున ఇంతటితో విరమిస్తున్నాను.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అధ్యక్షా, జనరల్ ఎడ్మినిస్ట్రేషన్ రిపోర్ట్సుతో పాటు, కొన్ని ముఖ్యమైన డిపార్టుమెంట్సుయొక్క రిపోర్ట్సు ప్రకటించాలని గవర్నమెంట్ ఇదివరకు ఒక ఉత్తరువు ఇచ్చింది. ఆ విషయం ప్రభుత్వం యీ శాసనసభలో కూడ చెప్పటం జరిగింది. కాని మూడేళ్ళనుండి ఆ రిపోర్ట్సు మాకు అందటంలేదు. లేబర్ డిపార్ట్‌మెంటుకు సంబంధించి ఫ్యాక్టరీస్ స్టేటస్టిక్స్, లేబర్ డిస్‌ప్యూట్స్ స్టేటస్టిక్స్ గురించి డిటెయిల్డ్‌గా ప్రకటించాలని ఉన్నప్ప టికి, గత మూడేళ్ళనుండి ఆ రిపోర్ట్సు మాకు అందటంలేదు. 1951 ఫ్యాక్టరీస్ ఇన్స్‌పెక్టర్సు రిపోర్టు 57 లో ప్రకటించామని అన్నారు. కాని అది మాకు రాలేదు. గవర్నమెంటు ఇదివరకు ఇచ్చిన ఉత్తరువుప్రకారం ఖచ్చితంగా ప్రతి డిపార్టుమెంటు డిటెయిల్డ్ రిపోర్ట్సు ప్రకటించాలి. ఫ్యాక్టరీస్‌కు, లేబర్‌కు సంబంధించిన కంప్లీట్ డిటెయిల్డ్ రిపోర్ట్సు ప్రింట్ చేయించటానికి పూనుకో

వాలని కోరుతున్నాను. ఆ స్టేటస్టిక్స్ వివరాలు సెంట్రల్ గవర్నమెంటుకు పంపుతున్నారు. ఇక్కడి ప్రజలకు అందుబాటులో ఉండటానికి వీలుగా వాటిని ఇక్కడ ఎందుకు ప్రింట్ చేయటంలేదో నాకు ఆశ్చర్యంగా ఉన్నది. ఈ లేబర్ డిమాండ్‌ను సెపరేట్ డిమాండ్‌గా పెట్టాలని శ్రీ జె. వెంటస్వామిగారు, ఇతరులు కోరారు. నేనుకూడ వారు కోరిన కోరికతో ఏకీభవిస్తున్నాను. లేబర్‌కు ప్రత్యేకంగా డిమాండ్‌ను ఏర్పాటుచేయాలని కోరుతున్నాను. ఇందులో ఏర్పాటుచేసిన మిస్‌లేనియస్ హెడ్డింగుక్రింది ఫేక్టరీస్, ఇన్స్‌పెక్టర్ ఆఫ్ స్టీమ్ బాయిలర్స్, ఎగ్జామినేషన్స్, స్టేటస్టిక్స్, ప్రిసర్వేషన్ అండ్ ట్రాన్స్‌లేషన్ ఆఫ్ ఏన్షెంట్ మేన్యుస్క్రిప్ట్స్, ఫైర్‌సర్వీసెస్ మొదలైనవి ఉన్నవి. ఎగ్జామినేషన్స్ ఎడ్యుకేషన్ డిమాండుక్రిందకు పోవచ్చును. స్టేటస్టిక్స్ జి. ఎ డి. క్రిందకు పోవచ్చును. ఫైర్ సర్వీసెస్ పోలీసు డిమాండ్‌క్రింద తీసుకురావచ్చును. ఏన్షెంట్ మేన్యుస్క్రిప్ట్స్ రికార్డ్సుతప్ప వేరేమీకావు కాబట్టి, అవి కూడ జి. ఎ. డి. క్రింద తీసుకురావచ్చును. ఈ విధంగా వాటిని ఇతర డిమాండ్స్‌తో కలిపి, కేవలం లేబర్‌కు మాత్రమే యీ డిమాండ్‌ను తీసుకువస్తే బాగుంటుంది. వుమెన్ వెల్‌ఫేర్ వేరే డిమాండ్‌క్రింద పెట్టవచ్చును. గవర్నమెంట్ ఇష్టంవచ్చినన్ని డిమాండ్స్ పెట్టుకోవచ్చును. ఆ అధికారం ప్రభుత్వానికి ఉన్నది కాబట్టి లేబర్‌కు సెపరేట్ డిమాండ్ పెట్టాలని కోరుతున్నాను. మంత్రిగారు చెప్పినట్లు ఎప్లాయిమెంట్ స్టేట్ ఇన్స్యూరెన్సు ప్లాన్సు స్కీమ్సు అన్నీ డైరక్టర్ ఆఫ్ మెడికల్ సర్వీసెస్‌క్రింద ఉన్నవి. అవి మెడికల్ డిపార్ట్‌మెంట్ క్రింద వస్తాయి అన్నారు. అవి అట్లా ఎందుకు ఉండాలో నాకు అర్థం కావటంలేదు. లేబరర్సుకు సంబంధించిన ఎంప్లాయిమెంట్ స్కీము సరాసరి లేబర్ డిపార్టుమెంట్ మేనేజ్ చేస్తూండాలి. టెక్నికల్ పర్సన్స్‌ను మెడికల్ డిపార్టుమెంటు నుండి తీసుకొని సలహాలు పొందవచ్చును. ఇండస్ట్రియల్ హౌసింగ్ స్కీము హౌసింగ్ డిపార్టుమెంటు క్రింద ఉన్నది. ఆ ఇండస్ట్రియల్ హౌసింగ్‌కూడ యీ లేబర్ డిపార్టుమెంటు క్రింద పెట్టాలి. ట్రయిపార్టేట్ మీటింగ్స్ పెట్టి, స్వయంగా ఉభయపక్షాలవారితో మాట్లాడి, ఒక రాజీ మార్గముగా కార్మికుల హక్కులను కాపాడటానికి కృషిచేశామని మంత్రిగారన్నారు. అందుకు వారికి నా ధన్యవాదాలర్పిస్తున్నాను. పి. డబ్ల్యు. డి. వర్క్‌షాప్, హైవేస్ డిపార్టుమెంట్ వర్కర్స్ కేటగరైజేషన్ క్వశ్చన్ విషయంలో త్వరలోనే ఒక నిర్ణయం జరుగుతుందని అన్నారు. త్వరలో నిర్ణయం జరుగుతుందని మూడేళ్ళనుండి మంత్రిగారు (యీ శాఖ నిర్వహిస్తున్న మంత్రులందరూ) వాగ్దానము చేస్తూనే ఉన్నారుగాని, ఆచరణలోమాత్రము నిర్ణయము తీసుకోవటము అన్నది జరగటంలేదు. పి. డబ్ల్యు. డి. వర్క్‌షాపులో పనిచేస్తున్న

వర్కర్స్, హైవేస్ డిపార్టుమెంటులో పనిచేస్తున్న వర్కర్స్, పదెనిమిది ఏళ్ళనుండి పనిచేస్తున్నా, వారు వర్క్‌చార్జ్‌డ్ ఎంప్లాయీస్ అనే పేరుతో వారికి సరైన వేతనాలు, డి. ఎ, ఇంక్రిమెంట్స్ ఇవ్వటము లేదు. ఆ విషయము ప్రభుత్వదృష్టికి ఎన్నిసార్లు తీసుకువచ్చినా, ఆ విషయములో చర్య తీసుకొంటామని మంత్రిగారు వాగ్దానము చేస్తున్నారేతప్ప, ఆచరణలో ఏమీ చేయటములేదు. ఆ విషయములో మినిస్టర్‌గారు ప్రత్యేకంగా కృషిచేయాలని కోరుతున్నాను. ప్రభుత్వ యాజమాన్యంక్రింద ఉన్న పరిశ్రమలలో గాని, ప్రయివేట్ ఎంటర్‌ప్రయిజ్ క్రింద ఉన్న పరిశ్రమలలోగాని ఉన్న గవర్నమెంట్ ఉద్యోగులకు సంబంధించి "టు టైర్ నెగోషియేషన్ మెషినరీ" ఒకటి పెడతామన్నారు. దానికి సంబంధించిన వివరాలేమిటో మంత్రిగారు ఇచ్చిన నోట్‌లో లేవు. పోనీ ఆథరైజ్‌డ్ పబ్లికేషన్—మన్‌త్లీ లేబర్ జర్నల్—ఉంటే, అదిచూసి వివరాలు తెలుసుకోగలిగి ఉండేవారము. అదికూడ లేదు. ఆ వివరాలు ఇంతవరకు మాముందుకు రాలేదు. "టు టైర్ నెగోషియేషన్ మెషినరీ" అంటే ప్రభుత్వదృష్టిలో అర్థం ఏమిటి? అది ఏవిధంగా ఉంటుంది? కేంద్రప్రభుత్వం పెట్టినదానికంటె భిన్నంగా ఉంటుందా? అది ఏరకంగా ఉంటుంది? ఆ వివరాలు మంత్రిగారు తెలియజేస్తే, వాటికి తగిన అవసరమైన మార్పులు మేము సూచించేదానికి అవకాశం ఉంటుంది.

మంత్రిగారు తమ రిపోర్టులో Tribunal కు పంపించవలసిన కేసులు కొన్ని పంపించలేకపోయినాము, పంపించలేము అని చెప్పారు. ఈ రోజు మనం పారిశ్రామికులలో శాంతి కావాలని కోరుతున్నాము. సాధ్యమైనంతవరకు సమ్మెలు avoid చేయాలని కోరుతున్నాము. Workers కు కొన్ని grievances ఉంటాయి. వాటిని Conciliation Officers ద్వారా, రాజీమార్గాన పరిష్కారం చేసేందుకు Labour Department మంత్రిగారు కృషిచేయవచ్చు. అది సాధ్యం కాకపోయినప్పుడు Tribunal కు refer చేయాలని workers కోరుతున్నప్పుడు ఎందుకు Government hesitate చేస్తున్నదో నాకు యింతవరకు ఎప్పుడూ కూడ అర్థంకాలేదు. Tribunal యిందులో ఏమిలేదని reject చేస్తే కార్మికులకు బలం ఉన్నట్లయితే సమ్మెచేస్తారు, సాధించుకుంటారు లేకపోతే మనగతి యింతేనని ఊరుకోవలసిఉంటే ఊరుకుంటారు. న్యాయంకోసం నిలబడతాము అని చెపుతున్నటువంటి ప్రభుత్వం కార్మికులు మాకు అన్యాయం జరుగుతోంది, గవర్నమెంటు ఏర్పాటుచేసినటువంటి Tribunal కు refer చేయాలన్నప్పుడు దానికికూడ Government మీనమేషాలులెక్క పెడుతూ నెలలకొలది వాయిదా వేస్తూ ఆ కారణంచెప్పి, ఈ కారణంచెప్పి త్రోసివేయడం అనేది కార్మికులను

సంతృప్తిపరచము. ఇదేరకంగా సాగినట్లయితే ఈ Tribunals మీద యిప్పటికే విశ్వాసం దాదాపు పోతున్నది. మిగిలిన కాస్తో, కూస్తో కూడ పోయే దానికి అవకాశం ఉంటుంది తప్పితే ఇంకొకటేమి ఉండదు. ఒక policy ని workers demand చేసినప్పుడు conciliation వల్ల రాజీగా పరిష్కారం కాకపోయినప్పుడు తప్పనిసరిగా ప్రతి dispute కూడ Tribunal కు పంపించే టట్లు చూడాలి. Tribunal కు పంపించిన తరువాత నెలలు సంవత్సరాలు గడిచేటట్లు కాకుండా త్వరగా పరిష్కారం అయ్యేదానికి కూడ time limit పెట్టాల్సి ఉన్నది. Tribunals యిచ్చిన awards యజమానులు అమలుజరప కుండా ఎన్నో ఉంటున్నవి. దానికి మంత్రిగారు 6 కేసులలో మాత్రమే penal provisions కి అంటే శిక్షవేయించే దానికోసం court లో పెట్టారు అని చెప్పారు. దీనిని గురించి కూడ మన శాసనసభలో చాల పర్యాయాలు చర్చ జరిగింది. 100 రూపాయలు జుల్మానా ఉంటుందో, 50 రూపాయలు జుల్మానా ఉంటుందో, అంతకు తప్పితే యింకో కాని పెరగదు. కార్మికులకు యివ్వాల్సిన జీతాలు యివ్వకుండా Tribunal అనుకూలంగా చేసినప్పుడు దానినుంచి తప్పించుకునే దానికోసం court కు వెళ్లితే అక్కడ అది 100 రూపాయలు జుల్మానాతో పోయేటట్లు ఉంటే ఏ యజమాని కూడ Act లో ఉన్న penal provisions ను ఖాతరుచేసి అమలుజరపడు. దానిని గురించి కేంద్రప్రభుత్వం ఏమిచేస్తున్నది అని కాకుండా, ఆ రకంగా చేయనటువంటి వారికి రోజుకు యింత అని ఎన్నిరోజులు చేయకపోతే అన్నిరోజులు జుల్మానా పడేటట్లు లేక యితర చర్యలు తీసుకొనేటట్లు చేస్తేనే ఈ labour tribunals వల్ల ఉపయోగం ఉంటుంది. యజమానులకు అనుకూలంగా ఉన్నప్పుడు అమలుజరపడం, కార్మికు లకు పెద్ద నష్టం లేనప్పుడు మాత్రం జరపడం, కార్మికులకు ఎక్కువ హక్కులు వచ్చేటట్లు Tribunals తీర్పుయిస్తే వాటిని బుట్టదాఖలా చేసేపద్ధతి పనికిరాదు. మంత్రిగారు మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో కార్మికుల శ్రేయస్సు కొరకు క్రొత్త స్కీము ఒకటి పెడతాము అంటున్నారు. కార్మికులు విశ్రాంతిగా ఉండే దానికోసం రెండు holiday homes పెడతాము అన్నారు. డబ్బు ఉన్నవాళ్ళు నీలగిరికో, హిమాలయాలకో, కాశ్మీరుకో, లేకపోతే విదేశాలకో వెళ్ళినట్లు వీళ్లు కూడ కాస్త విశ్రాంతిగా జీవించేదానికోసం holiday homes రెండు పెడ తాము అన్నారు. దీనికి, రాబోయ్యే 5 ఏళ్ళకు 4½ లక్షల రూపాయలు చేర్చారు. అంటే సంవత్సరానికి 90 వేల రూపాయలు, ఒకొక్కదానికి 45 వేల రూపాయలు. సంవత్సరానికి 45 వేల రూపాయలు ఖర్చుపెట్టి ఏర్పాటుచేసిన holiday home లో ఎంతమంది ఎన్నిరోజులు, ఏ సౌకర్యాలతో విశ్రాంతిగా ఉంటారో ఆ వివరాలన్నీ మంత్రిగారు చెపితే బాగుండేది. వాటివల్ల ఉపయోగం

ఉంటుందని నాకేమి ఆశలేదు. కార్మికులకు శ్రేయస్సు చేయదలచుకున్నప్పుడు ఏదో experiment గా, నమూనాగా, అపురూపంగా ఎవరికో చూపించుకునే దానికోసం మాత్రమే పనికివచ్చేటట్లు holiday homes ఒకటో రెండో పెడితే ఉపయోగంలేదు. గవర్నమెంటు దానిని serious గా తీసుకోదలచుకున్నట్లయితే ప్రతి సంవత్సరము 15 రోజులు కార్మికులకు విశ్రాంతిగా వెళ్ళి యిష్టం వచ్చిన చోట ఉండేదానికి పూర్తి జీతంతో సెలవు యిస్తామని declare చేయండి. వారు వెళ్ళి వాళ్ళకు కావలసినచోట విశ్రాంతిగా ఉంటారు. ఉదకమండలాలకు, అరకు వ్యాలీకి, హార్సిలీ కొండలకు పోకపోయినా వాళ్ళ బంధువుల దగ్గరకు వెళ్లి విశ్రాంతిగా గడిపి వచ్చేదానికి అవకాశం ఉంటుంది. అటువంటి పథకాలు ఆలోచించాలి గాని ఏదో నామమాత్రంగా చూపించుకునే దానికి మాత్రమే పనికివచ్చేటట్లు ఒకటో, అరో holiday homes పెట్టి, చాల గొప్ప కార్యం చేయబోతున్నాం అని చెప్పడం బాగుండదు. మంత్రిగారికికూడ తెలుసు పెద్ద గొప్పకార్యం కాదు అని. అయినా ఆ department వారు వ్రాస్తే, వారుకూడ అట్లే చదవడం అట్టే బాగుండదు. అది చదవకుండా ఉంటే మన మర్యాద దక్కుతుంది. ఇటువంటివి చేయబోతున్నాం అని చెప్పుకునే దానికన్నా, మట్లాడకుండా ఊరుకుంటే ప్రభుత్వంయొక్క గౌరవం దక్కుతుంది. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో Government statistics ప్రకారమే 2 లక్షలమంది ఫాక్టరీ కార్మికులు, 50 వేలమంది గనుల కార్మికులు ఉన్నప్పుడు నామమాత్రముగా 4½ లక్షలు ఖర్చుపెట్టి రెండు holiday homes పెట్టినంతమాత్రాన ఉపయోగం ఏమి ఉండదు. Workers education గురించి మంత్రిగారు చాల చెప్పారు. మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో దానికి కేటాయించింది లక్ష రూపాయలు. సంవత్సరానికి 20 వేల రూపాయలు. 6 వేల ఫ్యాక్టరీలు ఉన్నాయి. గవర్నమెంటు లెక్కప్రకారము 20 వేల రూపాయలను 6 వేల ఫాక్టరీలకు పంచినట్లయితే, ఒక్కొక్క ఫ్యాక్టరీకి 3 రూపాయల చొప్పున వస్తుంది. మూడు రూపాయలతో ఎంతమందికి education యిస్తారో నాకేమీ తెలియడంలేదు. ఇటువంటివన్నీ పెద్ద ఘనకార్యం చేస్తున్నట్లుగా ఈ రిపోర్టులో పెట్టాల్సినవి కావు. కార్మికుల సమస్యలు లోతుకు పోకుండా పైపై మెరుగులు పెట్టేదానికి ఉపయోగంగా ఉంటుంది. తప్పితే మరేమీకాదు. గత 5 పండ్లలో 22 లైబ్రరీలు ఏర్పాటు చేశారట. దానికి ఖర్చుపెట్టిన డబ్బు 5 వేల రూపాయలు. 22 లైబ్రరీలకు 5 ఏండ్లకు 5 వేల రూపాయలు ఖర్చుపెట్టినట్లయితే సంవత్సరానికి 1000 రూపాయల చొప్పున అయింది. ఈ libraries ఎంతమందికి ఉపయోగపడినవి ? వాటియొక్క పరిస్థితి ఏమిటో దీనినిబట్టే ఆలోచించవచ్చు. గవర్నమెంటు ఇదివరకు కొన్ని Welfare Centres నడుపుతున్నామని, రాబోయే

పంచవర్ష ప్రణాళికలో కూడ క్రొత్తగా కొన్ని Welfare Centres కట్టబో తున్నామని చెప్పారు. చాల సంతోషం. Welfare Centres ఏ రకంగా పని చేస్తున్నాయి? వాటిని ఎంతవరకు కార్మికులు ఉపయోగించుకుంటున్నారు? వాటిల్లో గవర్నమెంటు ఏ ఏ సౌకర్యాలు కలుగచేస్తున్నది? Night schools పెడుతున్నరా? పుస్తకాలు ఇస్తున్నారా? ఏ రకంగా Welfare Centres ఉపయోగపడుతున్నాయి? మొదలైన వివరాలన్నీ report లో లేవు. గత సంవత్సరం నేను కొత్తగూడెం అప్పుడే వెళ్ళివచ్చిన సందర్భంలో, శాసనసభలో మంత్రిగారిదృష్టికి తీసుకువచ్చాను. కొత్తగూడెంలో ఉన్న Welfare Centreలో miners కు సంబంధించినది - పందులు కనపడుతున్నాయి గాని అంతకన్నా నా కేమీ కనబడలేదు అని చెప్పాను. ఇప్పుడు అంతకన్నా బాగుపడి ఉంటే సంతోషిస్తాను. 2, 3 రోజులలో ఆ ప్రాంతానికి వెళ్ళినప్పుడు మళ్ళీ చూస్తాను- Welfare Centre లో పందులే ఉన్నాయో లేక కార్మికవర్గానికి ఉపయోగ పడేవి ఏమన్నా ఉన్నాయో, అందుచేత ఏ ఏ Welfare Centres ఏ ఏ రకముగా ఉపయోగించ బడుతున్నాయో — వివరాలు లేకుండా రాబోయే 5 ఏండ్లలో 12, 14 Welfare Centres నిర్మించబోతున్నాం అని చెప్పినంత మాత్రాన సంతృప్తికరంగా ఉండదు. Minimum Wages Act ప్రకారం కొన్నిటికి వర్తింపచేశాము. కొన్నిటికి చేయబోతున్నాము. కొన్నిటిని వ్యవ సాయ కార్మికులకు చేసేదానికి అడ్డంకి ఏమిటంటే 1959 ఆఖరుకు ఆ Act అయి పోయింది. Initial గా చేయాల్సింది '59 December లో. ఆలోపల చేయలేక పోయినాము. కాబట్టి Minimum Wages Act ను డిసెంబరు 1961 దాకా పొడిగించేదానికి Assembly లో పెట్టాము, దానిని pass చేస్తే వెనువెంటనే అమలుజరుపుతాము అన్నారు. నేను నిన్ననో, మొన్ననో పత్రికలలో చూచాను. Time limit అనేది లేకుండా Minimum Wages ఎప్పుడైనా గవర్నమెంటు fix చేయవచ్చు అని — papers లో చూచాను. Actual గా Parliamentary Act చూడలేదు — Central Government తన Act నే amend చేసినది. చట్టరీత్యా నిర్ణయించేదానికి అడ్డులేకుండా ఉండే దానికోసం Central Government వారు time limit తీసివేశారు. అందుచేత యిప్పుడు ఈ బిల్లు అవసరం ఉన్నదో లేదో, సరాసరిచేస్తే సరిపోతుందేమో గవర్నమెంటు ఆలో చించాలి. Wage Boards ను ఏర్పాటుచేస్తున్నారు. అవి ఒక సంవత్సరమో 2 సంవత్సరాలో time తీసుకుంటాయి. ఏదో report యిస్తారు. గవర్నమెంటు మీద వచ్చేఒత్తిడివల్ల Wage Boards సూచించిన వాటిని అమలు జరపకుండా క్రొత్త scales గవర్నమెంటు సూచించడంవల్ల ఈ Wage Boards యొక్క ఉపయోగం లేకుండా పోతోంది. డబ్బు ఉన్నవాళ్లు గవర్నమెంటు మీద ఒత్తిడి

తెగలిగినటువంటివారు తమ యిష్టంవచ్చినట్లు కూలిరేట్లు ఏర్పరచుకునేందుకు తోడ్పడేదానికి మార్గంగా కనపడుతున్నాయి. తప్పితే యింకొకటేమి కాదు. ఉదాహరణకు పొగాకు విషయం తీసుకోండి. పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లుగారు చెప్పారు. Wage Board లో I. L. T. D. Company representation ఉన్నది. Minimum 2 రూపాయలు ఇవ్వగలిగిన స్థితిలో ఉన్నదని చెప్పిన తరువాత, వర్తకులు పెద్దపెద్ద రైతులంతా వచ్చి ఎగుమతులన్నీ పడిపోతాయని, యింకా అనేక ఒత్తిడిలు తీసుకువస్తే రు. 1-12-0 చేశారు. రు. 0-4-0 తగ్గించారు. ఎందుకని తగ్గించాల్సి వచ్చింది ?

ఈ వేజ్‌బోర్డు రిపోర్ట్సు శాసన సభ్యులకు అందజేయలేదో, అడ్వయిజరీ కమిటీలకు యివ్వలేదా అనేదికాదు. వీటిని ప్రజలముందు పెట్టడానికి ఎందుకు ప్రయత్నించలేదు? సెంట్రల్ గవర్నమెంటు వేజ్‌బోర్డు రిపోర్టు ప్రకటిస్తున్న విధముగా మన ప్రభుత్వం కూడా ఎందుకు ప్రకటించదు ! M. L. As కు కూడా అందుబాటులో లేవు. అడ్వయిజరీ కమిటీలలో ఉన్నవారు చూస్తే చాలా ! కనుక వాటిని అందరికీ అందుబాటులోకి వచ్చేట్లు యిప్పటికైనా చేయాలి, ఆ సిఫార్సులు వెంటనే అమలుచేయాలి.

అదేవిధంగా నేషనల్ ఎంప్లాయ్‌మెంటు సర్వీసు పెట్టాము అన్నారు. నేను గత సంవత్సరం కూడా మంత్రిగారి దృష్టికి ఒక విషయము తీసుకురావడము జరిగింది. జిల్లా స్థాయిలోను, రాష్ట్ర స్థాయిలోను నియమిస్తున్న సంఘాలలో AP CTC కి ప్రాతినిధ్యం వుండడంలేదు.

శ్రీ బసవమానయ్య : అధ్యక్షా, 'కోరం' లేదు. (కోరం బెల్ మ్రోగినది)

శ్రీ పి సుందరయ్య : అయితే ప్రతి సంఘంలోను దీనికి ప్రాతినిధ్యం వుండాలని మేము కోరడంలేదు. Government of India Validation of Membership ను బట్టి కేంద్ర కార్మిక సంఘాలలో ఎక్కువ సభ్యత్వం వుంది. అందుకు సంబంధించి లెక్కలుకూడా వున్నాయి. నేను గత సంవత్సరం చెప్పిన తరువాత అదనంగా కొన్ని కమిటీలలో ప్రాతినిధ్యం యిచ్చినమాట వాస్తవమే. అన్నింటిలోకి ఎందుకు యివ్వరనేది నా ప్రధానమైన విమర్శ.

వేజ్ బోర్డులు చేసిన నిర్ణయాలున్నాయి. ఈ నెలాఖరులోపల తిరిగి సమావేశం వుందని, ఆ తరువాత అన్ని నిర్ణయాలు అమలు జరపడానికి కృషి చేస్తామని మంత్రిగారు అన్నారు. అందుకు సంతోషం.

*వ్యవసాయశాఖమంత్రి (శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి) : ఈవాళ పత్రికలో కేంద్రప్రభుత్వం దీనిని లీగలైజ్ చేయాలని, స్టాట్యుటరీ పవర్స్ యివ్వాలని యోచిస్తున్నట్లు వార్త వచ్చింది.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : నేను పత్రికలో చూసిన దానినిబట్టి — కేంద్రం, స్టాట్యుటరిరైటు యివ్వాలనే పద్ధతి ఆక్టులోకి తీసుకురావడం దురదృష్టకరం. వేజ్ బోర్డు నిర్ణయాలు అమలు జరపడానికి రాయబారాలు అన్నీ అయిన తరువాత కూడ మేనేజమెంట్సు ఒప్పుకోకపోతే అప్పుడు చట్టం చేస్తాం అంటున్నారు. అది అర్థంలేని విషయము. వర్కింగ్ జర్నలిస్టు విషయములో జరిగిందేమిటో మనకు తెలుసు. వేజ్ బోర్డు ఒక నిర్ణయం యిచ్చిన తరువాత దానిని అమలు జరుపడానికి రాష్ట్రప్రభుత్వం అధికారం తీసుకుని చట్టం తీసుకురావాలి.

తరువాత, స్వతంత్రపార్టీ ఉపనాయకుడు శ్రీ రాజగోపాల నాయుడు గారు మాట్లాడుతూ 'కార్మికులకు యిది చెయ్యలేదు, అది చెయ్యలేదు' అని చెప్పారు. వారీవిధంగా చెప్పినందుకు చాల సంతోషం. పబ్లిక్ సెక్టర్‌లో ఏమీ చేయడంలేదు; ప్రైవేటు సెక్టర్‌లోమాత్రం కార్మికశాసనాలు ఎవరు అమలు చేయకపోయినా ప్రాసిక్యూట్ చేస్తున్నారు అని వారు వుదాహరణలు యిచ్చారు. దీనితో మేము ఏమాత్రం ఏకీభవించలేకపోతున్నాం. ఎందుకంటే దీనినిగూర్చి యిప్పుడు చర్చ అనవసరం. 1961 మార్చి నెలలో దీనినిగూర్చికదా మనం ఆలోచించవలసింది. లాభాలు, ఆదాయాలు చూసుకునే వారు తప్పక కార్మికుల శ్రేయస్సుకూడ చూస్తారు. ప్రజలకు జవాబు చెప్పవలసిన బాధ్యత ప్రభుత్వముపై ఎప్పుడూ వుండనేవుంది. ప్రభుత్వం ఎప్పటికప్పుడు తీసుకుంటున్న చర్యలగూర్చి చెప్పవలసిన బాధ్యతవుంది. ప్రభుత్వం చాల చేయడం లేదనే విషయం ఒప్పుకుంటున్నాం గాని, ప్రభుత్వరంగంనుండి అన్నీ ప్రైవేటురంగానికి వదిలేస్తే కార్మికులు బాగుపడతారనే విషయం ఒప్పుకోవడంలేదు. అది చాల పాతకాలపు ఆలోచన. అది సాధ్యంకూడ కాదని నేను వారికి చెబుతున్నాను.

Industrial housing ను గూర్చి చెబుతూ మంత్రిగారు 4 వేల యిళ్ళు కట్టినట్లుగా తెలియచేశారు. నేను మంత్రిగారిని సీరియస్‌గా ఆలోచించవలసిందిగా ఒక విషయం చెబుతున్నాను. 4 వేల యిళ్ళు కట్టడం వాస్తవమే కావచ్చు. కాని, ఆంధ్రదేశంలో గనులలో పనిచేసే వారు ఎంతమంది ఉన్నారు? ప్రభుత్వోద్యోగాలలో ఇళ్ళవసతిలేక బాధపడుతున్నవారు ఎంతమంది ఉన్నారు? జీవనప్రమాణం రోజురోజుకు పెరిగిపోతున్నప్పటికీ అద్దెలు ఏమాత్రం పెరగనట్లుగా 15 ఏళ్ళ క్రితం ఎంతవుందో అంతే వుందని భావిస్తున్నది మన ప్రభుత్వం. దానికి నాలుగైదురెట్లు పెరిగింది. కనీసం ప్రభుత్వం ప్రతిచోట కట్టించలేకపోయినా, ప్రతి యజమాని ఆ సౌకర్యం కల్పించేట్లు ప్రయత్నించాలి. ఒక పర్యాయం ఒక ఉద్యోగికి యిల్లు యిచ్చిన తరువాత, 20, 30 ఏళ్లు అతను వుండి, రిటైర్ అవగానే అక్కడనుండి వెళ్ళిపోవలసి వస్తున్నది. ఆ విధంగా

ఎందుకు చేయాలి ? బొంబాయివంటి నగరంలో చూడండి. అక్కడ అతనికే ఆ యిల్లు స్వంతమయే విధంగా అనేక కో-ఆపరేటివ్ సొసైటీలున్నాయి. ప్రభుత్వానికి అతను న్యాయమైన అద్దె చెల్లిస్తున్నాడు గనుక, యజమానులకు లాభం వస్తున్నది గనుక రిటైర్ అవగానే అతనిని వెళ్ళిపొమ్మనక, ఆ యిల్లు అతనికే స్వంతమయేట్లు చేయాలి. ఇది వారికి చాల ఉపయోగకరంగా కూడ ఉంటుంది.

ప్రతి ప్రాంతంలోకూడ యిళ్ళ సమస్యను ప్రభుత్వమే ప్రధానంగా తీసుకుని దానిని పరిష్కరించడానికి ప్రయత్నించాలి. కేవలం యజమానులపై పెడితే లాభంలేదు. ఆయా ప్రాంతాలలో కార్మికులకు హాస్పిటల్ సౌకర్యములు సరిగాలేవు. నేను గత పర్యాయం కొత్తగూడెంలో వీధులలో ఎలక్ట్రిసిటీ లేదని, త్రాగడానికి మంచినీటి సౌకర్యంలేదని, సిరిపూర్‌లో బూడిద వీధులు తప్ప మరొకటి లేదని తెలియజేసివున్నాను. అక్కడ సుమారు 30 వేల జనాభా వుంది. హాస్పిటల్‌లో యిన్‌పేషెంట్సుకు సౌకర్యంలేదు. దీనిపై యింతవరకు ఏమిచర్య తీసుకున్నారో తెలియదు. తెలుసుకోవలసిన బాధ్యత నా మీద వుంది, ఒప్పుకుంటాను. సభ్యుడు ఒక సూచన చేసినప్పుడు దానిపై ప్రభుత్వం తీసుకున్న చర్య ఏమిటో తెలుపవలసిన సాంప్రదాయం కూడ వున్నదని నేను తెలియజేస్తున్నాను. మంత్రిగారు ఆ రోజున చర్య తీసుకుంటామని వాగ్దానం చేశారు. ఏమిచర్య తీసుకున్నారో చెప్పమనండి. బెల్లంపల్లిలో కార్మికులు తాము పని చేసేచోటికి 4, 5 మైళ్ళు వెళ్ళవలసి వుంటున్నది. వారికి transport సౌకర్యం కల్పించవలసిందిగా నేను కోరడం జరిగింది. దానిపై యింతవరకు ఏమిచేశారో తెలియడంలేదు.

కార్మికసంఘాల ఐక్యతను గురించి కొంచెం చెప్పదలచుకున్నాను. Code of discipline గురించి, ఇవన్నీ చెబుతున్నారు. ఈ రోజున కాంగ్రెసు పార్టీ ప్రతిష్ఠలంలోను వేరే ప్రత్యేకమైన యూనియన్లు పెడుతున్నారు. పెట్టడానికి ఏమీ అభ్యంతరంలేదు. కార్మికులలో కొంతమంది కాంగ్రెసుపార్టీ వెనుక ఉన్నపుడు వారు వేరే యూనియన్ పెట్టుకోవచ్చును. కమ్యూనిస్టుపార్టీ వెనుక కొంతమంది కార్మికులుంటారు. ఉన్నప్పుడు, ఏ తగాదా అయినా వచ్చినపుడు ఒకే యూనియన్‌కు ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలని కూడా నేను అనడంలేదు. అన్ని యూనియన్ల ప్రతినిధులను పిలిచి అందరూ అంగీకరించిన ఒడంబడికను మీరు అమలుచేయండి, లేదా, ఒకే యూనియన్‌ను గుర్తిస్తాము, మిగిలినవి గుర్తించం అంటారా, సీక్రెట్ బాలట్ పద్ధతిలో కార్మికుల వోటులను తీసుకుని ఏ యూనియన్ వెనుక మెజార్టీ కార్మికులు ఉంటారో దానినే గుర్తించి, దానిలోనే

మిగిలిన కార్మికులుచేరి డెమాక్రెటిక్ పద్ధతిలో function చేసేట్లు బాధ్యత వహిస్తేనే కాని కార్మికవర్గంలో ఐక్యత ఉండదు. కార్మికుల ఐక్యతకోసం వారి శ్రేయస్సుకోసం మేము ఉన్నామా, వారిని చీల్చి వారినుంచి ఎక్కువ లాభాలు పొందడానికి ఉన్నాము అంటారా దానికి నా సమాధానం లేదు. ఒకే యూనియన్‌ను గుర్తిస్తామంటారా సీక్రెట్ బాలెట్‌ద్వారా ఎన్నిక జరిపి మెజార్టీ కార్మికులు గల యూనియన్‌ను ఏర్పాటు చేయండి లేదా, ఎవరి ఇష్టంవచ్చినట్లు వారు పెట్టుకుంటారు అంటారా, ఏ సమస్యను చర్చించవలసి వచ్చినా అందరు యూనియన్ల ప్రతినిధులను పిలిచి నిర్ణయం చేయాలి. ఆ విధంగా చేస్తేనే ప్రభుత్వం తన బాధ్యతను నిర్వర్తించినట్లు అవుతుంది. 500 చిల్లర ఉండే యూనియన్లు ఇప్పుడు 600 అయినాయని అన్నారు. ఈ సందర్భంలోనే ఇండియా ప్రభుత్వం ట్రేడ్ యూనియన్ చట్టాన్ని సవరించిన విషయంకూడ చెప్పవలసిఉంది. ప్రతి కార్మికుడు తాను కార్మికసంఘంలో సభ్యునిగా ఉండడానికి మూడురూపాయిల చొప్పున కనీసచందా కట్టాలని, అట్లా కట్టినపుడే రిజిష్టర్ అయిన సంఘంలో సభ్యునిగావుండే హక్కులు ఆ కార్మికునికి వస్తాయని చట్టాన్ని సవరించారు. వ్యవసాయ కార్మికులకు ప్రభుత్వలెక్కల ప్రకారమే ఆరునెలలకంటె పనిలేదు. మూడునెలలే పనిఉండేవారువున్నారు. పెద్ద భూస్వాములవద్ద పెద్ద రైతులవద్ద వుండే పాలెగాళ్ళు, attached labour తప్పితే daily labour దానిక్రిందకు రావడం కష్టం అవుతున్నది. ఇదిగాక పొగాకు కంపెనీలలోను, పంచదార మిల్లులలోను, బియ్యం మిల్లులలోను seasonal workers కూడ ఉంటున్నారు. అందుచేత ట్రేడ్‌యూనియన్ మువ్‌మెంట్ బలంగా ఏర్పడి వారందరు సంఘటిత పడాలంటే, seasonal workers, daily workers వంటివారు కూడా సంవత్సరానికి రు. 3 లు కట్టాలి. అది సాధ్యమయ్యేపనికాదు. అందుచేత four annas for every month of employment or three rupees అని పెడితే బాగుంటుంది. ఈవిషయాన్ని ప్రభుత్వం నోటిఫికేషన్‌ద్వారా clarify చేయగలిగితే చేయండి; లేదా, అమెండింగ్ బిల్లు తెచ్చిఅయినా ఆంధ్రప్రదేశ్ సంబంధించినంతవరకు ఆరకంగా పెడితే వీలుగావుంటుంది. మూడునెలలు పనివుంటే మూడు పావులాలు ఇచ్చి సభ్యుడుగా అవుతాడు. అపుడే సరిగా ట్రేడ్‌యూనియన్ ఏర్పాటు చేసుకోవడానికి వీలుఅవుతుంది. లేకపోతే మూడురూపాయిలు వసూలుచేసినట్లు కాగితంలో చూపి పొరపాటులెక్కలు వ్రాయవలసి ఉంటుంది. పనిలేనివానినుంచి నెలకు నాలుగణాలు వసూలుచేయడం సాధ్యంకాదు. దీనిని ఆలోచించాలని కోరుతూ ముగిస్తున్నాను.

*శ్రీ కె. ఎల్. నరసింహారావు (ఇల్లందు - జనరల్) : మంత్రిగారు ప్రారంభించేముందు ఒక్క విషయం, Integrated Act for shops and establishments తీసుకు వస్తామని చెబుతూ గెజెట్‌లో ఒక బిల్లును పబ్లిష్ చేశారు. కాని అది ఇంతవరకు House ముందుకు రాలేదు. దానివల్ల కార్మికులు ఇబ్బంది పడుతున్నారు. ఆ చట్టాన్ని ఎప్పుడు తెస్తారో తెలపాలని కోరుతున్నాను. హోటల్ వర్కర్ల wages enquiry కొరకు ఒక కమిటీని వేశారు. దానిపై unanimous report ఇచ్చారు. Wage Board లేకపోతే నేమి, రిపోర్టు ఇస్తే accept చేస్తాము చాలును అన్నారు. ఇపుడు Wage Board create చేసి యీ పాయింట్లను వారికి refer చేసి వారి రిపోర్టును చూచిన తరువాత ఆలోచిస్తాము అంటున్నారు. వర్కర్లు ఇబ్బంది పడుతున్నారు కాబట్టి ఈ విషయమై ప్రభుత్వ attitude వివరించాలని కోరుతున్నాను.

*శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి: అధ్యక్షా, ఈ Miscellaneous Demand కు సంబంధించి గౌరవసభ్యులకు అందించినదానిలో రెండవ ప్రణాళికా కార్యక్రమం, ముఖ్యంగా లేబరు డిపార్టుమెంటుకు సంబంధించినంతవరకు ఏ తీరుగా కార్యక్రమాలు జరుపబడ్డాయో, మూడవ ప్రణాళికలో ఈ కార్యక్రమాలు విస్తృతం చేయడానికి కార్మికుల సంక్షేమం కొరకు ఏ విధంగా కార్యక్రమాలు జరుగబోతున్నాయో క్లుప్తంగా మనవిచేశాను. ఇపుడు దాదాపు 10, 12 మంది గౌరవసభ్యులు తమ అమూల్యాభిప్రాయాలు చెప్పారు. ప్రతిపక్షనాయకులు, కార్మికనాయకులు—వీరందరు విమర్శనాపూర్వకంగాను నిర్మాణాత్మకంగాను చేసిన సూచనలను వినడానికి అవకాశం దొరికింది. ఆ సూచనలను వీలైనంతవరకు సేకరించి త్వరితగతిలో అమలులో పెట్టడానికి ప్రభుత్వం తప్పకుండా ప్రయత్నం చేస్తుందని మనవి చేస్తున్నాను. ప్రథమ ద్వితీయ ప్రణాళికలలో పారిశ్రామిక రంగంలో మన రాష్ట్రానికి ఎక్కువ ప్రాముఖ్యత రాకపోయినా నిరుద్యోగ సమస్యను నిర్మూలించడానికి తృతీయ ప్రణాళికలో భారీపరిశ్రమలను, పిల్లలమఱ్ఱి వెంకటేశ్వర్లుగారు చెప్పినట్లు, యీ రాష్ట్రానికి తేవాలని ప్రత్యేకంగా ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రయత్నము చేస్తూనే ఉన్నారు. ఆ విధంగానే Heavy Electricals కాని Synthetic Drug Factory కాని రాజమండ్రి పేపరుమిల్సు విస్తృతం చేయడం కాని ఆలోచనలో ఉన్నాయి. ఈ twin cities లో నిరుద్యోగము చాలవరకు యీ పరిశ్రమలు వచ్చినట్లయితే నిర్మూలన కావడానికి అవకాశం ఉందని మనవిచేస్తున్నాను. పబ్లిక్ సెక్టరులోనే కాకుండా ప్రయివేట్ సెక్టరులో కూడ ఎన్నోసంస్థలు అమలులోనికివస్తున్నాయి. కార్మికులు, వారి సంక్షేమాన్ని గురించిన చట్టాలలో మార్పులు తేవాలని

ప్రయత్నం జరుగుతూనేఉంది. కాని మనం ఆశిస్తున్నంతగా పూర్తి ఫలితం రావడం లేదనే విషయం నేను అంగీకరిస్తాను. ఆర్థిక ఇబ్బందులవల్ల అక్కడక్కడ అనేక చిక్కులు వస్తున్నాయి. కాని కార్మికులకు అన్యాయం చేయాలని కాని ద్రోహం చేయాలని కాని వారి కష్టానికి తగిన ఫలం ఇవ్వకూడదనికాని ప్రభుత్వానికి అభిప్రాయం లేదు. కార్మికుల కష్టానికి తగిన ఫలితం గిడుతున్నదా, లేదా, వారి పిల్లలకు ఏ విధంగా చదువు చెప్పిస్తే బాగుంటుంది, వారి ఆరోగ్యపరిస్థితులను ఏ విధంగా కాపాడాలి, వారి సంక్షేమం కొరకు సతీరుగా ఏర్పాటుచేయాలి ఇవన్నీ సరిగ్గా చేయాలనే మా అభిప్రాయం. శక్తి ఉన్నవాడు శక్తి లేనివానికి అన్యాయం చేయడమనేది సంఘంలో సామాన్యంగా జరిగే విషయం. అటువంటి అన్యాయాన్ని అరికట్టడానికి చట్టంలో ఏ విధంగా మార్పులు తేవాలి, శక్తిహీనులకు శక్తి కలిగించే పరిస్థితి ఏ విధంగా చేయాలి—ఇవన్నీ దృష్టిలో పెట్టుకునే చట్టాలలో మార్పులు తీసుకువస్తున్నామని మనవి చేస్తున్నాను. కార్మికుల వర్కింగ్ కండిషన్సులో జీతాలలో ఎటువంటి అవకాశాలు కల్పించాలనే విషయమై కూడ ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. కార్మికులకు రాను రాను హక్కులు హెచ్చు ఇవ్వాలనే ఆలోచన జరుగుతోంది. మీరు సంఘాలు పెట్టుకోండి; వాటిని రిజిష్టర్ చేసుకోండి; వాటిద్వారా మీ న్యాయమైన కోరికలు తీర్చుకొనే ప్రయత్నం చేయండనే ఉద్దేశంతో అందుకు తగిన మెషినరీ క్రియేట్ చేయడం జరుగుతోంది. Conciliation ద్వారా ముఖాముఖి చర్చించుకుని తేల్చుకుంటే బాగుంటుంది; ఒక పరిశ్రమ బాగుపడాలంటే, ఉత్పత్తి హెచ్చు కావాలంటే, అన్నిరంగాలలో కొరత తీరాలంటే ఈ విధమైన సామరస్యం ఇరుపక్షాల ఉండాలి. మానేజిమెంట్, కార్మికుల ప్రతినిధులు ముఖాముఖి చర్చించుకునే ప్రయత్నం చేయాలనే Conciliation Boards create చేశాము.

ఇరుపక్షాలమధ్య సుహృద్భావం ఏర్పరచడానికి ప్రయత్నం జరుగుతోంది. అది కానప్పుడు రాజీచేయడానికి ప్రయత్నం జరుగుతోంది. ప్రత్యేకంగా లేబరు శాఖయొక్క పని ఇరుపక్షాల మధ్య సామరస్యం సాధించడానికి ప్రయత్నము చేయడమే. సామరస్య విధానము ఒకప్పుడు విఫలమైనప్పుడు ప్రత్యేక న్యాయస్థానములకు సతీరుగా పంపించాలో ఈ సందర్భంలో చెప్పనవసరం లేదు కార్మికుల సంక్షేమం గురించి ప్రత్యేకంగా మెట్టుపైన మెట్టుపెట్టి ప్రయత్నం చేయడము జరుగుతోంది. సామరస్యం లేనప్పుడు కోర్టులకు వెళ్లగా వచ్చిన తీర్మానాలను అమలు పెట్టడానికి మెషినరీని క్రియేటు చేయడం జరుగుతోంది. దాని కొరకు ప్రత్యేకంగా స్పెషల్ ఆఫీసరును ఏర్పాటుచేశారు. రాజగోపాల

నాయుడుగారు చెప్పినట్లు వారి hands strengthen చేయడానికి సిబ్బంది ఇవ్వాలన్నారు. వాస్తవమే. మూడవ ప్రణాళికాకాలంలో అవార్డ్సు వచ్చినవి సక్రమంగా అమలు జరుగుతున్నాయో లేదో ఆలోచనచేసి తగు చర్య తీసుకుంటూ లోటు ఉంటే సవరించడానికి ప్రయత్నం జరుగుతుందని కూడ తమ ద్వారా మనవిచేస్తున్నాను. తగాదాలు వచ్చినప్పుడు కోర్టుకు పోయి అక్కడ కాకపోతే హైకోర్టు తరువాత సుప్రీంకోర్టుకు ఈ విధముగా పోతే కార్మికులు శక్తిలేనివారు నష్టపడతారు. కనుక కోర్టు బయటనే కన్సిలియేషన్ మెషనరీని జిల్లా కేంద్రంలో ఏర్పాటు చేయడానికి లేబరు కమీషనరు, అసిస్టెంటు కమీషనరు ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. వాటిలో ప్రత్యేకంగా నేనుకూడ వెళ్ళి ప్రత్యక్షంగా జోక్యం కలిగించుకొని ఉభయపార్టీలను పిలిపించి సమావేశాలు జరిపాము. ట్రైపార్టైట్ కమిటీస్ ఏర్పరచి సామరస్యంగా పరిష్కారం చేసుకోకపోతే, సానుభూతి ఉండదు అనే వార్నింగు యివ్వడము జరిగింది. ఈ సందర్భంలో కేంద్రంనుంచి వచ్చిన సూచనలను గమనించి భారతదేశంలోని మిగత రాష్ట్రాలలో అవలంబిస్తున్న విధానం చూచి ఆ విధముగా వ్యవహారం జరుగుతోందని మనవి చేస్తున్నాను. శాంతియుతంగా తగాదాలు పరిష్కారం చేయడంలో అందరూ అంగీకరించిన Code of discipline ను అమలులో పెట్టడానికి ప్రయత్నం చేయడము, ఎక్కడైనా లోపాలు వచ్చినప్పుడు సవరించడానికి ప్రయత్నము చేయడం జరుగుతుందని మనవి చేస్తున్నాను. అంతే కాకుండా ప్రతిపక్ష నాయకులు ఒక ఇండస్ట్రీకి ఒకే యూనియన్ ఉండాలన్నారు. అది అందరూ ఒప్పుకొన్న విషయమే. దీనిగురించి అన్నిపార్టీలు ఒక అభిప్రాయానికి వచ్చి ఒక పరిశ్రమలో మేజర్ యూనియన్ అధికారంలోనికి వచ్చిన తరువాత సామరస్యముగా ఉండాలి. అంతేగాని రైవల్ యూనియన్సు ఉంటే ఒక విధమైన కల్మషము, అనైక్యత కార్మికులలో ఉంటుంది. ఆ విధముగా అన్నిరాజకీయ పార్టీలకు సంబంధించిన సమావేశములో స్టేటు లేబరు అడ్వయిజరీ కమిటీలో ఒప్పుకొన్నారు. రాజకీయపార్టీలు ప్రజాస్వామ్య సూత్రాలను అంగీకరించి వ్యవహారము జరిపితే సక్రమంగా జరుగుతుందని మనవి చేస్తున్నాను. గౌరవ సభ్యులు చాలమంది మాటలాడుతూ పబ్లికు సెక్టారులో ఒక విధముగా ప్రైవేటు సెక్టారులో ఒకవిధంగా విచక్షణ చూపడం జరుగుతోందన్నారు, నిబంధనలు సక్రమంగా అమలు జరగడము లేదని దృష్టికి తీసుకువచ్చారు. ఈమధ్య గుల్జారీలాల్ నందాగారు సుస్పష్టంగా చెప్పడం జరిగింది. పబ్లికు సెక్టారులో గాని ప్రయివేటు సెక్టారులో గాని వివక్ష చూపించకుండా వ్యవహారం జరిపించాలని వారు చెప్పారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆ విధముగా జరిపించడానికి ప్రయత్నం చేస్తోంది. అయితే అక్కడక్కడ చిక్కు వస్తున్నమాట వాస్తవమే, ఏమైనా రికమెండేషన్సును అమలు

పెట్టడంలో జాప్యము జరుగుతున్నమాట వాస్తవమేనని ఒప్పుకోక తప్పదు. పరిశ్రమలశాఖ ఆర్థికశాఖ అని వేరువేరుగా ఉన్నాయి. పరిశ్రమల శాఖవారు ఫైనాన్సు శాఖవారిని సంప్రదించవలసి వస్తోంది. సంప్రదింపులలో జాప్యము జరుగుతోంది. అంతేగాని పబ్లికు సెక్టారులో కార్మికులకుఅన్యాయం చేయాలని ప్రభుత్వానికి లేదు. దాని విషయంలో పబ్లికు వర్క్సుశాఖ చీఫ్ ఇంజనీరును శక్రటరీలను పిలిపించి ఎంతవరకు ఇంప్లిమెంటేషను కాలేదో చర్చించాము. ధవళేశ్వరం వర్కుషాపు సీతానగరం వర్కుషాపు గురించి ఆలోచించాము. నేను ఫైలులో వ్రాశాను. ఒక తేదీ నిర్ణయించి ఆ తేదీలోగా తీర్మానం కాకపోతే హైలెవెల్‌లో జరుగుతుందని చెప్పడం జరిగింది. తప్పకుండా సాధ్యమైనంత త్వరితగతిని అమలుజరిపే ప్రయత్నం జరుగుతోందని మనవి చేస్తున్నాను. ట్రైపార్టైట్ కమిటీలు సమావేశపరచి సాధ్యమైనంతవరకు సామరస్యం ఏర్పడడానికి ప్రయత్నం జరుగుతోంది. హనుమంతరావు కమిటీ రిపోర్టు పేకమిటీ రిపోర్టు వీటన్నిటిని ఏ తీరుగా ఒప్పందం జరిగిందో వాటిని అమలులో పెట్టడానికి ప్రభుత్వం ప్రయత్నం జరుగుతూనే ఉంది. రాజమండ్రి పేపరు మిల్లులో ప్రత్యేకంగా కృషి జరిగింది. జాప్యం జరుగుతున్నమాట వాస్తవం. దానిని తీసివేయాలని ప్రయత్నంజరుగుతుందని మనవిచేస్తున్నాను. కొన్నింటిలో కేటగరైజేషను, రివిజన్ ఆఫ్ వేజెస్ గురించి వెంకటస్వామిగారు కలపిచ్చినట్లు నాగార్జునసాగర్ విషయంలో బోధన్ చక్కెర ఫ్యాక్టరీకి సంబంధించి ఎంప్లాయిస్ యూనియన్ అధ్యక్షుడు గిరిగారు వచ్చారు. వీరందరి ట్రైపార్టైట్ మీటింగు జరిపి వారికి న్యాయంగా రావలసిన హక్కులను కలిగించడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నాం, రెండు మూడు సమావేశాలు జరిగాయి. పరిశీలనలో ఉంది త్వరగా చేయాలని ఆ శాఖలోని ముఖ్యోద్యోగులకు చెప్పడం జరిగింది. నైజాము షుగర్ ఫ్యాక్టరీ, బ్రూక్‌బాండ్‌కి సంబంధించిన విషయాలు పరిశీలనచేసి త్వరితగతిని న్యాయం ఇప్పించడానికి ప్రయత్నం జరుగుతోందని మనవి చేస్తున్నాను. రాష్ట్రస్థాయిలో కొన్ని కమిటీస్ పెట్టడం జరిగింది. స్టేటు లేబర్ అడ్వయిజరీబోర్డు, **Evaluation and Implementation Committee** పబ్లికు సెక్టారులోను ప్రయివేటు సెక్టారులోను ఏర్పరచి కోర్టునుంచి వచ్చిన తీర్మానాలను అమలులోకి తేవడానికి ప్రయత్నం జరుగుతోంది. అన్నిటికంటె ముఖ్యంగా పబ్లికు సెక్టారులో గాని ప్రయివేటు సెక్టారులోగాని విచక్షణ చూపించాలనే అభిప్రాయం కార్మికశాఖకు లేదని జాప్యమును తొలగించడానికి ప్రయత్నిస్తామని తమద్వారా గౌరవ సభ్యులకు మనవి చేస్తున్నాను. అదేకాక ఇంకా కార్మికుల సంక్షేమం గురించి చట్టాలు తీసుకురావాలని ప్రయత్నం జరుగుతోంది. నేషనల్ ఫెస్టివల్ హాలిడేస్ వర్కర్సు పార్టిసిపేషన్ ఇన్ మ్యానేజిమెంటు గురించి వారు వ్రాసినమాట

వాస్తవమే. దానిని కమీషనర్ ఆఫ్ లేబరుకు వ్రాసి పంపించాము. వారు పరిశీలన చేస్తున్నారు. వజీరుసుల్తాను టుబాకో కంపెనీ అయితేనేం ఇంక రెండు మూడు పరిశ్రమలపై ప్రత్యేకంగా ప్రసరించి ఏవిధముగా సామరస్యం పెంపొందించాలని కొన్ని స్టెప్సు తీసుకుని సామరస్యం సక్రమంగా ఏర్పాటు అయితేనే తరువాత మిగతావ్యవహారం చేయవచ్చు.

కార్మికులను Board of Directors లో చేర్చుకొనడమా లేక ఏ విధముగా భాగస్వామ్యము కల్పించాలని పరిశీలనలో వుంది. Two tier negotiations విషయము సుందరయ్యగారు మనవిచేశారు. State level లోను, Local level లోను కమిటీలను పెట్టాలనిఅన్నారు. ఒక విధమైన Tri-partite Committees అనుకోండి. These Committees may be appointed and these will go into the difficulties of the workers regarding their wages, wage structure, dearness allowance, etc.

జూన్ నెలలోనో, జులై నెలలోనో ఒక సదస్సును జరిపించాలని అభిప్రాయ పడుతున్నాము. వివిధ రాజకీయపక్షాలకు సంబంధించిన వారిని మన రాష్ట్రానికి సంబంధించినవారే కాక ఇతర రాష్ట్రానికి చెందిన కార్మిక నాయకులను కూడ ఆహ్వానము చేసి ఒక సదస్సును జరిపించాలని అభిప్రాయపడుతున్నాము Tri-partite conference ఢిల్లీలో జరుగుతున్నది. Standing Committees of Labour జరుగుతున్నవి. అక్కడ తీసుకొన్న నిర్ణయాలు ఏ రాష్ట్రములో ఏ విధముగా అమలు జరుగుతున్నవని ఒక ఆత్మపరీక్ష చేసుకొనడానికి ఈ సదస్సు ఉపయోగపడుతుందని ఆలోచన చేసి ఈ సదస్సు ఏర్పాటు చేయబోతున్నాము. ఆ సదస్సులో అన్ని రాజకీయపక్షాలవారు పాల్గొనడానికి వీలువుంటుంది. Code of discipline, one industry, one union ఇవన్నీ ఒప్పుకొన్న తరువాత అవి ఎంతవరకు అమలులో పెట్టుకొంటున్నాము లేకుంటే industries లో Peace maintain చేయడానికి ఏమి ప్రయత్నము చేయాలి? ఇవన్నీ ఆలోచన చేసుకొని నిర్ణయాలు గైకొనడానికి అవకాశము, వీలు వుందని మనవి చేస్తున్నాను. Minimum wages గురించి చాలమంది గౌరవ సభ్యులు శలవు ఇచ్చారు. ఇంతవరకు minimum wages 10, 12 పరిశ్రమలలో ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. సుందరయ్యగారు శలవు ఇచ్చినట్లు ఆ date ను extend చేయాలనే ఉద్దేశముతో గత నెల 28 న ప్రవేశపెడదామని ప్రయత్నము చేశాము. వ్యవసాయానికి సంబంధించినంతవరకు, రవాణాకు సంబంధించినంత వరకు వీటన్నింటిలో ప్రవేశపెట్టాలనే ఆలోచన వుంది. ఇదివరకే కొన్ని కమిటీలు రిపోర్టులు submit చేసినవి వ్యవసాయానికి.

సంబంధించి. మంత్రిమండలి ముందు ఈ సమస్య వుంది. దానివిషయం ఆలోచన చేసి నిర్ణయం గైకొనబడుతుంది. Hotels, cinemas, కలపసామగ్రికి సంబంధించి కమిటీలు వేశారు. ఇంకా రిపోర్టులురాలేదు. అవి త్వరగా తెప్పించడానికి ప్రయత్నం జరుగుతుంది అని మనవిచేస్తున్నాను. Press workers విషయం చాలమంది గౌరవసభ్యులు representation చేశారు. Automobile engineering, Metal foundary ఉప్పుకు సంబంధించిన పరిశ్రమలను ఈ schedule లో ఏర్పాటుచేయాలని ఆ తీరుగా ఏర్పాటుచేసిన తరువాత వాటికి కూడ minimum wages తీసుకొనిరావాలనే ప్రయత్నము జరుగుతోందని మనవిచేస్తున్నాను. పంచదార మిల్లులకుసంబంధించిన Wage Board ఈమధ్యనే రిపోర్టు submit చేసినది ఆ రిపోర్టు వచ్చి 3, 4 రోజులే అయింది. దాని విషయములో ప్రయత్నము చేయాలి. Cement, Textiles విషయాలలో ప్రత్యేక సమావేశాలు జరిపి statutory forces లేకపోయినప్పటికి కేంద్రప్రభుత్వము వాటిని ఆమోదించినది కనుక వాటిని తు చ అమలుచేయాలని ప్రయత్నము చేయడం, కొంతవరకు సఫలీకృతం కావడం జరిగింది. కాని కొంతమంది అడ్డంకులు కలుగచేయడానికి ప్రయత్నం చేయడం జరుగుతోంది. వాటిని తీసివేయడానికి తగిన చర్యలు రాష్ట్రప్రభుత్వము గైకొంటుంది దానికి కానపుడు statutory force ను కల్పించడానికి ప్రయత్నము జరుగుతుంది. Statutory force ద్వారా అమలుచేయించి retrospective effect నుంచి ఇవ్వడానికి ప్రయత్నము జరుగుతోందని మనవిచేస్తున్నాను. Shops and Establishments కు సంబంధించినంతవరకు తెలంగాణా ఆంధ్రలో వేరువేరుగా వున్న చట్టాలను ఏతీరుగా సమన్వయము చేయాలని ప్రభుత్వమాలోచనలో వుంది. వాటిని అమలుచేయడం జరుగుతుంది. వాటిని సమన్వయం చేసే ఆర్డర్సు వేసినామని మనవిచేస్తున్నాను. త్వరలో దానిని అసెంబ్లీలో ప్రవేశపెట్టడం జరుగుతుంది. సంక్షేమ కేంద్రాల స్థాపనవిషయం మనవిచేస్తాను. సంక్షేమ కేంద్రాలలో కార్మికుల బాగోగులకు సంబంధించినంతవరకు వినోద విజ్ఞాన వికాస కార్యక్రమాలు ఏతీరుగా జరుపగలుగుతామో అని ఆలోచిస్తున్నాము. వారిలో ఒకవిధమైన చైతన్యం రావాలి. అటువంటి సంక్షేమ క్షేత్రాలు ఏర్పాటుచేసి 3 వ ప్రణాళిక దానికి దోహదం చేయాలనే అభిప్రాయము వుంది. ప్రతిపక్షనాయకులు కలవు ఇస్తూ గ్రంథాలయాల విషయములో తక్కువ డబ్బు ఏర్పాటుచేశారని అన్నారు. డబ్బు ఇబ్బందివల్ల తక్కువచేయడం గాని వాము యాపముగా చేసి ఏదో cheap popularity సంపాదించాలని కాదు.

*శ్రీ బి. ఎల్లారెడ్డి (బుగ్గారం) : అధ్యక్షా, కొన్ని Wage Boards విషయము పేర్కొన్నారు. బీడీ కార్మికుల విషయములో కూడ ఒక Minimum

wage Board ఏర్పడినట్లు, అది ఒక రిపోర్టు submit చేసినట్లు తెలిసింది. అంతా Unanimous గా submit చేసినట్లు తెలిసినది. ఆ recommendations ను గవర్నమెంటువారు ఎంతవరకు అమలుచేయడానికి ఆలోచిస్తున్నారు ? ఆ రిపోర్టును ఇంతవరకు publish చేయలేదు. ఆ రిపోర్టును ఎప్పుడు publish చేస్తారు. ఆ విషయము కాస్త శలవు ఇవ్వాలి.

శ్రీ యస్. రామచంద్రారెడ్డి : పొగాకుకు సంబంధించినంతవరకు బీడీ కార్మికులు వగైరాలు దానిలోకి వస్తారనుకొంటాను. ప్రభుత్వము నిర్ణయాలు గైకొన్నది. Orders ను pass చేయడం జరిగింది. అవి printing press లో వున్నవని అనుకొంటాను. దానిలో కొంత తప్పుచేశారని కొంతమంది గౌరవ సభ్యులు చెప్పారు. రు. 2-4-0 వున్నదానిని రు. 2లు చేశారు అని, స్త్రీలకు 1-12-0 చేశారని చెప్పారు. ఈ విషయము క్లుప్తముగా మనవిచేస్తాను. కార్మికుల సంక్షేమము తప్పకుండా దృష్టిలో వుంచుకోవలసినదే. దానిని అనుసరించి ఆ నిర్ణయం గైకొనబడింది. మనము ఏ పరిస్థితులలో వున్నాము అనే ఆలోచన చేసుకోవాలి. ఇప్పుడు I. L. T. D. Company వారు వున్నారు, National Tobacco Company వారున్నారు. B. T. I. Company వారున్నారు. వారు ఒక స్థాయిలో rates ఇస్తున్నారు. చిన్న వ్యాపారస్థులు చాలమంది వున్నారు. వారికి వీరితో పోటీవడే అవకాశములేదు, శక్తి లేదు ఈ తీరుగా వేతనాలు హెచ్చు చేసినట్లయితే వారు ఒకవిధమైన పోటీ తీసుకొనివచ్చి హెచ్చుగా wages పెట్టడము జరుగుతుంది. దానివల్ల చిన్న వ్యాపారస్థులకు ఇబ్బంది కలుగుతుంది. వారందరు ఒక representation తీసుకొనివచ్చారు. "ఈ తీరుగా చేసినట్లయితే I. L. T. D. monopoly అవుతుందేమో ? ఇదివరకే ఎగుమతి, grading ఇవన్నీ వారిచేతులలో వున్నవి. వారు హెచ్చు లాభాలు సంపాదించడానికి అవకాశము వుంది" అని తగ్గించడం జరిగింది. కొంతవరకు చిన్న పరిశ్రమలు exist కావాలని ఆ తీరుగా చేయడం జరిగింది. కాని ఏదో తగ్గించాలని ఉద్దేశంకాదు. ఇతర రాష్ట్రాలలో ఏ తీరుగా రేట్సు వున్నవో తెప్పించుకొన్నాము. ఇతర రాష్ట్రాలయొక్క అభిప్రాయాన్ని దృష్టిలో వుంచుకొని మన రాష్ట్రములోని పరిస్థితులను దృష్టియందుంచుకొని చేయడం జరుగుతుందని మనవిచేస్తున్నాను.

దానిని ఇంప్లిమెంట్ చేసే విషయం గురించి నాలుగైదు రోజుల క్రిందట ఒక ప్రశ్నకూడా వచ్చింది. దానిని త్వరితగతిని అమలు చేయడానికి ప్రయత్నం జరుగుతుందని చెబుతున్నాను. ఇన్‌స్టిట్యూషన్ ఆఫ్ ఇండస్ట్రియల్ సేఫ్టీ అండ్ ప్రొడక్టివిటి భవనం కట్టాలనే ప్రయత్నం జరుగుతున్నది. దానికి ముఖ్యమంత్రి

గారు శంకుస్థాపన చేశారు. దానికి లక్షరూపాయలు కేటాయించటం జరిగింది. కొన్ని ఇండస్ట్రీస్ నుండి 45, 50 వేల రూపాయలవరకు వసూలుచేయటం జరిగింది. ఆ భవన నిర్మాణం త్వరగా పూర్తయితే కార్మికులకు తమ పనులు ఏవిధంగా చేయాలి ? తమ బాధ్యతను ఏవిధంగా చూసుకోవాలి ? ఉత్పత్తిని ఏవిధంగా పెంచుకోవాలి ? అనేవి మోడల్స్‌ద్వారా వారికి ప్రత్యక్షంగా చూపించటానికి అవకాశం వుంటుంది. ఆ భవనాన్ని త్వరితగతిని పూర్తిచేయడానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. సుందరయ్యగారు చెప్పిన విషయంతో నేను పూర్తిగా ఏకీభవిస్తున్నాను. మినిస్టీరియల్‌తో కాకుండా లేబర్‌కు ప్రత్యేక డిమాండు వుంటే బాగుంటుందని నేను గత సంవత్సరమే ముఖ్యమంత్రిగారికి చెప్పాను. వచ్చే సంవత్సరానికి ఆ విభజన జరిగేటట్లు ప్రయత్నిస్తామని మనవి చేస్తున్నాను. నేషనల్ ఎంప్లాయీస్ సర్వీసెస్‌కు సంబంధించి ప్రతిపక్షనాయకులు చెప్పారు. ప్రాతినిధ్యం హెచ్చుచేసి ఇవ్వటం జరిగింది. ఇప్పుడుకూడ వారి సూచన దృష్టిలో వుంచుకొని ఎక్కడెక్కడ న్యాయంగా ఏ ఇండస్ట్రీస్‌లో ఎవరికి ప్రాతినిధ్యం ఏవిధంగా ఇవ్వాలో ఆలోచించి ఆవిధంగా చేయటం జరుగుతుందని మనవిచేస్తున్నాను. వర్క్‌మెన్ కాంపెన్‌సేషన్ యాక్టు విషయంలో జాప్యం జరుగుతున్నది. నాగార్జునసాగర్‌వద్ద పరిహారం ఇవ్వటంలో జాప్యం జరుగుతున్నదని మిత్రులు చెప్పారు. ఇన్‌వెస్టిగేషన్‌లో ఆలస్యం అవుతున్నది. సరైన వ్యక్తికి దొరుకుతున్నదా ? అసలు వారసు లెవరు ? అనే విషయాలలో కొంత ఆలస్యం జరుగుతున్నది. శ్రీ పి. వి. నరసింహారావుగారు, బి. జి. యం. ఏ. నరశింగరావుగారు, అంజయ్యగారు, రాజగోపాల్‌నాయుడుగారు, సుదర్శన్‌గారు నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలు చేశారు. వాటి నన్నిటిని దృష్టిలో పెట్టుకొని త్వరితగతిని యాక్టును అమలు జేయించటానికి ప్రయత్నం జరుగుతుందని మనవి చేస్తున్నాను. కార్మికుల సంక్షేమానికి న్యాయం జరుగుతుందని మనవి చేస్తున్నాను.

శ్రీ జి. వెంకటస్వామి : మినిమమ్ వేజ్‌బోర్డు రిపోర్టును గురించి ఇక్కడ తెల్పితే బాగుంటుంది.

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : కొన్ని అమలు జరుగుతున్నాయి. కొన్ని రిపోర్టులు ఇంకా రాలేదు. కొన్నిటిని షెడ్యూలులో చేర్చుతున్నాము. చేర్చిన తరువాత కమిటీ వేయటం జరుగుతుందని ఇందాకే మనవిచేశాను.

శ్రీ కె. ఎల్. నరశింహారావు : హోటల్ వర్కర్స్‌కు సంబంధించి యునానిమస్ రిపోర్టు వచ్చింది. దానిని ఎందుకు అమలు చేయటం లేదో సెలవిస్తారా ?

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : నేను చూడలేదు. చూసి త్వరితగతిని అమలు చేయించడానికి ప్రయత్నం చేస్తాను.

శ్రీమతి టి. లక్ష్మీకాంతమ్మ : వుమెన్ వెల్ ఫేర్ గురించి ఏమీచెప్పలేదు.

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : అదే చెప్పబోతున్నాను. నూటికి 53 వున్న స్త్రీల సంక్షేమానికి ప్రత్యేకంగా కేటాయింపులు జరగాలని లక్ష్మీకాంతమ్మ గారు, సుమిత్రాదేవిగారు చెప్పారు. కేవలం దీనిలో వున్న ఫిగర్ బట్టి వారికి తక్కువ కేటాయించారని వారు భావించి వుంటారు. అది సరైనది కాదు. వారికి వేరే డిపార్టుమెంట్స్‌లో కూడ కేటాయింపులు వున్నాయి. స్త్రీలు. పురుషులు అనే విచక్షత ప్రభుత్వం చూపటం లేదు. వారికి ప్రత్యేకమయిన డిపార్టుమెంటును ఏర్పాటు చేసే ప్రయత్నం జరుగుతున్నది. వారి సంక్షేమానికి కాని, సంఘంలో వెనుకబడివున్న వారికికాని, సంఘానికి దూరం చేయబడిన వారికికాని పనులు కల్పించటానికి ఆలోచనలు జరుగుతున్నాయి. అధికార వికేంద్రీకరణ చేసిన సందర్భంలో జిల్లా పరిషత్తులలో, పంచాయితీ సమితులలో స్త్రీలకు అవకాశం కల్పించాము. ఇతర రాష్ట్రాలకంటె ఆంధ్రరాష్ట్రం ముందంజ వేసి కార్యక్రమాలలో పాల్గొంటున్నది అని బైటనుండి వచ్చిన పార్లమెంట్ సభ్యులు కొంతమంది చెప్పారు.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య : స్త్రీ సంక్షేమ శాఖను రిగ్యులరైజ్ చేసి పర్మెనెంట్ చేశారా ?

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : నా కంతగా తెలియదు. బహుశాః చేసి వుంటారని భావిస్తున్నాను.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య : చాల కేడర్స్ టెంపొరరీగా వుంటున్నాయి. దానికి కారణం ఆ డిపార్టుమెంట్‌ను రెగ్యులరైజ్ చేయలేదు. వారి జీవితమంతా టెంపొరరీగా నడుస్తోంది. రెగ్యులరైజ్ చేయకపోతే పని ఎఫెక్టివ్‌గా జరుగదు. కనుక రెగ్యులరైజ్ చేయటానికి ప్రయత్నిస్తారా ?

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : ఆ విషయం ఆ శాఖకు సంబంధించిన మంత్రి గారికి చెబుతాను. నిరుద్యోగంను అరికట్టటానికి ప్రతి జిల్లాలో ఒక కేంద్రాన్ని ఏర్పాటుచేసి దానిలో రిజిస్ట్రేషన్ వగైరా చేయించి, ఎవరికి దేనిలో ఎక్కువ అభిరుచి వుంటుందో ఆ విధమైన గైడెన్స్ వారికి ఇప్పించటానికి వొకేషనల్ గైడెన్స్ ఇన్‌స్టిట్యూషన్స్ ఏర్పాటు చేయాలని, వృత్తి పరిశోధనలు చేయించి ఏ వృత్తిలో ఎంతమందిని ఇముడ్చడానికి అవకాశం వుంటుందో వారికి ఆ అవకాశాలు కల్పించాలని ఆలోచనలో వున్నాయి. జిల్లాకొక సలహా సంఘాన్ని

పెట్టి నిరుద్యోగము ఏ విధంగా అరికట్టాలో కేవలము పబ్లిక్ సెక్టార్ లో కాక ప్రైవేటు సెక్టారులో కూడ భోగట్టా సేకరించడానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతాయని మనవిచేస్తున్నాను. ఇక, బాయిలర్స్ విషయం వచ్చినప్పుడు తనిఖీ ఎలా చేయాలి? డిపార్టుమెంట్ ను ఏవిధంగా స్ట్రెన్గ్దన్ చేయాలనేది ఆలోచనలో వున్నదని మనవిచేస్తున్నాను.

ఈ విధముగా కార్మికులయొక్క సంక్షేమము గురించి వాళ్ళకు కావలసి నటువంటి విషయాలన్నింటిలో వాళ్ళ స్థాయిని ఏ తీరుగా పెంపొందించాలో దాన్ని గురించి, మరి fair price shops విషయంకూడా సభ్యులు సెలవిచ్చారు. ఆ విధంగానే, ఎక్కడెక్కడైతే industrial towns ఉన్నాయో, ప్రత్యేకంగా కొనుగోలుశక్తి, ఖర్చుఉన్నచోట్ల ఈ fair price shops ఏర్పాటుచేయడంకొంత వరకు జరిగిందని నేను మనవి చేస్తున్నాను. ఇక, Provident fund విషయం కేవలం రాష్ట్రప్రభుత్వానికి సంబంధించక పోయినా, Regional Provident Fund Commissioner వారు ఆ శాఖయొక్క మంచి చెడ్డలు చూస్తున్నారు. ఏ తీరుగా దానిని మన రాష్ట్రంలో అమలు చేయవలెననేది వారు చూస్తున్నారు. ఏమైనా exemptions వగైరా వచ్చినప్పుడు, రాష్ట్రప్రభుత్వము ఉన్నది. కాని కేంద్రప్రభుత్వం ద్వారానె ఆశాఖ పనిచేస్తున్నదని నేను మనవిచేస్తున్నాను. తరువాత Administration Report ప్రత్యేకంగా ఈ శాఖకు సంబంధించి కావాలన్నారు. అది నాకు తోచినంతవరకు వస్తే నే బాగుంటుందని నేను కూడా వారితో ఏకీభవిస్తున్నాను. As a measure of economy, దానిని కొంత వరకు ఆపుచేశారని, దానిని general report లోనే చేరుస్తున్నారని చెప్పు తున్నారు. దాని విషయము ఆలోచన చేయడము జరుగుతుందని నేను మనవి చేస్తున్నాను. ఇంతేకాక, printing press విషయం గురించి కూడా కొంత మంది సభ్యులు సెలవిచ్చారు. Government Printing press విషయంలో క్రొత్త printing press ఎట్లయినా కట్టబోతున్నాము గనుక, దాంట్లో మార్పులు ముందుగానే చేస్తే దానివల్ల నష్టము వస్తుంది. గనుక ఆ విధంగా తీసుకురావడము జరగలేదు. Adequate ప్రాంతములో ఆ Printing Press కట్టడానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. దానికి plans తయారైనాయి. త్వరితగతిని ఆ Printing Press భవనాలు కట్టినట్లయితే, కార్మికులకు కావలసిన సదుపాయాలు, వారి మంచిచెడ్డలు చూడడానికి అవకాశము ఉంటుంది. Canteens వగైరా ఏర్పాటుచేయడము జరుగుతుంది. ఈ మధ్యనే అక్కడ పనిచేసే కార్మికులు అందరుకూడా ఆ canteen ను మేమే నడిపించు కొంటాము, మీరు నడపవలసిన అవసరము లేదని వాళ్లే volunteer గా

ముందుకు వచ్చారు. నాచేతనే వాళ్ళు దానికి ప్రారంభోత్సవము చేయించుకొన్నారు. ఆ విధంగా canteen అక్కడ నడుస్తున్నదని మనవి చేస్తున్నాను. ఇక coal mines transport విషయం, అక్కడ వాళ్ళ housing విషయం సుందరయ్యగారు చెప్పారు. వారు చెప్పిన తరువాత నేను కొత్తగూడెం mines కు, బెల్లంపల్లి mines కు వెళ్ళి అక్కడ పరిస్థితులను చూచాను. అక్కడ కార్మికులకు housing facilities కావలసిందేగాని, కొన్ని ఇబ్బందుల వల్ల అది జరగలేదు. నేను ప్రత్యేకంగా బెల్లంపల్లి mines కు వెళ్ళినపుడు, అక్కడి పరిస్థితులను చూచి ఒక రిపోర్టుకూడ వ్రాసి పంపించాను, వాళ్ళకు housing facilities రాకపోకల సౌకర్యాలు సక్రమంగా లేవు. అవి తప్పకుండా హెచ్చించవలసిందని ఆ General-Manager తో లేక Operative Director తో వాళ్ళను పిలిపించి చెప్పడంకూడ జరిగింది. దానికి సాధ్యమైన చర్యలు తీసుకోబడుతాయని మనవిచేస్తున్నాను. రాకపోకల సౌకర్యాల విషయంలో, గత సంవత్సరం సుందరయ్యగారు చెప్పిన తరువాత దానికి ప్రత్యేక శ్రద్ధతీసుకొని కొంతవరకు ఆ సౌకర్యం హెచ్చించడం జరిగింది. గతసంవత్సరం కొత్తగూడెం, రామవరం ప్రాంతంలో 66 trips జర్గుతూవుంటే, ఇప్పుడు దానిని 82 tripsచేయడం జర్గింది. వచ్చేనెలనుంచి 8బస్సులనుంచి 12 బస్సులకు హెచ్చించాలని ఆ విధముగా ప్రభుత్వం జరుగుతున్నవి. రామగుండం, మరి కల్యాణకం ఇటు బెల్లంపల్లి ప్రక్క వెళ్ళడానికి అక్కడ రాకపోకల సౌకర్యాలు చేయించాలనే ప్రయత్నం జరుగుతున్నదని మనవిచేస్తున్నాను. ఇంకా గౌరవసభ్యులు చేసినటువంటి సూచనలన్నీ దృష్టిలో ఉంచుకొని, కార్మికుల శ్రేయస్సును దృష్టిలో ఉంచుకొని, మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళిలో తప్పక వాళ్ళకు న్యాయం జరుగుతుందని, కార్మికులకు ఎదో ద్రోహం చేయాలనే ఉద్దేశం లేదని మనవిచేస్తున్నాను. అంచులో పరిశ్రమలకు సంబంధించి, ముఖ్యమంత్రిగారు ఆ శాఖను నిర్వహిస్తున్నారు గనుక, దానితోటి వారికి హెచ్చుగా సంబంధం ఉంటుంది గనుక, వారు కార్మికుల వర్గంనుంచి వచ్చినవారు గనుక, కార్మికులకు తప్పకుండా న్యాయం జరుగుతుంది. అన్యాయం జరగదు. సానుభూతితో వారి విషయము పరిశీలిస్తామని ఇంతకుముందే వారు చెప్పారుకూడ.

శ్రీ వెంకటస్వామి : నాగార్జునసాగర్ విషయంలోకూడ అక్కడ విషయాలు గురించి సెలవిస్తే బాగుంటుంది.

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : దానివిషయం చెప్పవలసిన అవసరంలేదు. ప్రత్యక్షంగా అది చూస్తున్న విషయమే. అది గౌరవసభ్యులకు తెలుసును.

డిప్యూటీ స్పీకర్ : మంత్రిగారు ఉపన్యాసం పూర్తి అయిన తరువాత, అనుమానాలేమైన ఉంటే తరువాత అడగవచ్చు. మధ్యమధ్యలో అడగడం మంచిదికాదు. దయచేసి కూర్చోండి.

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : ఉపన్యాసంతోటి తృప్తిపడవద్దు అని వెంకటస్వామిగారికి మనవిచేస్తున్నాను. ప్రత్యక్షంగా తీసుకొన్న చర్యలు వారికి తెలుసును, మనము చూశాము. అక్కడికి, నాగార్జునసాగర్ కు వెళ్ళి Chief Engineer ను పిలిపించడం జరిగింది. ఆ శాఖామాత్యులతోటి సంప్రతింపులు జరుగుతున్నాయి. ఆ విధంగా కార్మికుల సంక్షేమం గురించి తప్పకుండా న్యాయం, జరుగుతుంది.

శ్రీ వెంకటస్వామి : చూచింది నిజమేగాని, అది ఇంకా అమలుజరగడము లేదు.

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : క్రియలేకుండా అమలు ఎట్లు జరుగుతుందో నాకు అర్థం కావడంలేదు. దానికి ఏమైతే preliminaries ఏమైతే ఉన్నాయో అవన్నీ కావాలి. చర్చలు, సంప్రతింపులు కావాలి. ఆర్థికస్తోమతు కలుగజేయాలి. ఆ శాఖకు సంబంధించిన వారిని పిలిపించాలి. అవన్నీ తప్పకుండా జరుగుతాయి. వారికి అదంతా బాగా తెలుసు. ఈమధ్య తాండూరుకు పోవడము జరిగింది. అక్కడ కూడ minimum wages ఏదో కావాలని చెప్పారు, ఇదంతా కూడ త్వరితగతిని చేయించడానికి ప్రయత్నం జరుగుతున్నది. వారికి న్యాయం జరుగుతుందని మిత్రులందరికి తమద్వారా మనవిచేస్తున్నాను. కనుక ఈ demand లో ఉన్నవి. ఏకగ్రీవంగా గౌరవసభ్యులందరు pass చేయాలని. cut motions అన్నిటినీ ఉపసంహరించుకోవాలని నేను ప్రతిపక్షానికిమనవిచేస్తూ సెలవుతీసుకుంటున్నాను.

شری ٹی۔ انجیا ۔ ورکرس کے بارے میں منسٹر صاحب نے کچھ نہیں کہا ۔ کیا منسٹر صاحب ورکرس کو کچھ ایجوکیشن الونس دینگے ؟

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : Workers' education విషయం అంజయ్యగారికి ప్రత్యక్షంగా తెలుసును. రెండుమూడు సందర్భాలలో నేను అక్కడికి పోయినప్పుడు వారు కూడా వచ్చారు. ఆ సమావేశాలలో వారు పాల్గొన్నారు. దాంట్లో batches వారీగా కొంతమందిని పిలిపించి ఆ సమావేశాలు జరుపుతున్నారు. వాళ్ళయొక్క బాధ్యతలు, హక్కులు గుర్తించాలని వారికి బోధన చేయడం జరిగింది. దాంట్లో management వారు కూడా సహకరించారు. Wages వగైరా కూడా ఇస్తూ ఈ class లో వారు పాల్గొనడానికి అవకాశాలు

కల్పిస్తామని చెప్పారు. అటువంటి ఏర్పాటు చేస్తున్నందుకు, దానికి వారుకూడా ధన్యవాదాలు సమర్పించారు. అటువంటి workers' education classes జరుగుతున్నాయి. దానిని ఇంకా విస్తృతం చేయాలని ఆలోచన ఉన్నదని తెలియచేస్తూ ప్రతిపక్షసభ్యులు ఈ cut motions ను ఉపసంహరించుకొని ఈ demand ను ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించాలని నేను మనవిచేస్తున్నాను.

శ్రీమతి టి. లక్ష్మీకాంతమ్మ : స్త్రీకార్మికుల విషయంలో జరిగే అన్యాయాల గురించి మంత్రిగారు ఏమి చెప్పుతారు ?

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : గుంటూరు ఆ ప్రాంతములో tobacco industries లో స్త్రీలు హెచ్చుగా పనిచేస్తున్నారు, వాళ్ళకు 1-0-0, 1-2-0 వరకు దొరుకుతున్నది. దానిని 1-12-0 వరకు హెచ్చించాలని నిర్ణయం తీసుకోబడింది. కనీసవేతనాలు అన్నిటిలోను ఏర్పాటు చేయవలెనని, స్త్రీలను ప్రత్యేకంగా ఏదో దూరము చేయవలెనని ఏమీకాదు. పనిచేసే వాళ్ళందరికి కూడా ఇది అనువర్తిస్తాయి. ఆ విధముగా పొగాకు పరిశ్రమలో పనిచేసే స్త్రీలకు హెచ్చుగా ఇవ్వడం జరుగుతుంది.

శ్రీమతి టి. లక్ష్మీకాంతమ్మ : పురుషులకు ఎంత ఇస్తున్నారు ?

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : పురుషులకు 2-0-0, స్త్రీలకు 1-12-0 ఇవ్వాలని నిర్ణయం జరిగింది.

డిప్యూటీ స్పీకర్ : మంత్రిగారు detailed గా విషయాలు సెలవిచ్చారు. కనుక ప్రతిపక్షసభ్యులు తమ కోత తీర్మానలను withdraw చేసుకొంటారా ? సరే, లేకపోతె వాటిని వోటుకు పెడుతున్నాను.

DEMAND No. XXV—Other Miscellaneous Departments—Rs. 1,38,31,500

The Deputy Speaker : The question is:

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

For not able to formulate Labour policy till now.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

For not able to fix up minimum wages as per schedule in the Minimum Wages Act.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

For the failure of the Government for not able to arrive at a solution to formulate a principle for the payment of a share in the profit to the labourers.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

For the failure of the Government in amending the Shops and Employees Act.

The motions were negatived.

The Deputy Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

పారిశ్రామిక వేత్తలకు అనుకూల విధానాలను అనుసరిస్తూ, కార్మిక వర్గానికి న్యాయం కల్గించడంలో ప్రభుత్వం విఫలం చెందినందుకు.

The motion was negatived.

The Deputy Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

నెల్లూరు జిల్లాలో మైకా కార్మికులు అనేకమంది సిలికాసిస్ జబ్బుచేత బాధపడుచున్నా నష్టపరిహారము చెల్లించుటలో జాప్యము జరుగుచున్నందుకు, నష్టపరిహారమునకు అర్హులైనవారికి చెందునట్లు చూడనట్టిన్నీ, సదరు రోమరోసలకు ఆసుపత్రిలో పడక వసతులు చేయలేకపోవుచున్నందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

సిలికాసిస్ జబ్బుచే చనిపోయిన కార్మికుల వారసులకు పరిహారము యిచ్చుటకు జాప్యము జరుగుచున్నందుకు ప్రభుత్వ విధానమును విమర్శించుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

అనేక పరిశ్రమలలో ప్రావిడెంట్ ఫండ్ స్కీమును అమలుపరచుటలో ప్రభుత్వము జాప్యము చేయుచున్నందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

సమానమైన పనులకు సమానమైన వేతనములు యిప్పించలేనందుకు. కార్మికులు సమ్మెచేయు హక్కులను గవర్నమెంటువారు విచ్ఛిన్నముచేయుటలో తోడ్పడుచున్నందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

దేవాదాయ, ధర్మాదాయ శాఖలో ట్రస్టీల నియామకము విషయములో సమస్యను పరిష్కారము కానీయకుండా ఏండ్ల తరబడిన స్టేఆర్డర్లతో పాలన జరుపుతున్న ప్రభుత్వ విధానమును చర్చించుటకు.

The motions were negatived.

The Deputy Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

Regretting the failure of the Government to settle the industrial disputes expeditiously and allowing the employees to return matters that could be referred to the industrial courts.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

Failure to implement Minimum Wages Committee reports.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

Regretting the failure of the Government to publish all the Minimum Wages Committee reports that were submitted, in particular, the report of the Committee on Minimum Wages to Labour as Big Industry.

The motions were negatived.

The Deputy Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

గుంటూరు జిల్లా, పల్నాడు తాలూకా కంభంపాడు వద్ద కంట్రాక్టరు

శ్రీ కె. నాగిరెడ్డిగారి లారీప్రమాదంలో మాచవరం జాను అనునతడు 25-6-59 తేదీన చనిపోయినప్పటికి, యింతవరకు వారసుకు నష్టపరిహారం చెల్లించనందుకు.

The motion was negatived.

The Deputy Speaker : The question is:

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

Not presenting the time History of the Freedom Movement in India.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Re. 1

For non-inclusion of the most important economic functions that are expected to be undertaken by the Bureau of Economics and Statistics.

The motions were negatived.

The Deputy Speaker : The question is:

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

వ్యవసాయ కార్మికుని తలసరి ఆదాయం 1950-51 లో రు. 104 లు కాన, 1956-57 సం. లో వ్యవసాయ కార్మికుని సాలుసరి ఆదాయము రెండవ వ్యవసాయ కార్మిక విచారణలో రు. 99-40 న. పై. గా తగ్గినప్పటికిని, వారి ఆదాయములో పెరుగుదలకు ప్రభుత్వం ఏ చర్య తీసుకోనందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Re. 1

వ్యవసాయ కార్మికుల జీవన ప్రమాణము పెరుగుటకుగాను, వారి నిరుద్యోగ సమస్యను, ఆర్థిక పరిస్థితిని, జీవించుటకు తగిన వేతనాలు ఏర్పాటు చేయుటలోను ప్రభుత్వము విఫలమగుచున్నందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Re. 1

1952-53 సం.లలో బట్వాడా కావలసివున్న రు. 3005 నెల్లూరు జిల్లా రాపూరు తాలూకా జోగివల్లి సినలయ్యా మైకాగని మేనేజిమెంటు కార్మికులపై యింతవరకు యిప్పించలేకున్నట్టి ప్రభుత్వమును విమర్శించుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Re. 1

నెల్లూరు జిల్లా తుమ్మలతలుపూరు ఎ.ఆర్.ఎ.యస్.యల్.యన్. యనవ దాల గురువయ్య 1957 సం.లో చనిపోతే అతని వారసులకు రావలసిన రు. 1508 లు యింతవరకు చెల్లించనందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

నెల్లూరుజిల్లా నెల్లూరు తాలూకా మైపాడు ప్రసన్న విశ్వేశ్వరస్వామి ధర్మకర్తను హిందూ ఎండోమెంట్సు ఆక్టు 45 వ సెక్షన్ క్రింద తొలగించగా డిప్యూటీ కమిషనరుగారు స్టే యిచ్చినా ప్రభుత్వం స్టే తొలగించుటకు తగిన చర్య తీసుకోనందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

హిందూ రెలిజియస్ ఎండోమెంట్సు ఆక్టు 6 వ సెక్షన్ క్రింద మైపాడు ప్రసన్న వెంకటేశ్వరస్వామి దేవస్థాన స్కీము క్రింద నిర్ణయించి ఫిట్ పరసన్‌ను వేయగా మరల డిప్యూటీ కమిషనరుగారు స్టే యిచ్చినా ప్రభుత్వం స్టే తొలగించుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

నెల్లూరు ఏరియా హిందూ రెలిజియస్ ఎండోమెంట్సు ఏరియా కమిటీని ప్రభుత్వం పక్షపాతముతో అపోజిషన్ పార్టీ వారికి స్థానంలేకుండా నియమించి నందులకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

తిరుపతి దేవస్థానానికి నియమించిన ట్రస్టీల నందరిని పక్షపాతముతో కాంగ్రెసువారిని నియమించినందులకు.

The motions were negatived.

The Deputy Speaker: The question is:

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneons Departments by Rs. 100

To discuss the failure of Government in implementing the 1955 Report on Minimum Wages for Buil-

ding Workers at Warangal by making the regional instructor for factories at Warangal change the pro-contractor attitude.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

To discuss the failure of Government to publish the report of Minimum Wages Committee on revision for minimum wages for building workers.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

The delay in sanctioning loans to the Warangal Industrial Employees House Building Co-operative Society, Warangal.

The motions were negatived.

The Deputy Speaker : The question is:

"That Government be granted a sum not exceeding Rs. 1,38,31,500 under Demand No. XXV—Other Miscellaneous Departments. The Demand has the recommendation of the Governor."

The motion was adopted.

DEMAND No. XVIII—Medical

The Minister for Medical and Health (Sri P. V. G. Raju) : I move:

"That Government be granted a sum not exceeding Rs. 5,00,70,000 under Demand No. XXIII—Medical. The Demand has the recommendation of the Governor."

The Deputy Speaker : Motion moved.

DEMAND No. XIX—Public Health

Sri P. V. G. Raju : I move:

"That Government be granted a sum not exceeding Rs. 2,47,99,200 under Demand No. XIX—Public Health. The Demand has the recommendation of the Governor."

The Deputy Speaker : Motion moved.

Sri P. Rajagopal Naidu : I beg to move :

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(For not filling up the vacancies in the Hospitals for the posts of Doctors.)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(For not making the doctors in the Government Hospitals to attend the hospitals by the prescribed time)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(For not alloting more sum towards this demand.)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Re. 100

(For not encouraging Ayurveda medicine and its research sufficiently.)

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri K. L. Narasimha Rao : Sir, I beg to move :

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(రాష్ట్రములో అనేక ఆస్పత్రులలో యింకను డాక్టర్లను నియమించనందుకు, గ్రామ ప్రాంతాలలో తగినన్ని వైద్యసౌకర్యాలు కలుగజేయనందుకు)

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri S. Vemayya : I beg to move :

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(రాష్ట్రంలో వైద్యసౌకర్యాలు పేద ప్రజలకు అందుబాటులోకి తెచ్చుటలో విఫలమైనందుకు)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(నెల్లూరుజిల్లా ప్రభుత్వము స్వాధీనము చేసుకున్న ఎల్. ఎఫ్. డిస్పెన్సరీలలో గతంలో సంవత్సరానికి రూ. 800 లు విలువగల మంధులు ఖర్చుపెట్టుచుండగా ప్రభుత్వము స్వాధీనము చేసుకున్న తర్వాత యీ సంవత్సరం నామమాత్రంగా కేవలం రూ. 8000 అనే కేటాయించినందుకు)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(నెల్లూరుజిల్లా తాలూకా కేంద్రాలలో ఎల్. ఎఫ్. డిస్పెన్సరీలను ప్రభుత్వము స్వాధీనము చేసుకున్న తర్వాత ఆ యాస్పత్రులలో పనిచేయు

సిబ్బందిని ప్రభుత్వ ఆస్పత్రిలో సిబ్బందిగా గుర్తించు ఉత్తర్వులు యింతవరకూ పంపనందుకు)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

రాష్ట్రంలో వైద్యశాఖలో ప్రబలుచున్న లంచగొండితనమును అరికట్ట లేక పోయినందుకు)

The Deputy Speaker : Motions moved.

Smt. A. Kamaladevi : I beg to move :

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(రాష్ట్రములో ఎన్నో ఆసుపత్రులు డాక్టరులు లేని ఆసుపత్రులకు డాక్టరులను ఏర్పాటుచేసి ప్రజానీకం యొక్క ఆరోగ్యమును కాపాడుటలో శ్రద్ధ వహించనందుకు)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(నల్లగొండ జిల్లా కేంద్ర ఆసుపత్రిలో ఎక్సురేప్లాంటును నిర్మించడానికి చేసిన వాగ్దానమును నిలుపకోలేని ప్రభుత్వ చర్యను నిరసించుటకు)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(రాష్ట్రములో ఆసుపత్రులకు అవసరమైన మందులను సప్లయిచేసి ప్రజల ఆరోగ్యమును కాపాడుటలో ప్రభుత్వము నిర్లక్ష్యభావమును నిరసించుటకు)

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri S. Vemayya : Sir, I beg to move :

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Re. 1

(రాష్ట్రములోని క్షయ ఆసుపత్రులను అభివృద్ధి చేయమని కోరుటకు)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Re. 1

(కుష్టురోగుల ఆసుపత్రులను ప్రతిజిల్లాలో ఒకటి వుండులాగున చేయమని కోరుటకు)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Re. 1

(ఆసుపత్రులకు సప్లయి చేయబడిన మందులు రోగులకు సరిగా వుపయోగించకపోవు చున్నప్పటికి ప్రభుత్వం అరికట్టలేకపోవు చున్నందుకు)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(ఆసుపత్రి కమిటీలు పనిచేయక నిరర్థకంగా వుంటున్నా ప్రభుత్వము పట్టించుకొనకవున్న విధానమును చర్చించుటకు)

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri S. V. K. Prasad : Sir, I beg to move:

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(To discuss the failure of Government to investigate serious complaints about the functioning of the Regional Medical College Committee Warangal, to which Government is contributing 50% of the donation amount of students.)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(To discuss the failure of Government to take over the Warangal Regional Medical College when the original conditions are fulfilled and when it is now unable to further develop under private management.)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(To discuss the growing corruption and mismanagement in Government Hospitals, leading to deprivation for medical facilities to poor people.)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(To discuss the absolute lack of medical facilities to Tribal population for Warangal district)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(To discuss the failure of providing a Doctor at Eturnagaram, Tribal area centre.)

The Deputy Speaker: Motions moved.

Sri B. Yella Reddy : Sir, I beg to move:

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(For expressing regret for the failure to re address the grievances of the employees of the Osmania Hospital Hyderabad.)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(Regret for the failure for not having considered so far, the memorandum submitted to the Govt., by the Nursing staff Association and readdress their grievances.

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri P. Rajagopala Naidu : Sir, I beg to move :

(To reduce the allotment of Rs. 2,47,99,200 for Public Health by) Rs. 100

For not completely eradicating Malaria in the State.

(To reduce the allotment of Rs. 2,47,99,200 for Public Health by) Rs. 100

(For not sufficiently popularising preventive measures atleast to the contagious diseases in the State)

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri S. Vemayya : Sir, I beg to move :

(To reduce the allotment of Rs. 2,47,99,200 for Public Health by) Rs. 100

(నెల్లూరు జిల్లా దర్శి తాలూకా పుల్లగల్లు, బస్వాపురం, కెల్లంపల్లి పురిపాడు, వేముల, వేములబండ మొదలగు గ్రామాల్లోని నీటిలో ఫ్లోరిన్ వల్ల వచ్చే ప్రమాదకర జబ్బులను నివారించుటకు అవసరమైన నీటి పథకాన్ని మంజూరు చేయనందుకు)

(To reduce the allotment of Rs. 2,47,99,200 for Public Health by) Rs. 100

(నెల్లూరుజిల్లా పొదిలి పట్టణ బావులలో ఫ్లోరిను ఉన్నందున మూసీ నుండి నీటి సప్లయి చేయు పథకాన్ని గురించి పురప్రజల కోర్కెల ప్రకారము చాలకాలమునుండి సదరు స్కీము ఎస్టిమేట్లు వేయు దశనుండి బయటపడ నందులకు)

The Deputy Speaker : Motions moved.

(Pause)

డిప్యూటీ స్పీకర్ : సభను 20 వ తేదీ ఉదయం 8-30 గంటలవరకు వాయిదా వేస్తున్నాను.

(*The House then adjourned*)

APPENDIX

DEMAND No. XVIII - Medical
and
DEMAND No. XIX - Public Health

The Minister for Health and Medical (Sri P. V. G. Raju): Mr. Speaker, Sir.

I rise to move the demand for Medical and Public Health for the year 1961-62.

I need hardly impress upon this august house the importance attached to Health Services in modern times. All progressive States give a very high priority to Health among the Nation Building activities. Some of the advanced countries have even adopted the policy of providing National Health Service, the State thus guaranteeing the full protection of the health of the people. As a Nation committed to the ideal of Socialism, our ultimate aim is also to give full facilities which modern science has placed in our hands in the field of preventive and curative medicine, and to see that our total Rural and Urban population is covered by these essential amenities.

In some of the Western Countries and in Japan a very high percentage of Revenues is being spent for the health of the Nation, whereas in India the percentage of expenditure on this item is not even 6 per cent of the total revenues. In Andhra Pradesh, the percentage of expenditure on "Medical" works out to a little over 5% and on "Pubic Health" less than 2% only. This provision is hardly sufficient to rejuvenate our people whose general standard of living is very low and who, owing to undernourishment and lack of adequate environmental Hygiene are vulnerable to ill-health and disease, to a much greater degree than people in other countries, who are placed in a more fortunate position than us.

We are however faced with limitations, of resources both of finance and shortage of personnel. We have to ration out these resources among the various sections of our economy according to our needs and exigencies. As we progress from one year to another

and from one plan to another, the Social Services like Education, Medical, Public Health and the care of the Backward Classes are bound to receive higher priorities and better allotment in the budget.

While moving the demand for Rs. 500·70 lakhs during 1961-62 under "38-Medical" and for 247·99 lakhs for Public Health which, I hope, will meet with the approval of the House, I would like to explain some of their salient features.

After the formation of the State of Andhra Pradesh, Medical relief both in Andhra and Telangana Regions has received undivided attention and has made rapid strides. The Medical Sector of the Second Five Year Plan consisted of 71 Schemes - 45 in Andhra Area and 26 in Telangana Area. The expenditure on medical relief in the year 1957-58 was only 283 lakhs, and in 1958-59, it was 323 lakhs. During 1959-60 an amount of Rs. 360 lakhs was provided and for the year 1960-61 which is the final year of the Plan, the provision was increased to Rs. 438 lakhs. There has thus been considerable increase in expenditure from year to year. The provision of Rs. 547·30 lakhs made for new schemes in the Second Five Year Plan under the Medical has almost been fully spent.

Central Assistance

The Central Assistance available for additional seats in Medical Colleges at the rate of Rs. 60,000 per seat towards non-recurring expenditure and Rs. 8,000 per seat towards recurring expenditure has been availed of by this State, which has received almost a lion's share in this Scheme, by adding 200 seats under this scheme in the various Medical Colleges, during the last two years. There are 11 Centrally aided Schemes and 17 Centrally sponsored Schemes. The total estimated Central Assistance during the Second Plan period under Medical is 2·48 crores.

A short description of the Schemes taken up during the current year is given below:

Medical Education

To meet the increased demand for Medical Officers to man the expanding Medical Institutions, it has become imperative to increase admission capacity

of the various Medical Colleges in the State. The increase made in admissions during this year are given below:

Name of the College	Increase of Seats From	To
1. Osmania Medical College, Hyderabad	125	140
2. Gandhi Medical College, Hyderabad	75	90
3. Guntur Medical College, Guntur	130	150
4. Kurnool Medical College, Kurnool	75	100
5. Sri Venkateswara Medical College, Tirupathi	Nil	50

The Medical College started under the auspices of the Medical Education Society, Kakinada and Warangal with 100 annual admissions each in the year 1958-59 have been working satisfactorily.

Another Medical College, at Tirupathi, with 50 admissions was established during July, 1960.

In all, there are now 855 seats available in the eight Medical Colleges (Six Government and two Private). It is a matter of gratification that Andhra Pradesh has the largest number of Medical Colleges in any of the States in India.

Post Graduate Medical Education

Facilities for Post-graduate Medical Education are available in Andhra Medical College, Visakhapatnam, Osmania Medical College, Hyderabad and Guntur Medical College, Guntur. Post-graduate courses are also being started in the Kurnool and Gandhi Medical Colleges. During the year 1960-61 new Courses for M. D. (Paediatrics) and Diploma in Public Health Course were started in the Osmania Medical College.

Dental Education

The Dental wing of Osmania Medical College, Hyderabad established during the year 1959-60 with 25 annual admissions for the B. D. S. Course, continues to function satisfactorily.

Nursing College

The College of Nursing established during the year 1959-60 with 20 annual admissions, for the B. Sc. Nursing Course is being developed on the right lines with the assistance of T. C. M. Specialists.

District & Taluk Headquarters Hospitals

To meet with the growing demand for medical care from all parts of the State, the bed strength of several District and Taluk Headquarters Hospitals has been increased.

Considerable improvements have taken place in all Teaching Hospitals attached to our various Medical Colleges. The Hospitals in Kakinada and Warangal have been upgraded to serve as teaching hospitals for the Private Medical Colleges started there.

Provincialisation of Local Fund Hospitals

During 1960-61 the Local Fund Hospitals situated at the Taluk Headquarters at Kuppam, Kamalapuram, Pathapatnam and Mangalagiri have been taken over by Government. In order to provide improved medical facilities to the public, the Victoria Zanana Hospital at Nellore maintained by Nellore Municipality, has also been taken over by Government. Thus it may be stated that all the Local Fund Hospitals situated at Taluk Headquarters have been taken over by Government.

Control of Communicable Diseases

Tuberculosis : During Second Plan period Government have sanctioned the establishment of 1,000 T. B. Isolation beds with assistance from Government of India at the various District Headquarters Hospitals in the State. So far 490 T. B. Isolation beds have been established in the State and it is expected that the Central Assistance for the remaining beds will also be utilised to a large extent. T. B. Hospital with an Administrative Block has been recently opened in Visakhapatnam. An experimental Ward of cheap design built within a fortnight with Pre-fabricated structure has been put up in the T. B. Hospital, Irrumnuma. If this structure is found suitable, the pace of increasing T. B. beds can be made faster.

T. B. Clinics

The Government have sanctioned the establishment of 7 T. B. Clinics, 4 in Andhra Area at Hindupur, Tuni, Nandyal and Narasaraopet and 3 in Telengana area at Golconda, Jagtial and Vanaparthi during this year.

Anti T. B. Demonstration and Training Centre, Hyderabad

The Anti T. B. Demonstration and Training Centre, Hyderabad has been moved from Dabirpura to the newly constructed buildings near the T. B. Hospital, Irrumnuma, Hyderabad.

After-care and Rehabilitation Centre for Ex-T. B. Patients

Government have sanctioned the establishment of an after-care and Rehabilitation Centre at Hyderabad with the assistance from Government of India. Uunder the Scheme, buildings estimated to cost about Rs. 4.00 lakhs are being constructed near the T. B. Hospital, Irrumnuma, Hyderabad and the work is in progress.

Leprosy

No district in Andhra Pradesh is free from Leprosy. In some Districts like Mahboobnagar, East Godavari and Srikakulam the incidence is very high. During this year three Leprosy Subsidiary Centres in Nalgonda, Visakhapatnam and Nellore Districts have been established with the assistance from the Government of India. During the Second Plan period so far 9 Leprosy Subsidiary Centres were established in the State.

V. D. Clinics

During the current year 5 more Vonereal Diseases Clinics were estabilshed at the Headquarters Hospitals Chittoor, Anantapur, Srikakulam, Nalgonda and Khamam. During the Second Plan period 18 V. D. Clinics were established in the State.

Family Planning Clinics

During this year 13 Family Planning Clinics (Urban) have been established 8 in Andhra Region and 5 in Telengana Region. With this, the target of 44 Urban Family Planning Clicics fixed for the State, has been achieved Family Planning Clinics in rural areas are started under the Public Health Plan.

Primary Health Centres

Against the target of 200 Primary Health Centres in the State by the end of the Second Five-year Plan period, 172 Primary Health Centre have been established so far.

Training Programmes

In order to build up necessary man power consisting of doctors and all other Medical and Anciliary staff to meet the requirements of the expanding services, greater emphasis has been laid on training programmes during the Second Five-Year Plan. The following are the training programmes now being conducted by the Medical Department:

1. Laboratory Technician Training.
2. Laboratory Attendants Training.
3. Radiographers Training.
4. Training of Opticians and Refractionists.
5. Medico-Social Workers Training.
6. Compounders Training.
7. Training of Nurses.
8. Training of Auxiliary Nurse Midwives.
9. Maternity Assistant's Training.

I am glad to state that men and women in requisite number are coming forward to take advantage of the training facilities offered in the various fields.

Third Five-Year Plan

A sum of Rs. 712.40 lakhs has been provided in the 3rd Five-Year Plan under Medical Sector for Modern System of Medicine.

The salient features of the plan are detailed below :

Hospital and Dispensaries

1. Bed Strengh of District Hospitals will be increased to 250 in each district hospital where there is already building accommodation.

2. Bed Strength of important Taluk Hospitals will be increased to 30 in each Taluk Hospital wherever accommodation is availble.

3. New Hospital at Tirupathi will be established to serve as a teaching institution to Sri Venkateswara Medical College.

4. A new Hospital will be established in Vijayawada, for which site is being acquired.

5. The bed strength of Government General Hospitals in Kakinada and Warangal will be increased, to upgrade them as teaching hospitals.

6. The bed strength of several Specialist Hospitals will be increased.

Provincialisation of Local Fund Hospitals

Certain important Local Fund Institutions situated outside taluk Headquarters Hospitals will be provincialised.

T. B. Hospitals and Sanatoria

It is proposed to establish Regional T. B. Hospitals in Visakhapatnam, Mangalagiri, Nellore, Kurnool, Nizamabad and Warangal to cater to the needs of patients of surrounding districts. The T. B. Sanatorium, Vicarabad and the T. B. Hospital, Hyderabad will function as the Central Institute for the whole State.

2000 T. B. Isolation beds will be established in the State.

It is also proposed to establish T. B. Clinics in certain taluk Hospitals and construct buildings for the T. B. Clinic already functioning in this State.

It is proposed to establish an after-care and Rehabilitation Centre at Visakhapatnam for Ex- T. B. petients. Various improvements will be made to the T. B. Control and Training Centre at Hyderabad and After-care and Rehabilitation Centre at the T. B. Hospital, Irrumnuma, Hyderabad, besides opening a District T. B. Cotrol Training Centre at Visakhapatnam.

Primary Health Centres

It is proposed to establish 200 Primary Health Centres in Andhra and 100 in Telengana area, totalling in all 300 Primary Health Centres in the State.

Medical Education and Training

Department of Social and Preventive Medicine will be established at Kurnool Medical College, Kurnool, Kakinada Medical College, Tirupathi Medical College and Warangal Medical College, Warangal. Various improvements will be made to the existing Medical Colleges. New buildings for Gandhi Medical

College, Hyderabad and Sri Venkateswara Medical College, Triupathi will be constructed.

Post Graduate Medical Institutes

It is proposed to establish Post-graduate Medical Institutes at Hyderabad and Visakhapatnam, with the Assistance of Government of India as Centrally sponsored Schemes.

Training : The admission capacity of the various training schools for para- Medical personnel such as Nurses, Auxiliary Nurse Midwives, Auxiliary Health Workers, Laboratory Technicians, Pharmacist etc., will be increased to meet the requirement of these categories of personnel in the Third Plan Period.

One model institute for Diploma in Pharmacy will be established at Visakhapatnam.

Hospital Pharmacies : It is proposed to establish Hospital Pharmacies at King George Hospital, Visakhapatnam and Osmania General Hospital, Hyderabad.

Village Medicine Boxes : It is proposed to supply 2000 Village Medicine Boxes for the rural population.

Leprosy : 14 Leprosy Subsidiary Centres will be established in the State.

V. D. : 14 V. D. Clinics will be established.

Family Planning :

A sum of Rs. 30.00 lakhs is proposed for establishing Urban Family Planning Clinics with beds to accommodate sterilised cases. The scheme provides for Central Assistance to the extent of Rs. 60 lakhs.

Miscellaneous

A Department of Cardiac Surgery at Osmania General Hospital, Hyderabad will be established.

A clinical Isotope Laboratory will be established at Visakhapatnam.

Improvements will be made to Dental Wing at Osmania Medical Collge, Hyderabad.

With a view to expand the medical facilities and make them easily accessible to the urban and rural

population of the State, the Government are contemplating to formulate a scheme called "Co-operative Health Insurance Scheme", with the assistance from the Government of India.

Indian Medicine

The needs of the Indian Medicine Department, were surveyed in 1958-59 when a few schemes were formulated. The overall Plan ceiling for the Indian Medicine Department Schemes was increased to 13.32 lakhs (including Central Assistance). Out of this, an amount of Rs. 7.30 lakhs was alloted for 1960-61, Rs. 3.53 lakhs being for the continuing schemes and Rs. 3.77 lakhs for new Schemes.

Second Five Year Plan

During the last 4 years of the Second Five Year Plan, the following schemes have been implemented:

(a) Addition of 30 beds for Research in Ayurveda and 10 beds for Research in Maternity and Children's diseases in the Ayurvedic Hospital, Hyderabad.

(b) Establishment of a Herbarium in Hyderabad.

(c) Addition of 20 beds for Research in Unani in the Nizamia T. B. Hospital, Hyderabad.

(d) Admissions in Ayurvedic College, Hyderabad have been increased to 75. Facilities have also been provided for the admission of students from Radhabai Palnitkar Medical School and Ayurvedic College, Warangal in Ayurvedic College, Hyderabad.

(e) 60 beds have been added in the Ayurvedic Hospital, Hyderabad.

(f) Development of Indian Medicine Pharmacy, Hyderabad.

(g) Opening of Ayurvedic Dispensaries at Vinukonda and Anantapur.

During the year 1960-61, Laboratory facilities were provided in the Nizamia General Hospital to facili-

tate the easy diagnosis of diseases and also a seperate ward for Research in Turkish Bath (Unani) was opened. Further Hostel facilities are provided for Boys and Girls students of the Ayurvedic and Unani Colleges. A ten bedded Homeopathy Hospital was opened with the Poly Clinic at Jambagh, Hyderabad. Employment of Compounders in Ayurvedic District Dispensaries in Telangana Districts were sanctioned and staffed. Four new dispensaries, 3 Ayurvedic Dispensaries at Tirupathi (Chittoor District), Masulipatnam and Alipur, Medak District and one Unani Dispensary at Proddatur (Cuddapah District) were opened.

3rd Five Year Plan

With a view to encourage the system of Indian Medicine a sum of Rs. 28.00 lakhs is proposed in the Third Five Year Plan, with which various schemes covering different aspects of Ayurveda and Unani Systems of Medicines are proposed to be taken up. A sum of Rs. 3.28 lakhs-Rs. 1.64 lakhs for research in Ayurveda and Rs. 1.64 lakhs for research in Unani, has been proposed to be provided in the budget estimate for 1961-62. It is also proposed to construct new buildings for the Ayurvedic College and Ayurvedic Hospital in Hyderabad. The Government of India is being approached to start a Research Centre and a post-graduate college in Unani in Hyderabad, by utilising the existing facilities of the Unani Hospital and Library available in Hyderabad.

DEMAND XIX - Public Health For 247.99 Lakhs.

I will now deal with the Demand for Public Health, and will give the House an indication of the important schemes taken up by the Public Health Department.

Four Demonstration District Projects located at Hyderabad, Guntur, Kurnool and Visakhapatnam have been taken up with the aid of World Health Organisation and UNICEF. These projects are intended to tone up the co-ordinated Public Health and Medical Services in these Districts. On the basis of experience gained on them, this scheme will be extended to the other Districts in the State in due course.

Provision is made for 26 M. C. H. Centres in Telengana area, and M. C. H. Centres in Andhra area and for the training of Health Visitors both at Visakhapatnam and Niloufer Health School at Hyderabad. 120 Health Visitors and 60 auxiliary Nurse Midwives are being trained in the above two schools. Facilities exist for training of Dayas in Districts.

Two control units, one at Kamareddy in Telengana and the other at Mandapet in Andhra, are functioning under the National Filaria Control Programme.

A Central Nutrition Laboratory at the Headquarters, and three Regional Nutrition Research Units at Guntur, Kurnool and Warangal deal with the problems of Nutrition. Research work under nutrition is being taken up to investigation of flourosis.

Two Flying Squads, one at Warangal and the other at Mancherial in Adilabad District, are incharge of Epidemic Control measures in these areas.

For the Medical Inspection of schools, there are at present 9 units in the 9 districts of Telengana and 4 units in Andhra located in Guntur, Visakhapatnam, Kurnool and Ananthapur. The units in Hyderabad city are strengthened to meet the needs of the school population of the Greater Hyderabad.

Eighteen B C. G. teams are functioning in the State to cover the whole State with Primary and Secondary Vaccination.

Four Mobile units are functioning in Kareemnagar, Sangareddy, Khammam and Nalgonda, to provide combined medical and Health services to the population in rural areas in these districts.

There are 175 Family Planning Clinics established in rural areas in the State.

Equipment like pump sets, steel tanks, and models etc. is being supplied to the District Health Officers by stages, for demonstrating methods of rural sanitation to the rural public.

I will now deal with some of the important Third Five Year Plan Schemes, which will be implemented in the State during 1961-62.

It is proposed to create a post of one lady medical officer in each district to supervise the M. C. H. services. Already Woman Medical Officers exist in some of the Districts in Andhra. The scheme will be extended to other districts.

A post of Assistant Director of Public Health with ancillary staff is being created to take effective steps for declaration and demarcation of Residential and non-residential industrial areas in the Panchayats and Municipalities.

A provision of Rs. 1,45.000 is made for continuance of the State Health Education Bureau to educate the public in Health matters.

A school Health Clinic will be established at Masulipatnam.

Establishment of two additional mass B. C. G. Vaccination units for Andhra and Telangana areas will be taken up.

During the First year of Third Five Year Plan it is proposed to establish 268 rural Family Welfare Centres, one in each sub-centre of the Primary Health Centres. 1341 rural Family Planning Clinics will be established, under a Centrally sponsored Family Planning Programme.

Steps are being taken to sponsor the production of Family Planning appliances and for their free distribution or at a nominal price widely through Family Planning Clinics and other Medical and Health Institutions.

An amount of Rs. 3.846 lakhs is kept for giving grants to voluntary organisations like the Indian Red Cross Society and St. John's Ambulance Association, and for payment of grants to the local bodies for carrying out the anti-malarial, anti-filarial, M. C. H. and other Health Propaganda activities.

Intensive measures are being taken to fight communicable diseases. The Malaria Eradication Programme is carried on on the All India pattern and it is expected that by the end of the Third Plan period, Malaria in epidemic form will be completely eradicated. Small Pox Eradication Programme has been taken up in the twin cities of Hyderabad - Secunderabad and as

a Pilot Project in West Godavari District. The whole State will be covered during the Third Plan period by this Programme. Production of lymph is being increased to facilitate the implementation of mass vaccinations in urban and rural areas under this programme. Let us all hope that these measures will receive the full support of the people and we will get rid of this foul disease completely from this State and the country. The Honourable Members under the lead given by the Hon'ble Speaker personally by getting themselves vaccinated, have paved the way for the successful implementation of the Small Pox Eradication Programme.

General

It will thus be seen that active steps are proposed to be taken by the Government to improve the health of the people of the State by providing adequate medical facilities to the urban and rural population.

I also wish to inform the House that the Health Ministers of Southern States of Andhra Pradesh, Madras, Mysore and Kerala met recently in a Zonal Conference. This was the first Conference of its kind and the Government of Andhra Pradesh played the hosts and invited the Conference to Tirupathi. The Conference discussed matters of common interest and has taken decisions to explore further matters like uniform scales of pay, mutual exchange of technical personnel, provision of facilities in specialised Institutions for patients from other States on a reciprocal basis, discussion of problems relating to Anti-epidemic measures in boarder areas and like matters. The Central Council of Health consisting of all State Health Ministers which met on 5th February, 1961 in Delhi has endorsed the recommendations of this Conference and has advocated the holding of such conferences in other regions of the country. I feel quite confident that the House will appreciate the efforts of this Government in taking initiative in promoting a wider outlook in dealing with problems of essential services like Medical and Public Health.